

William Shakespeare
HAMLET, PRINC DÁNSKÝ

Přeložil Josef Jiří Kolár.

Osoby.

Klaudius, král Dánský.
Hamlet, syn předešlého a synovec panujícího krále.
Polonius, nejvyšší komoří.
Horacio, Hamletův přítel.
Lert, syn Poloniův.
Voltimand, >
Kornelius, >
Rosenkranc, >
Guildestern, >
Osrik, > dvořan
Jiný dvořan.
Kněz.
Marcel, >
Bernard, > důstojníci
Francisko, voják.
Reinald, Poloniův sloužící.
Setník.
Vyslanec.
Duch Hamletova otce.
Fortinbras, kníže Norvežský.
První hrobník.
Druhý hrobník.
Gertruda, královna Dánská a Hamletova matka.
Ofelie, dcera Poloniova.

Pánové a paní, důstojníci, vojáci, divadelní herci, hrobníci, plavci, poslové, sloužící a jiná družina.

Děj se koná v Elsinorech při dvoře královském.

Jednání první.

Výjev první.

V Elsinorech. Taras před hradem.

Francisko na stráži. *Hned na to vystoupí Bernard.*

Bernard. Kdo zde?

Francisko. Mně odpověz! – Stůj! – Oznam se!

Bernard. Ať žije král!

Francisko. Bernardo?

Bernard. Ba tentýž.

Francisko. Připítil jste si v dobu určitou.

Bernard. Dvanáctá odbila, jdi spat, Francisko.

Francisko. Jsem rád, že mohu jít. – Jeť tuhý mráz,

A v srdci jest mi bolno.

Bernard. Stráž měls pokojnou?

Francisko. Myš se nehnula.

Bernard. Již tedy dobrou noc.

Potkáš-li Marcela s Horaciem,

Mé soustrázníky, kaž jim spěchu mít?

Vystoupí Horacio a Marcel.

Francisko. Tuším, že jdou. Hej, stůjte! – Kdo to zde?

Horacio. Přátelé vlasti!

Marcel. Dánští manové!

Francisko. Všem dobrou noc.

Marcel. S Bohem, čestný vojíne.

Kdo vás vystřídal?

Francisko. Bernard vzal mé místo.

Již dobrou noc.

Odejde Francisko.

Marcel. Holla! Bernarde!

Bernard. Nuže!

Je zde Horacio?

Horacio. Kus je ho zde.

Brnard. Vítej Horacio, vítej Marcel!

Horacio. Ukázalo se to v té noci zas?

Bernard. Já nic nespátřil.

Marcel. Horác praví, že klam to obraznosti,

I nechce víry dáti přízraku,

Který dvakrát nás poděsil tu noc;

Protož jsem žádal jej, by s námi bděl

Po všecken čas té noci, aby, když se

Duch opět zjeví, stvrdil pravdivost

Našeho vidění a oslovil jej.

Horacio. Však nic se neukáže.

Bernard. Sedněm chvíli,

A přejte útoku nám na váš sluch,

Kterýž tak ohražen jest proti zprávě

O našem vidění.

Horacio. Sedněm si tedy,

A poslechněm co Bernard o tom ví.

Bernard. Minulou noc, v tu dobu

Když hvězda ta, co stojí v západ točny,

Ozářila v svém běhu nebes kruh,

Kde nyní svítí, Marcel a já sám,

An právě bije jedna –

Duch se objeví.

Marcel. Zadrž a viz, zkad zas to sem přichází!

Bernard. V též postavě jako nebožtík král.

Marcel. Tys učenec, Horacio, promluv naň. ¹⁾

Bernard. Nu, zdaž podoben králi? – Viz Horacio!

Horacio. Ba zcela. – Div a hrůza se mne chápe.

Bernard. Chce být snad osloven.

Marcel. Mluv naň, Horacio.

Horacio. Kdo jsi, jenž osobils si noční čas,

A spolu krásnou, statnou postavu,

V jakéž chodíval druhdy pohřbený

Král Dánský? – Nebem tě zaklínám, mluv!

Marcel. Uražen zdá se být.

Bernard. Ai hle, odchází!

Horacio. Stůj – mluv, mluv – zaklínám tě, mluv!

Duch odejde.

Marcel. On zmizel, nechce odpovídat.

Bernard. Jak teď, Horacio? – Tys zbledl a třeseš se!

Nu, je-liž to o špetku víc než přelud?

Co o tom soudíš teď?

Horacio. Ba při sám Bůh, nedal bych tomu víry

Bez živého, jistého svědectví

Svých vlastních očí.

Marcel. Podoben-li králi?

Horacio. Jak ty samému sobě.

To samé brnění měl na těle,

Zpupného když zachvátil Norvega;

Tak druhdy hleděl též, když v tuhém boji

Polana saničníka sklátil na ledě.

Ba divno jest!

Marcel. A tak dvakrát již v tu mrtvou dobu

Hrdinským krokem stráž zde obešel.

Horacio. Nevím, co vlastně o tom pomyslit.

Než ouhrnem a vůbec soudím, že

Hrozí zlá vlasti naší pohroma.

Marcel. Posadme se, a řekniž kdo to ví,

Proč se tím přísným, tuhým vartováním

Poddaní každé noci týrají,

Nač den co den se z kovu lijí děla,

Nač kupování zásob válečných?

Lodníkův sbírání, jejichžto píle

Od týdne den neloučí nedělní?

Co as se chystá, že tak psotný chvat

I noci velí tovaryšit s dnem? –

Kdož může dát mi o tom zprávu?

Horacio. Já;
 Neb tak se aspoň šepce. Nebožtíka
 Našeho krále, jehož obraz nám
 Se právě zde byl objevil, vyzval,
 Jak známo vám, norvežský Fortinbras,
 Tož drzým pudem hnán závistné pýchy,
 Na souboj. Hamlet, náš to bohatýr
 (V té slávě znám po všem tom dílu světa),
 Přemohl Fortinbrasa, jenž dle smlouvy
 Po zákonu a zvyku rytířském
 Ztratil s životem svým i všechny země,
 Jimž panoval, připadlé vítězi.
 Naproti tomu stejnou polovicí
 Náš král se zaručil, jež dědičně
 By byla přišla Fortinbrasovi,
 Kdyby byl zvítězil, jakož dle znění
 Té zápisky a během zákonným
 Majetnost jeho na Hamleta přešla.
 Pohříchů nyní mladý Fortinbras,
 Nezkušenou nakvašen bujností,
 Nasbíral po všech koutech, sem a tam,
 V Norvežsku houf toulavých poběhlíků
 Za mzdu a stravu, k podniku smělému,
 Jimž zjevně nic jiného neobmyslí
 (Jak též o tom i naše vláda soudí),
 Než vydobyt pěstí ozbrojenou,
 Válečným úsilím, nadřčenou
 Tu zem, kterouž byl ztratil jeho otec.
 A to jest, zdá se mi, ta příčina
 Všech našich příprav, toho vartování,
 Úhlavní podnět veškerého toho
 Po krajích přechvatu a hlučení.

[Bernard. Tuším, že není jinak nežli tak.
 A s tím se shoduje, že zjevení
 To hrozivé, ozbrojené obchází
 V podobě králově, jenž byl a jest
 Té války původcem.

Horacio. Jeť drť to, duševní co kalí zrak.
 Když Řím nejvýše stál a vítězně,
 Před pádem mohutného Julia,
 Vyprázdnily se hroby, umrlci
 Matným úpěli skřekem v ulicích

Jak hvězdy s pometly to ohnivými
 A kapající krví, v slunci poškrvny;
 Též vlhká hvězda ta ²⁾, jejímžto vlivem
 Neptunova se říše spravuje,
 Jak v soudný den k zatmění stonala.
 Hrozného příští stejné prorocství,
 Co hlasatelé jdoucích osudů,
 Vysílá země spolu s nebesy,
 V to podnebí a k našim krajanům.] ³⁾

Duch znova se objeví.
 Hle vizte! – Ticho! Zde to zas přichází!
 Cestu mu zakročím, třeba mne zničil! –
 Stůj přelude! – V tobě-li zvuku jest,
 Neb snad lidského hlasu, odpověz!
 Dobrý-li skutek zde jest k vykonání,
 Jenž by ulehčil tobě a mne spasil –
 Dej odpověď! –
 Či znáš-li této vlasti příští los,
 Jenž by se moh' předvzděním odvrátit,
 Dej odpověď! –
 Aneb-lis v živobytí nahnul
 Vyloupených pokladů v lůně země,
 Za jakouž vinou, jak se vůbec dí,
 Po smrti duchové musí obcházet,

Dej o tom zprávu! – Stůj a mluv! –
 Zastav ho, Marcele!

Marcel. Mám ho snad partisanou uhodit?

Horacio. Uhoď, nechce-li stát!

Bernard. Zde jest!

Horacio. Zde jest!

Duch zmizí.

Marcel. Zmizel! –

Křivdíme mu, an jest tak majestátní,
 Že jej plašíme hrozbou násilí.
 Duch jest jak dech – nelze ho poranit,
 A marné naše rány pouhé škádlení.

Bernard. Chtěl právě mluvit – v tom se ozval kohout.

Horacio. A zděsil se, jak hříšné svědomí
 Z hrozného zavolání. Slýchal jsem,
 Že prý kohout, zván hlasatelem jitra,
 Svým vysokým, co skřek znějícím hlasem
 Probouzí dennici, a jeho výstrahou
 Každý bloudící, těkající duch,
 Nechť v ohni, v vodě, v zemi jest či v větru,
 Uhání ve svou říš ⁴⁾; a že to pravda,
 Dotvrzeno nynější příhodou.

Marcel. Zmizelť při zazpívání kohouta.
 Taktéž se dí, že v příchod toho času,
 Když se slavivá narození Páně,
 Ten ranní pták po celou noc se hlásí.
 A tenkrát také, jak se vůbec praví,
 Nesmí obcházet nikde žádný duch.
 Zdravé prý noci jsou, neškodlivé,
 Planet a vil a čarodějnic kouzlo
 Neplatné, tak svatý, milostivý
 Jest tento čas.

Horacio. Tak slýchal jsem, a dílem to i věřím.
 Ai hle, v rudoplamenném rouše kráčí
 Tam jitra již přes rosu oněch hor.
 Zanechme stráže. To však rada má,
 Bychom o vidění svém zpravili
 Mladého Hamleta. Ba, jakť jsem živ,
 Duch, němý k nám, na něj snad promluví.
 Svolíte-liž, bychom o tom mu řekli,
 Jak láska nám velí a povinnost?

Marcel. Učiňmež tak. Vímt' já, kde toho jitra
 Možná jej bude nalezt příhodně.
Odejdou.

Výjev druhý.

Síň v královském palácu.

**Král, Královna, Hamlet, Polonius, Lert, Voltimand,
 Kornelius, dvořané a komonstvo.**

Král. Ač smrt Hamletova, milého bratra,
 Ve svízí paměti a slušno nám
 Zastříti srdce žalem, všechnu říš
 Zasmušit v jedno trudné vzezření:
 Přec obezřelost vrozenému pudu
 Se opřela, že s moudrou rozvahou
 Naň zpomínáme, zároveň šetříce
 Ohledu na sebe. – Za příčinou
 Té věci pojmulí jsme ji, co druhdy
 Nám sloula sestrou, nyní královnou,
 Bojovné této říše dědičku,
 Za manželku – s bolestnou rozkoší –
 Tož s jedním okem v blahu, s druhým v slzích,
 Na pohřbu veselí, na svatbě v smutku,
 Vážíce stejnou váhou ples i žal.
 Ba lepší vaší moudrosti jsme též
 Nekladli mezi – ktaráž v té se věci
 Ochotně s námi shodla. – Za vše díky.

Dál vězte, kterak mladý Fortinbras,
Podceniv nás, anebo mysle snad,
Že úmrtím drahého nám zde bratra
Náš stát rozsmeknut, vymknut z veřejí,
Ke snům se přidruživ svých prospěchů,
Neobmeškal nás nudit poselstvím
O vrácení těch zemí, kteréž získal,
Dle právních úvazků, od jeho otce
Rekovný bratr náš. – Tolik o něm.
Teď co se týče nás a toho sjezdu.
Ta věc jest ta: Zde Norvegovi píšem,
Tož mladistvého Fortinbrasa ujci,
Jenž leží nemocen a sotva zná
Synovce svého záměr – aby v tom
Mu další stavil krok – jelikož všechna
Ta výprava, sbírání hotovosti,
Z poddaných jeho vzata. Posíláme
Vás Voltimande a Kornelie
S pozdravením k starému Norvegu,
Nedávajíc vám k jednání s králem
Víc moci osobní, než účel přeje
Rozsáhlých těchto artikulů zde.
Již s Bohem vám, a vaše píle nechť
Vaši se povinnosti vyrovná.

Kornelius, Voltimand. Jak v tom, tak v jiném všem ji konat
chcem.

Král. Nemáme pochybnost. Od srdce s Bohem.

Odejdou Kornelius a Voltimand.

Král. A nyní, Lerte, co nového s vámi?
O nějaké prosbě nám jste děl. Jaká jest?
Žádáš-li slušnou věc od krále Dánů,
Slov nezmaříš. Co bys moh' žádat, Lerte,
By milost má se neshodla s tvým přáním?
Ba není' příbuznější hlava srdci,
Ni úslužnější ústům pravice,
Jak tvému otci vděčen dánský trůn.
Nuž čeho žádáš, Lerte?

Lert. Mocný Pane,
O svolení prosím, bych směl se vrátit
Do Francie, odkud přechoťně
Jsem k Dánsku pilil, abych vykonal
Povinnou službu při korunování; –
Ta když teď skončena, prosit musím,
An mysl, touha k Frankům zas mě vábí,
O milostivé odpuštění vaše.

Král. Dal vám je otec již? – Co dí Polonius?

Polonius. Ont' mi odpuštění otálavé
Lopotnou prosbou takřka vynutil,
Že jsem posléze jeho vůli svým
Přetěžkým zpečetil mu svolením.
Prosím, Milosti, přejte by směl jíti.

Král. Zvol dobu příhodnou, uživej času
I naší přízně, obé dle své vůle. –
A nyní strýci Hamlete a synu –

Hamlet (stranou). Ba trochu víc než strýc a míň než syn. ⁵⁾

Král. Proč to, že stále mrak vás obestírá?

Hamlet. Ne, pane můj, jáť stojím příliš v slunci.

Královna. Ó svrhniž se sebe ten noční stín,
A vlídným zrakem pohlédni na Dánsko.
Nepátrej stále s kleslým oka víčkem
Po čackém otci nízko ve prachu;
Víš, že to obecné: Kdo živ, umřít' musí,
Do věčnosti se nesa přírodou.

Hamlet. Ba, Milost Paní, je to obecné.

Královna. Proč tedy tobě zvláštní se to zdá?

Hamlet. Nezdá – alebrž jest. Já neznám zdání.
Neníť to pouze černý oděv můj,

Ni obyčejná smutku nádhera,
Ni vynucených vzdechů prázdný dech,
Ne – aniž oka neustavný proud,
Ni zkormoucené tváře vzezření
Se všemi spůsoby a kejkly žalu,
Co mne vám v pravdě líčí; – všechno to
Opravdu se jen zdá – neb s takovými
Posuňky člověk hrát se naučí.
Já však mám v sobě víc než žalu zdání;
Tam to jest žalu šperk a vychloubání.

Král. Jeť milé to a chvalné, Hamlete,
Že smutku službou otce svého ctíte.
Však vězte, otec váš též ztratil otce,
A ten zas ztratil svého; povinnost
Jest žijícího, truchlit nějaký čas
V dětinské úsluze. Než ale stálým
Se bavit žalem, bývá důkaz jen
Bezbožné svěhlavosti, jest to slabost;
O vůli to svědčí protivné Bohu,
O vratkém srdci, přechvátavé mysli,
O sprostém rozumu, necvičeném.
Proč to, co být musí, co obecné,
Jak smyslům nejobyčejnější věc,
Proč sobě v zasmušilém vzdoru bráti
Ku srdci? – Fi! – Toť hřích jest proti nebi,
Hřích proti mrtvému a přírodě,
Protivno rozumu, jenž stále hlásá
O smrti otců, i vždy vyvolával,
Od první mrtvoly až do dnešní,
Že tak to musí být. Protož prosíme,
Byste malátný žal se sebe svrhl'
A nás měl za otce. Zde světu díme,
Že nejprvnější jste našemu trůnu,
A že s ne menší šlechetností lásky,
Než jakou drahý otec k synu má,
Jej vám pozůstavíme. Oumysl,
Na Vittenberskou školu zas se vrátit,
Našim se zhola příčí žádostem –
I zdáme, byste ráčil meškát zde,
V našich to očí blahé pěstotě,
Co nejprvnější dvořan, strýc a syn.

Královna. Své matky prosby vyslyš, Hamlete,
Zůstaň u nás, nechoď do Vittenberka.

Hamlet. Chci ve všem poslechnouti, Milost Paní.

Král. Ai, líbezná to, krásná odpověď.

Co my, vy buďtež v Dánsku. Pojd' me choti.
Milé to Hamletovo svolení
Nám srdce blahem poutá. Tomu vděk
Nezvedne Dánsko pohár k připitku,
By nehřímala děla k oblakům.
A králův ples má samo nebe řvati
Co zemské bouře ozvěna. Již pojd'te.

Král, Královna, Polonius, Lert a dvořané odejdou.

Hamlet (samoten). Ó kéž by přepevný ten těla stroj

Roztál a rozhrk' se na krůpěj rosy! –
Či – kéž by Všemohoucí nebyl dal
Na samovraždu zákon! – Bože! Bože!
Jak hnusný, prázdný, planý, neprospěšný
Zdá se mi všecken klopot světa být! –
Fi na ten svět! – Toť planá zahrada
Bujnicí k osení, již tučné býlí
Zajalo veskrze. – Že tam to došlo! –
Jen dva měsíce mrtev! – ani ne! –
Tak čacký král, jenž předčil toho zde
Jak Apol Satyra; – mou matku miloval,
Že nebes příkrým větrům nedopřál
Její se dotknout tváře. – Hrom a peklo! –

Nač zpomínám? – Vždyť na něm visela,
 Jakby tím lačnost rostla její lásky,
 Čím víc požívala. – V jednom měsíci! –
 Ó křehkosti, tvé jméno „žena“ jest! –
 Za krátký měsíc! – Dříve než sestárly
 Střevíce, v kterých šla za rakví otcovou
 V slzích jak Nioba! – A ona – ona –
 Ó Bože – dyl by bylo smutnilo
 Bezcitné zvíře – ona snoubena
 S mým ujcem, bratrem otce mého, jemuž on
 Tak neroven jak Herkulovi já.
 Již za měsíc zasnoubena – tož dříve,
 Než slanost slzí, tekoucích bezprávím,
 Zanikla v zánětu zpruzených očí.
 Ó chvate hanebný, tak úprkem
 Na cizoložné spěchat podušky! –
 To není spása, také nebude.
 Však pukniž srdce, musím němý být.

Vystoupí Horacio, Bernard a Marcel.

Horacio. Výsosti, sláva Vám!

Hamlet. Těší mě, že vás vidím při zdraví.

Horacio, – či neznám sebe sám.

Horacio. Tentýž, můj princí, povždy sluha váš.

Hamlet. Ai, příteli – to jméno vyměníme. ⁶⁾

Co vás sem zaneslo, Horacio,

Až z Vittenberka? – Marcel? –

Marcel. Vzácny princí!

Hamlet. Těší mě, že vás vidím – dobrý večer! –

Nu, co vás vede z Vittenberka k nám?

Horacio. K zahálce náklonnost, můj vzácny pane.

Hamlet. To slyšeti bych nechtěl ani z úst

Nepřítele vašeho – též můj sluch

Nepřinutíte, aby víru dal

Té pomluvě, jež svědčí proti vám.

Předobře vím, že nejste zahaleč.

Než – jaké máte v Elsinorech řízení?

Zde pít vás naučíme než zas půjdete.

Horacio. Přišel jsem na pohřeb vašeho otce.

Hamlet. Prosím, nežertuj se mnou, spolužáku.

Tuším, žeš přišel k svatbě matčině.

Horacio. Ba věru, princí, přišla v zápětí.

Hamlet. To z hospodářství, brachu, z hospodářství;

Neb teplá jídla z pohřbu poskytlý

Studené zbytky pro stůl svatební.

Ó, raděj bych se v nebi potkal byl

S hořkým nepřítelem, než s tímto dnem.

Můj otec! – zdá se mi, že vidím otce!

Horacio. Kde?

Hamlet. V zraku duše své, Horacio.

Horacio. Ó znalť jsem jej, bylť král to výborný.

Hamlet. Bylť muž naskrz dokonalý ve všem;

Nespatřím více jemu rovného.

Horacio. Mám za to, princí, že jsem jej viděl

Včerejší noc.

Hamlet. Viděl? – Koho?

Horacio. Můj princí, krále, vašeho to otce.

Hamlet. Co? – Krále mého otce?

Horacio. Umírněte svůj obdiv jen na chvíli

Pozorným uchem, až vám vyjevím

Ten zázrak s dosvědčením těchto zde.

Hamlet. Pro smilování boží, mluďte, mluďte.

Horacio. Již po dvě noci tito oba zde,

Bernard a Marcel, měli na své stráž

Uprostřed mrtvé, tiché půlnoci

To vidění: jakási postava

Jak otec váš, a v zbroji od hlavy až k patě,

Zjeví se jim a vážným krokem kráčí

Zpovolna, hrdě mimo ně. Třikrát tak

Před jejich zrakem bázní schváceným

Na délku berly své je obešla.

Krev v celém těle srazila se jim,

Jak v bázně záchvatu oba tam stáli,

A nepromluvili. – S ouzkostlivou

Tajemností věc tu mi sdíleli.

I šel jsem s nimi na stráž třetí noc,

A zcela dle jich zprávy, v tentýž čas,

V té postavě, v úplné slova pravdě

Se zjevil duch. – Znalť jsem vašeho otce;

Víc nejsou podobny si ruce mé.

Hamlet. A kde to bylo?

Marcel. Můj princí, na tarasu, kde jsme měli stráž.

Hamlet. A nepromluvili jste naň?

Horacio. Můj princí, já

To učinil. Nedal však odpověď.

Než jednou, tuším, hlavu pozvedl

A hnul sebou, jakoby mluvit chtěl.

V tom však poránu hlasně kohout zapěl,

A on tím hlasem na kvap schvácený

Nám zmizel z očí.

Hamlet. Velmi podivno.

Horacio. Můj princí, jak jsem živ, jeť pravda to.

A nám se zdálo býti povinností,

Vám o tom zprávu dát.

Hamlet. Ba v skutku, v skutku, páni, to mě děsí.

A máte stráž té noci?

Všichni. Máme, pane.

Hamlet. Že v zbroji byl, pravíte?

Všichni. V zbroji, pane. ⁷⁾

Hamlet. A od hlavy až k patě?

Všichni. Od hlavy až k patě.

Hamlet. Toť nemohli jste vidět jeho tvář?

Horacio. Přec, pane můj – hledí měl zdviženě.

Hamlet. Pohlížel škaredě?

Horacio. Pohled žalostný víc

Než hněvivý.

Hamlet. Bledý či červený?

Horacio. Ne, velmi bledý.

Hamlet. Zrak na vás upíral?

Horacio. Přepevně.

Hamlet. Že jsem nebyl přítomen!

Horacio. Nad míru byl byste se poděsil.

Hamlet. To možné, velmi možné! – Zůstal dlouho?

Horacio. Co člověk mírným chvatem moh' spočítat sto.

Marcel, Bernard. Ó déle, déle!

Horacio. Co viděl já, nic déle.

Hamlet. Šedý vous?

Horacio. Jak jsem ho viděl za živobyti,

Tož tmavý, stříbrem květoucí.

Hamlet. Tu noc chci s vámi bdít, snad zas to přijde.

Horacio. To zajisté.

Hamlet. Zjeví-li se co čacký otec můj,

Pak chci jej oslovit, a kdyby samo peklo

Mi chtělo bránit v tom. Prosím vás vespolek,

Posud-li jste to kryli v tajnosti,

I dél to zachovejte v mlčení.

A cokoli se stane příští noc,

To vložte v mysl svou, nic na jazyk.

Za vaši lásku se vám odměním.

Teď s Bohem vám – v půlnoc na tarasu

Vás navštívím.

Všichni. My k vaši službě jsme.

Hamlet. Bud' přízeň vaše mně, jak moje vám.

Již s Bohem!

Horacio, Marcel a Bernard odejdou.

Hamlet (*samoten*). Duch otce mého v zbroji! – Není zde vše
čisté! –
Zlé tuším pletichy. Ó kéž by byla noc! –
Utichni zatím srdce. Hříchoplodné símě,
Jakkoliv skryto v zemi, k světlu vynesé týmě.
Odejde.

Výjev třetí.

Komnata v domě Poloniově.

Vystoupí Lert a Ofelie.

Lert. Můj tlumok jest již na korábu – s Bohem!
A jestli přátel budou větrové,
A příležitost bude po lodi,
Nelenuj psát mně.

Ofelie. Neměj pochybnosti.

Lert. Co Hamleta se týče, jeho přízně hříčky
Za světský způsob měj a krve šprým.
Fialka jest to, v outlověku Vesny,
Přečasná, netrvalá, sladká, vadnoucí,
Jen zápach, kterýž blaží okamžik,
Nic víc.

Ofelie. Nic víc?

Lert. Za víc to nepokládej.
Nerosteť příroda se zmáhající
Jen ve svalech a v těle; zároveň,
Jak roste tento chrám, i uvnitř bujný
Mysl a duše ve svých úkonech. Snad nyní
Tě miluje. – Na nebi čisté jeho vůle
Nevisí ani mráček ouskoku.
Když ale stav povážíš, to tě musí děsit,
Že nemá vůli svou. Onť sám jest svému rodu
Na nejvyšš podroben – nemůžeť on,
Jak činí nepatrné osoby,
Pro sebe volit – v jeho volbě tkví
Celého státu zdar a bezpečnost,
A protož musí v tom být obmezen
Přisvědčením a hlasem toho těla,
Jehož on hlavou. Lásku-li ti svou
Vyznává, moudrost tvá tak dalece
Jen tomu věř, pokud se jeho slova
Srovnávají s obzvláštním jeho stavem
A poměrem – co více jest, v tom jen
Celého Dánska rozhoduje hlas.
Teď suď, jaká tvé cnosti hrozí pohroma,
Když lehkověrně jemu důvěříš,
Své srdce zahodíš, a čistý poklad svůj
Zotvíráš jeho zvůle chlípné drzosti.
To na zřeteli drahá sestro měj,
A chovej v záloze svou přítulnost
Podál všech střel a chtíče útoků.
Ba nejčudnější dívka hýří dost,
Když vděky své měsíci odhalí;
I sama cnost neujde pomluvě.
Přečasto jara dítky zhryze červ,
Dřív než jich poupata se rozvíjí,
A z jitra plynorose mladosti
Nejvíce hrozí nákaz morový.
Protož se střež – bezpečnost v bázni měj,
A mládí nejhorší že škůdce, znej.

Ofelie. Tak dobré naučení chovat chci
Co strážce svého srdce. – Ty však, dobrý bratře,
Nečin jak činí mnohý hříšný mravokárce,
Jenž káže příkrou cestu k nebesům,
A sám, jsa chlubný, vilný pokrytec,
Na květné dráze kráčí rozkoší
Nehledě rady své.

Lert. O mne se nestarej.

Předlouho meškám. – Otec zde přichází.

Vystoupí Polonius.

V dvojím žehnutí dvojí blaho jest,
I přeje náhoda drahému loučení.

Polonius. Aj, Lerte, ještě zde? – I honem na koráb! –

Do šíje vašich plachet žene vítr,
Čekají na tebe. – Mé požehnání s tebou.

Vztáhne svou ruku na Lerta.

A několik jen ještě pravidel
Si v paměť vtiskni:
Nepřej myšlénkám svým hned jazyku,
Ni úmyslům bezprávným výkonu.
Buď důvěrným, sprostým však nikoliv.
Poznáš-li přátel a jich upřímnosti,
Těch připni k srdci pouty kovovými,
V tom ale pozor měj, bys ruku svou
Si neztupil pozdrávkou lehkých floutků.
Vyhni se různici – a jsi-li v ní,
Pokračuj tak, by protivník se chránil.
Měj ucho pro každého, jen ne hlas;
Slyš každý úsudek, svůj podrž za sebou.
Měšec-li tvůj to snese, stroj se kloudně,
Ne třeštivě – skvostně, ne marnivě,
Neb mnohdy jeví úhled člověka.
A ti tam ve Francii první rodové
Jsou zvláště vkusní v tom a broušení.
Nedluž si peněz, jiným nepůjčuj,
Neb s půjčkou též i přítel odpadává,
A šetrivosti hrot se dluhem láme.
Nad všecko – věren buď sobě samému,
A z toho pojde pak, jak z noci den,
Že nebudeš nikomu nevěren.
Již s Bohem! – Necht' mým požehnáním v tobě
To uzraje.

Lert. V poníženosti, otče,
Se poroučím.

Polonius. Čas ubíhá, již jdi.

Lert. S Bohem Ofelie, a pamatuj
Co jsem ti řek'.

Ofelie. Jeť zavřeno to v paměť mou,
A klíček k tomu máš ty sám při sobě.

Lert. S Bohem.

Odejde.

Polonius. O čem, Ofelie, to k tobě mluvil?

Ofelie. O něčem, co se týká Hamleta.

Polonius. To právě vhod;
Neb slyšel jsem, že často před nedávnem
K tobě docházel soukromně, ty sama
Prý jsi mu přála štědrě přístupu.
Nu, je-li tomu tak (jak se mi řeklo,
Tož v cestě výstrahy), pak to jen díím,
Že sama si nerozumíš tak jasně,
Jak slušno dceři mé a tvojí cti.
Co máte spolu? pověz pravdu mě.

Ofelie. On v době poslední mne častokráte
O lásce své ujišťoval.

Polonius. Svě lásce? –
Jdiž! Ty hovoříš jak mladé děvče,
Nezkušené v tak nebezpečné věci.
Věříš těm jištěním, jak to nazýváš?

Ofelie. Já nevím, pane, co mám o tom soudit.

Polonius. To já ti povím. – Věž, žes byla děcko,
Majíc ta jištění za bernou minci;
To nejsou tolarý! Sama se lépe
Ujistit hled', sic (abych ubohá
Nekroutil slova) jista zkáza tvá.

Ofelie. On, pane, s láskou svou se mi nabízel

Počestným způsobem.

Polonius. Tož jeho způsobem! – Ó jdiž, jdiž!

Ofelie. A řečí své důrazně stvrzoval

Nejsvětějšími sliby na světě.

Polonius. Tot' oka na sluky. Aj, to my známe!

Když pálí krev, tu' štědrě klade duše
Na jazyk přísahy. Ten zážeh, dcero,
Jenž svítí víc než hřeje, hasnouc v obojím
Při samém slibů svých vyslovování,
Nevěř že oheň jest. – Od této chvíle
Bud' skoupější s svou cudnou přítomností,
Klad' vyšší cenu na svou příznivost,
Než abys k rozkazu se vzdala. Hamletovi
Jen tolik věř, že mlad, a že mu jest
Dopřáno víc k pohybu prostranství
Než tobě; – zkrátka, nevěř nic
Těm jeho slibům; svůdníci to jsou,
Jichž vnitřek zevnitřku se nerovná;
Bezbožných pouze chťičů přimluví,
Dýšící v nadídem posvátných svazků,
By lépe klamali. To přede vším –
Bych zpřímá děl, já nechci od té chvíle,
Bys okamžení nectně zmařila
Hovořením a řečmi s Hamletem.
Poslechni rady mé, a po svých jdi.

Ofelie. Poslechnu, pane můj.

Oba odejdou.

Výjev čtvrtý.

Na tarasu.

Vystoupí Hamlet, Horacio a Marcel.

Hamlet. To leze do těla, jest velmi chladno.

Horacio. Jeť kousavý a ostrý vítr dnes.

Hamlet. Jak pozdě již?

Horacio. Tuším jde na dvanáctou.

Marcel. Už odbila.

Horacio. Že odbila? – Já neslyšel. – Nastáváť doba,

V níž obyčejně duch obchází vůkol.

Zdaleka ozve se troubení a střelba.

Aj, co to, pane, znamená?

Hamlet. Král vesele noc tráví při poháru,

Hrdý se tam potácí zvýšenec;

A kdykoliv si rýnským krk prolévá,

Roznáší bubnu ryk a hlahol trub

Připítku jeho slávu.

Horacio. Je to obyčej?

Hamlet. Ba ovšem!

Dle mého zdání však, ač jsem zde zrozen,

A k tomu zvyklý – jeť to obyčej,

Ježž rušit více ctí než vykonávat.

To těžkohlavé obžerství uvádí

Nás v potupu všem národům, jenž nám

Opilců spílají, svinské přezdívky

Věsí na naše jméno; a tak skutkům

Naším se běře, sebe vznešenějším,

Veškerý tuk a duše zásluhy.

Tak stává se při některýchto lidech,

Že z tělesné křehkosti nějaké

Jim vrozené (ovšem bez jejich viny,

An nikomu svůj původ obrat nelze),

Z překypující bujné letory,

Jež trhá hráz a hrady moudrosti,

Či z obvyklosti snad, kteráž se vymkla

Z koleje slušnosti – že tací lidé

Nesoucí pečet jediné jen chyby

Co známku přírody neb osudu –

Na cnostech svých (necht' jsou jak milost čisté,

Necht' tolik jich, co jen podstoupit lze)

V obecném soudu od té jedné chyby

Chytí porušení. – Ta špetka zlého

To všechno dobro náhle zahubí

Ku vlastní potupě.

Vystoupí Duch.

Horacio. Hle, pane! – Tady jde!

Hamlet. Andělští kůrové! Ochraňte nás! –

Bud' si duch spásy aneb zatracenec,

Měj rajský dech neb výzev pekelný,

Bud' si tvůj záměr mír neb záhuba –

Tvé zjevení jest tak podezřelé,

Že chci tě oslovit! – Zovu tě Hamletem,

Knížetem – otcem, Dánským králem! – Odpověz! –

Nechtěj, bych v nevědomí posel – nýbrž rci,

Proč tvé posvátné kosti v smrti pohřbené

Protrhly zábal svůj, proč hrobka tvá,

V kteréž jsme viděli tě klidně složeného,

Rozsmekla těžkou čelist' z mramoru

A zas tě vyvrhla? – Co znamená,

Že tvá zas mrtvola v železném havu

To světlo luny přišla navštívit

Noc zošklivíc – a nás, přírody hlupce,

Poděsně schvacuje myšlenkami,

Jež přeskakují meze člověka? –

Mluv, proč a nač to? – Mluv, co činit máme?

Horacio. Hle, rukou kývá, byste za ním šel,

Jak by vám chtěl co sdílet samotnému.

Marcel. A hle, jak působným posuňkem kyne

Poodejít na odlehlejší místo!

Vy však nechod'te!

Horacio. Ne, to nikterak.

Hamlet. Zde nechce mluvit – nuže tedy půjdu!

Horacio. Nechod'te, pane!

Hamlet. Aj, čeho se báti?

Za život svůj bych jehlu nepodal,

A může-li mé duši uškodit,

Jež tak nesmrtelná jak ono samo?

Hle, opět kývá – chci následovat!

Horacio. Jak, jestli vás to k vodě zavede,

Či k vrcholu strašného ouskalí,

Jež přes svou patu zhlíží v jezero?

A tam se proměníš v jiné hrůzy,

Odejme vládu vám nad rozumem

A v šílenství vás strhne! – To považte!

To místo přízraky již zoufalosti

Bez jiných příčin v mozek přivodí,

Jenž tolik sáhů zhlíží v prohlubeň

A slyší jekot vod.

Hamlet. Pořád mi kývá; –

Jdi napřed, půjdu za tebou!

Marcel. Nesmíte jít, můj princí!

Hamlet. S rukou pryč!

Horacio. Poslechněte – nechod'te!

Hamlet. Osud můj volá!

A každou žilku tuží v tomto těle,

Jakby to nervy Nemejského lva.

Duch pořád kývá.

Již zas volá – upust'te, pánové!

Vytrhne se.

Ba při sám Bůh! Z toho já ducha udělám,

Kdo mne zde zastaví! – Již pryč, pravím! –

Jdi napřed! – Jdi! – Jdu za tebou!

Duch a Hamlet odejdou.

Horacio. To šálenství činí ho zoufalým!

Marcel. Za ním! – Nemoudrá byla by zde poslušnost!

Horacio. Za ním! – K jakému konci as to dojde?

Marcel. Jeť něco nahnílého v státu dánském.

Horacio. Bůh zas to napraví.

Marcel. Jen honem za ním!

Oba odejdou.

Výjev pátý.

Poodálený ústup tarasu.

Vystoupí Duch a Hamlet.

Hamlet. Kam mne to vedeš? – Mluv! – Už nejdu dále.

Duch. Slyš mne!

Hamlet. To chci.

Duch. Má hodina se blíží,

Kdy v muky sirnatého plamenu

Se musím vrátit.

Hamlet. Duchu ubohý!

Duch. Mne nelituj, jen k tomu nakloň sluch,

Co objevím.

Hamlet. Jsemť povinen tě slyšet – mluv!

Duch. A povinen i mstít, když vyslyšíš.

Hamlet. A co?

Duch. Jsemť otce tvého duch,

Na čas odsouzen ku obcházce noční,

A za dne vězen v ohni, až zlé hříchy

Za živa spáchané ve mně se stráví

A vyčistí. – Ó kdybych směl vyprávět

O tajných mukách svého vězení,

Nejmenší slovo té povídky by

Podrylo duši tvou, mladistvá krev

By v tobě zledovatěla, tvé oči

Jak hvězdy z kruhů svých se vymknuly,

Tvé husté kadeře rozptýlily,

A jeden každý vlas by vzhůru čněl

Jak bodliny zlostného ježovce.

Ten popis věčnosti však nehodí se

Pro ucho z masa, krve. – Slyš mne, slyš!

Jestlis kdy otce svého miloval –

Hamlet. Ó nebesa!

Duch. Ó pomstíš jeho příkrou, hnusnou vraždu!

Hamlet. Vraždu? –

Duch. Ba hnusnou vraždu, neb to každá jest;

Ta má však nepřirozená a nejhnusnější.

Hamlet. Ó rychle mluv, bych na peruti rouči

Jak modlitba neb lásky zámysl

Ku pomstě sáh'.

Duch. Vidím, žes odhodlán.

Ba shnilější bys byl než kypré bejlí,

Co tichmo na pobřeží Lethe uhnívá,

Kdybys se nezjitřil. Slyš, Hamlete!

Šla pověst: spícího mne na zahradě

Že uštknul had – tak všeho Dánska sluch

Hanebnou o mé smrti smyšlénkou

Byl oklamán. Věz však, šlechetný june,

Had ten, jenž uštknul život otce tvého,

Nosí teď jeho korunu!

Hamlet. Ó moje předtucha! – Můj stryjec! –

Duch. Ano.

Ten netvor cizoložný, krvosmilný

Vtipů svých kouzlem, dary zrádnými

(Ohavné obojí, když takto svádí)

K své chlipné vůli získal královnu,

Manželku mou na oko nejcnostnější.

Ó Hamlete! – Jaká to pronevěra!

Odpadla ode mne, jehožto láska

Tak byla důstojná, že společně

Kráčela s přísahou, již učinil jsem

Jí před oltářem – sklesla k bídníku,

Jenž od přírody dar měl chatrný

U přirovnání k mému. –

Však – jako cnost se vezdy jeví stálou,

Ať prostopášnost v rouše nebeském

Ji láká: tak zas chlipnost, snoubena

Skvoucímu třeba andělu, v nebeském

Se loži přesytí a hledá mrchu.

Než ticho již, neb větrím ranní vzduch! –

Slyš zkrátka jen: Když v zahradě jsem spal,

Jak to můj po polední obyčej,

V jistý ten čas příkrad' se stryjec tvůj

S láhvičkou, plnou šťávy bolehlavu⁸⁾,

A v otvory mých uší vylil jed

Ten sžíravý, jehožto účinek

Taký jest lidské krve protivník,

Že rtuti rychlostí se hned rozbíhá

Do všech tělesných cev a průchodů,

A náhlým chvatem staví v každé žilce

A sráží, jako ostré kapky v mléku,

Zdravotnou, čistou krev. – Taktéž i mně!

V okamžení lišej mi osypal,

Jak Lazaru, svrbným, přehnusným strupem

Hladkého těla povrch.

A tak mne spícího oloupil bratr

O život, korunu a královnu,

Tak jsem byl odeslán v výkvětu hříchů svých

Bez svatě večere, bez přípravy,

Bez posledního k smrti pomazání,

Bez oučtů složení, na boží soud,

S vinami veškerými v duši své.

Ó hrůzo! hrůzo! bezpříkladná hrůzo!

Pud přírody-li znáš, to nestrpíš,

By Dánska lůžko královské se zvrhlo

Krevního cizoložství k pecechu.

Než – jakkoliv ten zločin stíhat chceš,

Nezprzniž srdce své, nezjitří duši

Na matku svou – zůstav ji nebesům

A oněm mukám, co jí v prsou sídlí,

Ty dost ji strestají. – Již s Bohem buď! –

Světluška věští, že se jitra blíží,

Blednouc v bezúčinnivém světle svém.

S Bohem! S Bohem! S Bohem! – Zpomínej mne!

Zmizí.

Hamlet. Ó nebes blaženci! – Ó světe! – A co víc? –

Mám spolu peklo zvát? – Ó fi! Drž, drž se srdce!

A vy mé svaly, nestárněte hned,

Brž zpřímá neste mne! – Zpomínat tebe!?

Ach ubohý! – Dokud mi paměti

V tom kruhu zmateném! – Zpomínat tebe? –

Ba ano, s tabule své paměti

Zpomínky mrzké smažu veškeré,

Vše mudrosloví, formy, vtisky minulé,

Co jich zde zkušenost a mládí zapsaly,

A jediné tvůj rozkaz státi má

Ve knize té a vazbě mého mozku,

Nezkálen jinou věcí. – Ano, při sám Bůh! –

Ó hanebná, hanebná ženo!

Ó lotře usměvavý! – Lotře proklatý! –

Sem s tobolekou!⁹⁾ – To hodno, bych to zapsal,

Že se kdo může smát a smát, a přec být lotrem.

Tak aspoň, to mám jistě, v Dansku jest.

Zapisuje.

Tak, strýče, mám tě zde. – A nyní k mému heslu,

Zníť ono: S Bohem, s Bohem buď! Zpomínej mne!

Na to jsem přísahal!

Horacio (*za jevištěm*). Můj pane, pane!

Marcel (*za jevištěm*). Můj princí Hamlete!

Horacio (*za jevištěm*). Chraňte ho nebesa!

Hamlet. Staniž se tak.

Marcel (*za jevištěm*). He, holla ho! – Můj pane!

Hamlet. He, holla hochu! – Pojď můj ptáčku, pojď!¹⁰⁾

Vystoupí Horacio a Marcel.

Marcel. Co jest, můj kníže?

Horacio. Co se dělo, pane?

Hamlet. Ó zázraky!

Horacio. Nu mluvte tedy, pane!

Hamlet. Ne.

Vy to zas vyzradíte.

Horacio. Já ne, můj princí, při sám Bůh!

Marcel. Já také ne.

Hamlet. Již tedy vězte – kdo by to byl myslil! –

Však chcete mlčet?

Horacio, Marcel. Chcem, zajisté chcem.

Hamlet. Nežijet' nikde lotr v celém Dánsku,

Kterýž by nebyl arciničemník.

Horacio. Netřeba, pane, ducha, aby z hrobu vstal,

Tu věc nám povědít.

Hamlet. To pravda, pravda.

A tak bez dalších okolků za dobré mám,

Bychom si dali ruce a pak odtud šli.

Vy, kam vás žádost zve a povolání,

Neb každý žádost má i povolání,

Jakové právě jest. Já pro svůj díl,

Byste to věděli – já jdu se modlit.

Horacio. Aj pane, to jsou divná, blouznivá jen slova.

Hamlet. Urážejí-li vás, lituji srdečně,

Ba v skutku srdečně.

Horacio. Ne, pane, neurážejí.

Hamlet. Ba, při sám svatý Patric! – Jeť, Horacio,

Přec mnoho zde urážky. Co se týče ducha,

Já řku – jeť duch to velmi poctivý,

A zvědavost, co já s tím duchem mám,

Již v sobě přemáhejte. – Teď však, přátelé

A spolužáci, spolubojovníci,

Malou mi splňte prosbu.

Horacio. Jakou, drahý pane?

Hamlet. Nezejte nikdy, co jste viděli v tu noc.

Horacio, Marcel. Zajisté nezjevíme.

Hamlet. Přisáhejte!

Horacio. Já slova neřeknu.

Marcel. Já také ne.

Hamlet. Zde na můj meč!

Marcel. Vždyť jsme již přísahali.

Hamlet. Upřímně prisáhejte na můj meč! –

Duch (*pod zemí*). Přisáhejte!

Hamlet. Aha, ty hochu též tak hovoříš? –

Tys zde, věrný halíři? – Přisáhejte!

Slyšíte ho tam v sklepe? – Odhodlejte se

A prisáhejte!

Horacio. A co máme přísahat?

Hamlet. Že nikdy nepovíte co jste viděli,

To prisáhejte na můj meč!

Duch (*pod zemí*). Přisáhejte!

Hamlet. Hic et ubique!? – Toť změníme místo!

Sem pojďte, přátelé!

A vložte opět ruce na můj meč;

Na meč můj prisáhejte,

Že nikdy nezjevíte co jste viděli.

Duch (*pod zemí*). Přisáhejte na jeho meč!

Hamlet. Tak dobře, starý krtku! – Dobře ryješ

Tam pod zemí, ty statný kovkope! –

Ustupme dále, dobří přátelé!

Horacio. Ó dni a noci! – Toť jest vzácný div!

Hamlet. Protož budiž jak vzácnost také vítán.

Jsouť věci na nebi a na zemi,

O kterýchž moudrost naše nemá zdání.

Zde slibte mi jak dříve na své spasení,

Že stane-li se ze mne podivín,

An snad budoucně uznám za dobré,

Chováním pitvorným se přiodít,

Že nechcete, potkáme-li se pak,

Bud' na kříž ruce skládat, hlavou vrtět,

Neb obojetná slova pouštět z úst,

Ku příkladu: „Dobře, dobře, však my víme,“ neb: „My

bychom mohli, kdybychom chtěli,“ či: „Kdybychom měli

chuti mluvit,“ aneb: „Jsouť lidé, kteří by, kdyby směli –“

A jiných dvojsmyslných řečí víc,

K naznačení, že něco o mně víte.

To prisáhejte – by vám v kruté nouzi

Bůh zůstal milostiv.

Duch (*pod zemí*). Přisáhejte!

Hamlet. Bud' tich – zbouřený duchu! – Tak se vám

Se vši svou náklonností odevzdávám.

A chud'as jako Hamlet, může-li něčím

Vám osvědčit svou lásku a svou přízeň,

To bohdá učiní. – A nyní pojďme!

Však jazyk za zuby, to snažně prosím.

Čas vymknut z dráhy. – Kletě povolání!

Být zrozenu k jeho napravování!

Teď pojďme spolu.

Odejdou.

Jednání druhé.

Výjev první.

Komnata v domě Poloniově.

Vystoupí Polonius a Reinald.

Polonius. Dej mu ty peníze a tyto lístky.

Reinald. To, pane, učiním.

Polonius. A však, Reinalde, velemoudře bude,

Vyptáš-li se, dřív než ho navštívíš,

Jaké chování jeho.

Reinald. To zamýšlím.

Polonius. To moudrá řeč. Vyskoumej přede vším,

Kterí tam Dánové v Paříži jsou,

A jak a kdo, od čeho a kde žijí,

A v jaké společnosti, s jakým nákladem.

Shledav pak bedlivým se vyptáváním,

Že znají mého syna, pokroč dál,

Než předešlé otázky sáhaly,

A stav se, jakobys jej blíže znal;

Rci: „Otce jeho znám i příbuzné,

I z části jej.“ – Nu pochopils, Reinalde?

Reinald. Ó velmi dobře, pane.

Polonius. „I z části jej, však –“ řekni dál, „ne zcela –

A v pravdě-li to on – jeť divoch to,

Oddán tomu a tomu,“ – pak naň svez

Cokoli libo tí, jen toho nic,

Co by jej znectilo – tu péči měj;

Než pouze rozpustilé, bujně kousky,

Volného mládí známé soudruhy.

Reinald. Jako jest karban, pane.

Polonius. Tak, i pití, rvačky,

Klení, i smilstvo – tak daleko smíš.

Reinald. To však jej, pane, zneuctí.

Polonius. Nezneuctí, jen míru nepřekroč.

Přílišnou hanu na něj nekydej,

Jakoby bezuzdný byl ve své vášni;

To nemyslím, než hezky působně

Vytýkej jeho chyby, by se zdálo,

Že jsou to skutky ludné svobody,

Výbuchy pouze prudké povahy,

Chtíč divoký překypující krve,

Jak v každém mladíku.

Reinald. Proč ale, pane –

Polonius. Proč máš tak činit?

Reinald. Ano, pane můj;
To rád bych věděl.

Polonius. Tajný obmysl
To můj, jenž doufám k cíli povede.
Když syna mého tak poněkud zlehčíš,
Jak každá věc přibírá na se špíny,
Teď pozor dej:
Tu hned i druh tvůj, z něhož vyzvídáš,
Viděl-li řečených kdy nepravosti
Vinného mladíka, o němž je řeč,
Ti přísvedčí, a k tomu doloží:
„Ach ano, pane,“ aneb: „přítelínku,“
Dle řeči způsobu neb obyčeji
Lidí a země.

Reinald. Velmi dobře, pane.

Polonius. A potom, vidíš, učiní-li tak,
Tedy – bodejž to, co pak jsem chtěl říci –
Kdepak jsem zůstal?

Reinald. Že ten hned přísvedčí a doloží –

Polonius. Tak jest – že přísvedčí: „Ach ano, tak,“
A doloží: „Aj, znám toho panáčka,
Potkali jsme se včera – předevčirem,
A tam a tam, a s tím a s tím – tak jest –
Tam v karty hrál, a v sázce se přenáhnil,
V mičárně prý se pral, viděl jsem též
Že zaskočil do prodajného domu,“
(Rozuměj do hampejsu) a tak dále.
Již pochopuješ?
Vnadidlem lži chytíš tak kapra pravdu.
A tak my chytí, prohnání mudráci
Umíme kličkami a křivochodem
Nepřímo uhodit na přímou cestu.
Dle toho návodu a rady mé
Vyzpytuj syna mého; rozumíš?

Reinald. Rozumím, pane.

Polonius. S Bohem, šťastnou cestu.

Reinald. Laskavý pane –

Polonius. Vlastníma očima jej pozoruj.

Reinald. To učiním.

Polonius. Ať baví se svou hudbou.

Reinald. Dobře, pane.
Reinald odejde.
Vystoupí Ofelie.

Polonius. Nuž s Bohem! – Hle, Ofelie! – Co jest ti?

Ofelie. Ó pane – pane můj – jsem polekána!

Polonius. A čím? – Pro Boha čím?

Ofelie. Ach, pane – v komnatě jsem šila – v tom
Princ Hamlet, v kabátě rozepnutém
A bez klobouku – přes kotníky mu
Visely punčochy rozvázané –
Bledý jak jeho košile, an kolena
Mu klektala, a s pohledem tak žalným,
Jakby jej bylo peklo vyštvalo
Vyprávět hrůzy – stoupil přede mne.

Polonius. To šilen z lásky k tobě.

Ofelie. Nevím, pane,
Než v skutku toho se obávám.

Polonius. A co řekl?

Ofelie. Pojal mě za ruku a pevně držel.
Pak poodstoupil co by dosáh' rukou,
A druhou ruku vloživ k obočí,
Tak zpytavě hleděl v můj obličej,
Jakby jej kreslit chtěl. Stál dlouho tak.
Posléz potřásl trochu rukou mou,

Tříkrát zaklátě hlavou, vzhůru, dolů,
Tak z hluboka a žalně zavzdechl,
Až se mi zdálo, že mu pukne srdce
A že vydechne duši. – Pak mě pustiv,
A hlavu přes rameno nakloniv,
Bez očí zdál se cesty vědom být' –
Neb z dveří vyšel bez jich pomoci,
Nepustiv se mne jejich lesk.

Polonius. Nuž se mnou pojď, chci krále vyhledat.
Svrchovanát' to vytrženost lásky,
Jež vlastním ohněm sama sebe tráví,
A vůli svádí k skutkům zoufalým,
Jak každá jiná vašeň, která nás
Pod sluncem trápí. – Starost mi to dělá,
Snad jsi mu před tím dala příkrá slova?

Ofelie. Ne, pane – já jenom dle vaší vůle
Psaníčka jeho teď odmrštila
I jeho návštěvu.

Polonius. A to mu zmátlo hlavu.
Ó škoda, že jsem s bedlivější rozvahou
Nestřehl jej – jáť myslil, že si hrá
A zkázu tvou zamýšlí; – zlá nedůvěra!
I zdá se mi, že je to vlastnost stáří,
Vždy přeskakovat meze rozvahy,
Jakž to zas obyčej mladého věku,
Nemít opatrnosti. Pojďme již ku králi.
Na jevo s tím – neb to-li zamlčíme,
Víc žalosti než hněvu utříme.
Odejdou.

Výjev druhý.
Sín na hradě.

Král, Královna, Rosenkranc, Guildenstern a dvořané.

Král. Zdař Bůh vám Rosenkrance, Guildensterne!
Nejen že toužili jsme spatřit vás,
I služeb vašich potřeba nás hnala
K posilce kvapné. Slyšeli jste snad
O Hamletově změně – tak to zvu,
Když bytost jeho vnitřní i zevnitřní
Není tatáž co byla. Víc-li to,
Než otce jeho smrt, co tak jej hrouží
V odcizení své vlastní bytosti,
Neznámo mi. Protož vás oba žádám,
Byste – s ním od dětinství jsouce vychováni,
A spřáteleni s jeho rozmary –
Na našem dvoře chtěli pomeškat
Jen krátký čas, a tak s ním obcujíce
Jej vedli k zábavám, i použili
Vší příležitosti ku vyskoumání,
Zda něco, nám neznámo, tak jej souží,
Co zjevné mohli bychom napravit.

Královna. Přečasto vás zpomínal, pánové,
A jista jsem, že není jiných dvou,
Ku kterýmž víc se kloní. Chcete-li
Nám laskavě prokázat dobrou vůli,
A náký čas zde trávit při dvoře,
Pro vyplnění naší naděje –
Vyzíská vaše návštěva si díky
Důstojné králů jen.

Rosenkranc. Milosti, račtež
Dle nejvyšší své moci panovnické
Rozkazem zjevit vznešenou svou vůli,
Ne žádostí.

Guildenstern. A oba poslechnem;
V úplné oddanosti hotovi
Jsme služby své Vám k nohous položít,
Rozkazu čekajíce.

Král. Dík Rosenkrance, milý Guildensterne.

Královna. Dík Guildensterne, milý Rosenkrance.

A prosím, byste hned šli navštívit
Tak změněného syna. Jděte někdo –
Ty pány k Hamletovi doved'te.

Guildenstern. Dejž Bůh, by z naší návštěvy a práce
Měl potěchy a zdaru.

Královna. Dejž to Bůh.

Rosenkranc, Guildenstern a několik dvořanů odejdou.
Vystoupí Polonius.

Polonius. Vyslancové z Norvežska, Milost pane,
Šťastně se vrátili.

Král. Tys vždycky býval otcem dobrých zvěstí.

Polonius. Že býval? – Věřte, pane vznešený,
Ját' chovám povinnost svou jak svou duši,
Tak k Bohu, tak k milostivému králi –
A za to mám (neb jestli v tom se mýlím,
Pak není mozek můj na stopě chytrosti,
Jak druhdy býval), že jsem příčinu
Vyslídil Hamletovy náměšičnosti.

Král. Ó zjevte nám, co dávno slyšet toužím.

Polonius. Dřív rače vyslechnouti poselství –
Mé zprávy přijdou potom na pochoutku.

Král. Ty sám k jich počtě sem je uvediž.

Polonius odejde.

On děl, drahá Gertrudo, že vyslídil
Vašeho syna zmatku příčinu.

Královna. Tuším, že nad jiné jest nejhlavnější:
Smrt jeho otce a náš rychlý sňatek.

Vystoupí Polonius, s ním Voltimand a Kornelius.

Král. To budem skoumat. – Vítejte nám, přátelé! –

Nu, co nám vzkazuje náš bratr Norveg?

Voltimand. Též svoje pozdravení přátelské.

Na první Vaši žádost kázal zastavit
Sbírání hotovosti svému synovci,
Jež se mu na Polana zdálo výpravou;
Však líp to seznav v pravdě znamenal,
Že čelí proti Vaší Výsosti.
Tím bolně dotknut, že se jeho stáří
A choroby tak klamně zneužívá,
Hned Fortinbrasa k sobě obeslal.
Ten poslušen se volně dostavil,
Snes' důtku od Norvega, a posléze
Slib ujci učinil, že nikdy víc
Nezvedne zbraň na Vaši Majestátnost.

I potěšen jsa z toho starý Norveg,
Šest tisíc tolarů mu uštedřil
Výročních důchodů, a uložil mu,
By celou hotovost vojínů sebraných
Ved' na Poláky – žádost připojiv,
Podá králi list.

By Vaše Milost chtěla dovolit
Pro dosažení toho záměru,
Skrze svou říši průchod bezpečný
Pod výminkami náhrady a míru,
Jak zde poznamenáno.

Král. To nám libo,

A v příhodnější čas to čísti chcem.
Věc rozváživše dáme odpověď.
Teď však vám děkujem za vaši snahu –
Pohovte si, večer pohodujem.
Teď s Bohem, pánové!

Voltimand a Kornelius odejdou.

Polonius. To skončeno.

Teď však, můj králi a má králová,
Chtít' zpytovat, co majestát, co služba –
Proč den jest dnem, noc nocí, časem čas –

Tím bychom mařili noc, den a čas.

A protož, že jest stručnost duše vtipu,
Rozvláčnost okončiny, zevní šperk,
Již zkrátka díím: Ušlechtilý váš syn
Se zbláznil; – ano zbláznil – tak to zvu.
Neb bláznění, když líp to objasníme,
Což to jiného, než že člověk blázen?
Toho však nechme.

Královna. Více věci, prostěji.

Polonius. Ba při sám Bůh, rozprávím zcela prostě.

To pravda že se zbláznil – škoda že to pravda,
A pravda že to škoda – bláznivý to výklad! –
Však pryč s ním! – Chci věc prostě povědít.
Připusťme že je blázen; – nyní zbývá
Vyskoumat příčinu, jež způsobila
Ten způsob jeho stavu;
Neb tento nespůsobný způsob má
Svou příčinu – a to jest co nám zbývá –
Či vlastně zbývá to, co vlastně jest.

A nyní rozvažte:

Mámť dceru. – Mámť ji, poněvadž jest má,
Kteráž mi, hle, z povinné poslušnosti
Ten odevzdala list; – a nyní suďte.

„Nebeské, mé duše vzoru, přeokrášené Ofelii!“ –

To je špatný výraz – chatrný výraz: „přeokrášené“ – je
velmi chatrný výraz – slyšte ale dále – to zde: „Na její
bělkoškvoucí prsa tyto –“

Královna. To v skutku od Hamleta dostala?

Polonius. Pozvolte, Milost Paní – nic nezatajím.
Čte.

„Nevěř, že tam slunce svítí,
Nevěř, že se hvězdy třpytí,
Nevěř pravdě že jest klamem,
Věř jen lásce v srdci samém!“

„Ó drahá Ofelie! – Jsemť špatně tomu počtu naučen –
nemám schopnosti počítati své vzdechy; že ale tebe co
nejvšeleji, co možná nejvšeleji miluji – v to společej. – S
Bohem! – Tobě na vždy oddaný Hamlet, dokavad mu to
tělesné ústrojí přináležeti bude.“

To dala dcera má mi z poslušensství,
A mimo to, kde, kdy a kterak jí
Se dvorně kořil, o tom velmi mnoho
K uším mi donesla.

Král. A kterak as
Přijala jeho lásku?

Polonius. Zač mě máte?

Král. Za ctihodného, poctivého muže.

Polonius. Tak jsem se zachoval. – Než ale jak

Byste as ráčil soudit, kdybych já –
Shledav jich horké lásky náhlý vzlet,
(Jak se i v skutku stalo, dřív než dcera
O tom mi řekla) – jak byste byl soudil,
Neb vaše choť zde Milost královna –
Kdybych za desku jim neb pulpit byl,
Neb srdci svému ujmul sluch a řeč?
Neb na jich lásku lhostejně se díval?
Jak byste soudili? – Ne však, já zpřima šel
A mladou dívku takto oslovil:

„Princ Hamlet jesti princ, a nad tvůj stav,
To nesmí být“, – dalť jsem naučení,
By nedala mu k sobě přístupu,
By posly nepřijímala, ni dárky.
Tak navedena ráda poslechla,
A on odmrštěn (abych zkrátka řek')
Pad' nejprv v truchlivost, pak v postění,
Pak ve bdění – v jakousi pak ochábllost,
Pak v blouznění, a tímto svodem dál,

Posléze v bláznění, v němž nyní téká
A všechny nás tím rmoutí.

Král (*ku Královně*). Zdá se vám
To příčinou?

Královna. To může snadno být.

Polonius. Událo-li se kdy (to rád bych věděl),
Že bych byl tvrdil: „Věc to taková,“
Když byla jinaká?

Král. Co já vím – ne.

Polonius (*ukáže na hlavu a plece*). To od toho oddělte, není-li
to tak.
Jáť najdu, jestli okolnost mě povede,
Kde as se pravda skrývá – nechť se skrývá
I v středu země.

Král. Kterak dál to skoumat?

Polonius. Jeť známo vám, že často mnoho hodin
Zde v tomto loubí se procházívá.

Král. To ovšem činívá.

Polonius. V ten čas chci k němu pustit dceru svou.
Za záclonu pak račte se mnou stoupit
A naň pozorně dbát. Zamilován-li není,
A pro tu lásku zbaven rozumu –
Pak nechci býti státu služebníkem,
Anobř sedlák aneb vozejčkář.

Král. Zkusíme to.

Vystoupí Hamlet čtoucí.

Královna. Hle, tu přichází smuten, ubohý,
A z knihy čte.

Polonius. Teď prosím, honem pryč.
Zde hned naň promluví. – Prosím, již jděte.

Král, Královna a dvořané odejdou.

Polonius (*blíží se k Hamletovi*). Jak se daří, dobrý můj princí
Hamlete?

Hamlet. Dobře – Bohu díky.

Polonius. Znáte mne, můj princí?

Hamlet. Ó převýborně. Jste rybář.

Polonius. Já ne, můj princí.

Hamlet. Pak bych přál, abyste byl tak poctivý muž.

Polonius. Poctivý? můj princí?

Hamlet. Ano, pane; býti poctivým, tak jak nyní ten svět běží –
jest tolik, jako býti vyvolen z desíti tisíci.

Polonius. To živá pravda, můj princí.

Hamlet. Neboť když slunce ve zciplé feně vylíhne červy – Bůh
to, libající mrchu! – Máte dceru? –

Polonius. Ano, mám, můj princí.

Hamlet. Nedovolte jí, aby chodila na slunce. – Početí jest
požehnaní – a jelikož vaše dcera snadno by mohla počítí –
přítelinku, dohlídněte k tomu.

Polonius. Co tím chcete říci? – (*Stranou*) Stále naráží na mou
dceru. A přec mě z počátku neznal a pravil, že jsem rybář.
Daleko, velmi daleko to s ním přišlo, a věru, jáť ve svém
mládí také velmi mnoho zkusil z lásky – věci skoro tomu
zde podobné. – – Ještě jednou naň promluví.
(*K Hamletovi*) Co tu čtete, můj princí?

Hamlet. Slova, slova, slova!

Polonius. O čem se tu jedná můj princí?

Hamlet. S kým?

Polonius. Já myslím, o čem se v té kn[i]ze jedná, můj princí?

Hamlet. Hm, o pomluvách, pane. Šelma satyrik tu praví, že prý
starcové nosí šedivé vousy, že jich obličej je plný
vrásek, z jejich očí že prý se řine lepkavá ambra a kapanina
švestková, a že mívají přehojný nedostatek vtípu a nad míru
slabounká lýtka. O tom všem, milý pane, jsem přemocně a
převalně přesvědčen, a však nezdá se mi to početně, že je
to tak zhola napsáno, a vy sám, pane, byl byste tak stár jako
já, kdybyste uměl nazpátek lezt jako rak.

Polonius (*stranou*). Ačkoliv je to šílenství – je v tom přec

jakási souvislost. (*Nahlas*) Nechtěl byste trochu z větru jít,
můj princí?

Hamlet. Do mého hrobu?

Polonius. To by bylo v skutku z větru. (*Stranou*) Jak trefná
někdy jeho odpověď. – Bláznovství mívá někdy tak šťastné
nápad, jaké ani zdravost a rozumnost nemohou tak snadno
porodit. Teď odejdu, a co nejrychleji sháněti budu
prostředky, aby se s ním mohla sejít dcera má. –
Nejmilostivější pane, co nejpokorněji беру od vás své
odpuštění.

Hamlet. Pane, nemůžete mi ničeho vzít, s čím bych se co
nejochotněji nechtěl rozloučiti – krom mého živobytí, krom
mého živobytí, krom mého živobytí.

Polonius. Poručím se, můj princí.

Hamlet. Ti omrzeli, staří blázni!
Vystoupí Rosenkranc a Guildenstern.

Polonius. Přišli jste hledat prince Hamleta? – Tam jest.

Rosenkranc (*k Polonioví*). Bůh s vámi, pane!
Polonius odejde.

Guildenstern. Můj velectný princí!

Rosenkranc. Můj předrahý princí!

Hamlet. Výborní, dobří přátelé! Jak se daří, Guildensterne? –
Rosenkrance? – Dobří hoši, jak se vám oběma daří?

Rosenkranc. Jako nepatrným dítkám matky země.

Guildenstern. V tom jsme šťastni, že nejsme přešťastní.
Nejsme knoflíkem na čepici Štěstěny.

Hamlet. Také ne podešvem jejího střevíce?

Rosenkranc. Ani to, můj princí.

Hamlet. Sedíte tedy v jejím opasku – čili u prostřed její přízně!

Guildenstern. Ba, ona nám jen přeje potají.

Hamlet. Toť se tedy nalezáte v tajném lůně Štěstěny? – Ó v
pravdě! – Jeť ona nevěstka! – Co nového?

Rosenkranc. Nic, můj princí, leč to, že se stal svět poctivým.

Hamleta. Pak máme soudný den na blízku. – Vaše novina však
není pravdivá. Dovolte abych se důkladněji tázal: Co jste
vlastně, dobří přátelé, zavinili u paní Štěstěny, že vás
poslala sem do vězení?

Guildenstern. Do vězení, můj princí?

Hamlet. Dánsko jest vězení.

Rosenkranc. Pak je svět také vězením.

Hamlet. Ó – kapitální vězení! – v kterémž jest mnoho klecí,
žalářních děr a sklepů; – ba Dánsko jest jedno z nejhorších.

Rosenkranc. To nemyslíme, můj princí.

Hamlet. Nu, pak vám není vězením; neboť není na světě věci,
která by sama v sobě byla dobrá neb zlá – teprv myšlením
stává se tím neb oním. – Mně jest vězením.

Rosenkranc. Pak vaše ctižádost je vězením činí. Jeť vašemu
duchu příliš těsné.

Hamlet. Bože! – Jáť bych chtěl zavřen býti v škořepině ořechu,
a myslil bych, že jsem králem nekonečných říší – jen
kdybych neměl ty ošklivé sny.

Guildenstern. Sny takové jsou pouhá ctižádost – neb pravá
ctižádost podstata jest toliko stínem snů.

Hamlet. Sen sám jest pouhý stín.

Rosenkranc. Právě tak, a ctižádost zdá se mi tak lehká a
větrná, že jest jen stínem stínu.

Hamlet. Pak naši žebráci jsou těla, a naši panovníci a
rozpražení hrdinové stíny těch žebráků. – Nepůjdem ke
dvoru? neb já – na svou čest – neznám se v mudrování.

Rosenkranc, Guildenstern. Jsme k službám.

Hamlet. Nechte toho. Nechci vás vmístit v tlupu služebníků
svých. Abych vám to jen řekl jako poctivý muž, jsemť
mizerně obsloužen. Bychom však zůstali na přímé cestě
přátelství, již rcete, co vás vede vlastně do Elsinoru?

Rosenkranc. Přišli jsme vás navštívit, můj princí – jiného nic.

Hamlet. Ó já žebrák, namající ani dosti díků; – a přece díky
vám, ačkoliv mé díky, draží přátelé, as o půl halíře jsou

předraženy. Nebylo pro vás posláno? Byl to váš vlastní pud? Pochází z vás ta návštěva? Pojd'te, pojd'te, mluvte se mnou upřímně! – Pojd'te, pojd'te a mluvte!

Guildenstern. A co máme mluvit, můj princi?

Hamlet. Něco, co však k věci náleží. Bylo pro vás posláno, a jest vám viděti toho jakési vyznání v očích, kteréž poukrytí skromnost vaše dosti síly nemá. Ó, jáť vím, že ten dobrý král a královna pro vás poslali.

Rosenkranc. A z jaké příčiny, můj princi?

Hamlet. To mi musíte vy povědít. I zapřísahám vás na právo našeho přátelství, na shodnost našeho mládí, na závazky vaší vždy zachovalé lásky, a na vše, čím by se snad lepší a milejší jednatel než já u vás mohl domluvit – mluvte přímo a otevřeně, zdali pro vás nebylo posláno?

Rosenkranc (*ke Guildensternovi*). Co díte vy?

Hamlet (*stranou*). Aha, rozumím vám! (*Nahlas*) Milujete-li mne, tedy mně ničeho netajte.

Guildenstern. Ano, můj princi, bylo pro nás posláno.

Hamlet. A já vám povím proč. Tím naskočím vaší sdílnosti, a vaše, králi a králov[n]ě slíbená mlčelivost ani o pířko nevytelichá. – Pozbyl jsem od nedávna (proč vlastně nevím) všechnu svou veselost, spustil jsem se všeho cvičení, a celá má povaha v skutku tak zmalátněla, že to nádherné stavení, ta naše země, zdá se mi býti toliko neplodným, pustým předhořím; ten velkolepý nebes trůn, to povětří, vidíte, ta hrdě překlenutá obloha, ten převelebný, zlatým ohněm vykládaný krov, hle, to ničím jiným nezdá se mi být, než soustředěným dusivých výparů! – Jaké to dílo mistrovské jest člověk! – Jak ušlechtilý rozum – jak nekonečný v nadání, v způsobě a pohybech, jak dokonalý a podivuhodný! – v úkonech svých podoben andělu! – v poznání podoben Bohu! Okrasa všehomíra, nedostižený vzor všech tvorů! – A přece, co jest mi tento vejlupek vši zpráchnivělosti? – Muž mne nezajímá a žena také ne, ačkoliv se zdá podle vašeho úsměchu, že tomu nevěříte.

Rosenkranc. Můj princi, já nic takového neměl na mysli.

Hamlet. Proč jste se tedy smáli, když jsem řekl, že muž mne nezajímá?

Rosenkranc. Pomyslel jsem, můj princi, když jste ráčil říci že muž vás nezajímá, že divadelní herci přijdou sem do postní stravy. Potkali jsme je na cestě, a ubírali se sem, nabídnouti se vám k službě.

Hamlet. Ten, co hraje krále, bude mi vítán. Jeho Majestátnost obdrží ode mne poplatky; dobrodružný rytíř má nositi končír a štít; milovník nebude vzdychati bez odměny, vrtohlavý dohraje svou úlohu bez výtržky, šašek nechť ponouká ke smíchu toho, kdo má lektavé plíce, a milovnice ať mluví beze všeho obalu, neklopýtne-li jen přes kulhavé verše. – Jací jsou to herci?

Rosenkranc. Ti sami, co vás tak často vyráželi, truchloherci z města.

Hamlet. Jak se stalo, že nyní kočují? – Na místě usedlém vyzískali by více dobré pověsti i peněžitého užitku.

Rosenkranc. Jich odstranění tuším stalo se následkem nových proměn v zemi.

Hamlet. A jsou posud v té samé vážnosti jak tenkrát, když jsem ještě byl v městě? – Mívají posud tolik návštěvy?

Rosenkranc. Ne, té již nemají.

Hamlet. A kterak se to děje? Což zrezovatěli?

Rosenkranc. Nikoli, jich vynasazení drží se posud obvyklého kroku, ale vyskytlo se hnízdo mlád'átek ¹¹⁾, malých to písklat, ježto papouškují z vysokého tónu a dostávají za to překrutného potlesku. Ti nyní jsou v modě, a tolik toho nakdákají o těch ostatních sprostých divadlech, jak je zovou, že mnohý, který nosí po boku meč, děsí se těchto husích brků a nechodí do oněch divadel.

Hamlet. Jakže, mlád'átka? Kdo je přechovává a kdo jim platí?

Nežůstanou déle při svém povolání, než pokud mají tenký hlásek? Neřeknou pak později, až dorostou na obyčejné herce (jak se tomu velmi podobá, nezlepší-li se jejich schopnosti), že jich pisálkové jim učinili křivdu, nechavše je tak dlouho křičeti na ujmu jich vlastní budoucnosti?

Rosenkranc. Věru, na obou stranách bylo mnoho závady, a lid si nepokládal za hřích seřvatí je v hádku. Náký čas nebylo lze ani dobrého příjmu docílití, když se básník a herec v kuse spolu nepotýkali.

Hamlet. Je-li možná?

Guildenstern. Ó, bylot' mnoho bitev a ústrkův!

Hamlet. A odnesli vítězství mlád'átka!

Rosenkranc. Ano, můj princi, odnesliť Herkula i jeho břímě ¹²⁾.

Hamlet. Není to div – neboť můj ujec jest králem v Dánsku ¹³⁾, a ti, kteří se dříve naň ošklibali, když ještě můj otec žil, dávají teď dvacet, čtyřcet, padesát i sto dukátů za jeho podobiznu v miniatuře. Nastojte! vězí v tom něco nadpřirozeného, jen kdyby to filosofie vyskoumati mohla.

Troubeni.

Guildenstern. Herci jsou již zde.

Hamlet. Pánové, jste vítáni v Elsinoru. Podejte mi ruce. K uvítání náleží dvornost a umluvitý obyčej. Dovolte tedy, abych vás uvítal v tom způsobu, sice by moje chování k hercům, které musí býti na pohled vlídné, mohlo se zdáti srdečnější nežli k vám. Jste vítáni – a můj strýc-otec, a má teta-matka jsou oklamáni.

Guildenstern. A v čem, můj drahý princi?

Hamlet. Já toliko blázním při větru severo-severo-západním, když však věje vítr od východu, umím velmi dobře rozeznávatí krahujce od volavčího hnízda.

Vystoupí Polonius.

Polonius. Buďte zdraví, pánové!

Hamlet. Slyšíte Guildensterne – a vy též! – U každého ucha jeden posluchač. – To velké dítě, co před sebou zde vidíte, nevylezlo ještě z plenek.

Rosenkranc. Snad se dostal do nich podruhé. Říkává se, že starý člověk stává se znova dítětem.

Hamlet. Vsadil bych se, že mi přišel oznámiti příchod herců. Dejte pozor. – Máte pravdu, pane – v pondělí ráno to bylo, ano.

Polonius. Milostivý pane, přináším noviny.

Hamlet. Milostivý pane, přináším noviny. Když Roscius byl ještě hercem v Římě –

Polonius. Můj princi – právě přišli herci.

Hamlet. Larifari!

Polonius. Na mou čest.

Hamlet. „Pak každý herec přijel na oslu“ ¹⁴⁾

Polonius. Nejlepší to herci na světě – ať je to tragedie, komedie, historie, ať je to pastorální, komiko-pastorální, historiko-pastorální, tragiko-historie, aneb tragiko-komika, scena nerozdělená anebo báseň neobmezená. – Seneka není pro ně ani dost těžký aniž Plautus dost lehký ¹⁵⁾. V odříkávání básní již hotových, jakož i v improvizování není jim nikde rovných.

Hamlet. „Ó Jefto! Soudce v Israeli!“ ¹⁶⁾ – Jaký mělš to poklad!

Polonius. A jaký měl on poklad, můj princi?

Hamlet. Inu – „mělť hezkou dceru a nic víc – a jakž takž ji miloval.“

Polonius. Pořád naráží na mou dceru.

Hamlet. A nemá pravdu, starý Jefto?

Polonius. Nazýváte-li mne Jefto[u], Milost pane, pak i mám dceru, kteroužto jakž takž miluji.

Hamlet. Ne, to z toho nenásleduje.

Polonius. A co z toho následuje, Milost pane?

Hamlet. Inu – „co pán Bůh ráčil – rád opáčil“ – a pak, vždyť to znáte – „co bylo jaké, to přišlo také“ – První řádek nábožné

písně zvěstuje vám víc. Aj hle, zde přichází má kratochvíle.

Vystoupí čtvero nebo pět herců.

Vítejte nám, pánové, všichni buďte vítáni. – Těší mne, že tě zas jednou vidím. – Vítejte, dobří přátelé! – Hoj, starý příteli! – Hle, jak ti narostly vousy, co jsem tě neviděl. Přišels v Dánsku mi vzdorovat vousem? ¹⁷⁾ – Aj, mladá slečno, paničko! – Na mou věru, co jsme se neviděli, ráčila jste se povznesti o celou výšku vašich špalíčků blíže k nebesům. Modlete se k Bohu, aby se vám hlásek nepolámá ¹⁸⁾, jak zlatému penízi, když přijde z oběhu. – Pánové, jste všichni vítáni! Jak francouzští sokolníci pustíme se hned v honbu na všecko, cokoli spatříme. – Pojd'te a poskytněte nám něco na ukázkou svých schopností! – Ku příkladu tak nákou řeč – hodně náruživou.

První herec. A jakou řeč, můj princi?

Hamlet. Slyšel jsem tě jednou něco přednášet, ačkoliv se to nikdy nehrálo, aneb snad jen jednou, poněvadž ta hra, dobře-li se pamatují, nelíbila se obecnstvu; pro luzu byl to kaviar, ačkoliv ten kus (tak soudil já a jiní, jichžto úsudek s mým se srovnával) byl výborný. Mělť dobré rozdělení scen, a jakkoliv jednoduchý, přece byl s velkou umělostí složen. Pamatuji se, kterak někdo řekl, že v těch verších prý není takového koření, které by jim dávalo zbytečné příchuti, aniž v sadách takových rýmů, které by svědčily o pitvornosti spisovatelově; on to nazval naopak velmi poctivou prací, zdravou a příjemnou, a mnohem více krásnou nežli okrášenou. Jedna řeč se mi v tom obzvláště líbila, totiž Eneášovo vypravování u Didony, a nejvíce v tom místě, kde mluví o Priamově zavraždění. Máte-li to ještě v paměti, začněte s tím veršem – počkejte – počkejte – „Svěřepý Pyrrhus jak Hyrkánský lev –“ ne – tak to není, ale s Pyrrhem to začíná –

„Svěřepý Pyrrhus, jehož zbroj se tměla,
Jak černý jeho záměr, noci podobna,
Když skryt v zlověstném komoni spočíval –
Měl zkálenou svou hroznou, černou tvář
Přehrozným znakem, od hlavy až k patě
Naskrze červený; přehrusně zbocen,
Tož krví otcův, matek, synův, dcer,
Jež na něm lpěla vedrem spečená
Měst hořících, jež krutým, kletým světlem
Na vraždu pána svého svítla.
Tak sprážený požárem, vzteklostí,
A pokryt rmutem krve lípavé,
Zajiskřiv jak karbunkul očima,
Praotce hledá Priama!“ – Pokračuj dále!

Polonius. Při sám Bůh, milostivý pane – výborně přednešeno, s příslušným názvukem a s příslušnými přestávkami.

První herec. Dostih' ho hned, anž seče v Řekův těla

Na prázdno jen. Meč jeho rezavý,
Odbůjný ramenu, kam pad' tu leží
Protiven rozkazu. Tak v zápas nerovný,
Na Priama se Pyrrhus vztekle sápe; –
Napřáhne z vysoka –
Než hvizdem juž a pouhým fičením
Pádného jeho meče klesá kmet
Vysílený. – Též mrtvé Ilium,
Jak tím by dotknuto, svrch plamenný
Až ke dnu nakloní, a hrozným chřestem
Sluch Pyrrhův zabaví. – Aj hle tu jeho meč,
Juž zdvižen nad lebem to běloskvoucím
Ctěného Priama, u větru zdál se váznout.
Jak socha vzteklec Pyrrhus nyní stál,
Nehledě vůle aniž účinku,
Nic nečinil.
Než, jak před bouří, co se často stává,
Umlknou nebesa, dav mračen stojí tich,

Jek víchru oněmí, a v nitru země
Vře mrtvost hrobová, v tom rudokřídly hrom
Rozpoltí nebes kruh: taktěž i Pyrrhus
Se náhle zjitřil k pomsty úkonu.
A nikdy nepadala kladiva Cyklopův
Na Marsův štít, pro věčnost zrobený,
Krutějším přechvatem, jak Pyrrhův meč
Teď na Priama padal krvavý.
Ó pryč s tebou, necudná Štěstěno! –
Ó vyrvete jí bozi všechnu moc,
Rozbíte loukotě jejího kola
A píšť okrouhlou s nebes vrcholu
Do pekel svrhnete.

Polonius. To je tuze dlouhé.

Hamlet. Pošleme to s vašimi vousy k bradýři. Prosim tě, pokračuj dále. – On nejradyji poslouchá frašky, kančiny a kudrlinky, jinak hned usne. – Jen dále, dále o Hekubě.

První herec. Kdož ale zřel rozcuchanou ach královnu –

Hamlet. Rozcuchanou královnu?

Polonius. Ach – to dobré – rozcuchaná královna je velmi dobré.

První herec. Jež bosonohá těká sem i tam,
A deštěm slzí hrozí plamenům; –
Šat zedraný na hlavě, kdež nedávno
Se skvěla koruna – a místo roucha
Na bedrách vychudlých a schváčených
Jen plachtu, urvanou kdes v chvatu hrůzy;
To kdo by viděl byl – jedosrňým by
Byl jazykem Štěstěny zradu hlásal!
Však kdyby bozi byli patřili
Na ni v té době, ana zhlídla Pyrrha
Přeukrutnou provádět kratochvíli,
Jak drtí úd po údu manžela –
Její ten výbuch nářku žalostného
(Věc smrtelná-li bohy pohnout můž?),
V mléko by žhavé oko nebes byl
Obrátil – v bozích zbudil útrpnost!

Polonius. Hle, kterak změnil barvu a v očích má slzy! – Prosim, nic dále.

Hamlet. Prozatím dost. – Ostatní v příhodnější době mi předneseš. (*K Polonioví*) Vzácny pane, postarejte se o to, aby byli ti herci dobře zaopatřeni. – Slyšíte? – Ať se s nimi dobře nakládá – neb oni jsou trest' a skrácená kronika věku. Špatný hrobový nápis po smrti lépe by vám posloužil, nežli zlá jich pomluva za živobyti.

Polonius. Milost pane, chci s nimi tak nakládat, jak toho zasluhují.

Hamlet. Aj – muži, mnohem lépe. Kdybyste s každým tak nakládal, jak toho zasluhuje, medle, kdož pak by ušel výprasku? Nakládejte s nimi dle vlastní své poctivosti a hodnosti. Čím méně oni zasluhují, tím více zásluhy vyzíská si vaše laskavost. Vezměte je s sebou.

Polonius. Pojd'te, pánové.

Polonius odejde a s ním několik herců.

Hamlet. Jděte s ním, přátelé; zítra chceme vidět nějakou divadelní hru. – A vy, starý příteli, řekněte mi, umíte provozovati hru o zavraždění knížete Gonzagy?

První herec. Ano, můj princi.

Hamlet. Zítra večer tedy musíte ji provozovati. A z nouze snad i dovedete naučiti se kratinkou řeč, as dvanácte neb šestnácte řádků dlouhou, kterouž sám chci sepsati a vložit do hry. Dokážete to?

První herec. Ano, můj princi.

Hamlet. Dobře tedy. Jděte za oním pánem, a mějte se na pozoru, abyste si z něho neztropil smích.

Herec odejde.

Hamlet (*k Rosenkrancovi a Guildensternovi*). Milí přátelé,

propouštím vás až do večera. Jste vítáni v Elsinoru.

Rosenkranc. K službám, Milost pane.

Rosenkranc a Guildenstern odejdou.

Hamlet. Bůh s vámi! – Tak! – A teď jsem samotn.

Ó, jaký jsem to padouch, otrok ničemný! –

Ó není-liž to hrozné, že ten herec zde

Již v pouhé smýšlence, jen v snění vášně,

Svou duši v zdánlivost tak ponořil,

Že jejím dojmem celý v tváři zbledl? –

V očích měl slzy, pohled zmatený,

Řeč ztrhanou, a každý posuněk

Byl klamu přiměřen. A vše to pro nic! –

Pro Hekubu!

Co jest mu Hekuba, a co Hekubě on,

By tak ji oplakával? – Co by činil as

Kdyby mu popud dán a vášně hrot,

Jakýž dán mně? –

Ont' divadlo by pláčem zaplavil,

Sluch všem by rozklál hroznou rozpravou,

Vinného zbláznil, nevinného zlekal,

Zmát' nevědomce; sami smyslové

Zraku a sluchu ztrnuli by nad ním.

A já,

Co blbý, kalošťávný troupe se ploužím

Jak Honzík snílek, svého netečný,

A nic nedím, nic pro onoho krále,

Na jehož majetnost a život předrahy

Sáh' zločin prokletý. – Aj, jsem-tě sketa?

Kdo zve mě lotrem? – Kdo mi zbijebku?

Kdo chce mi rvátí vous a hodit v tvář?

Kdo mi poštipé nos? – Kdo lživý dech

Mi vrazí zpět ve plíce? – Kdo to chce? –

Ha! –

To vše bych snášel, a to proto jen,

Že bázliv jsem jak holub, že mi schází žluč,

Bych sobě nátisk ztrpčil; – jinak sic

Bych vůkol toho lotra zdechlinou

Byl káně nasytil! – Ó cizoložný,

Krvavý padouchu! Necitelný,

A zrádný, vilný, spustlý padouchu! –

Ó, jaký jsem to troupe! – Jaká to srdnatost,

Že já, zavražděného otce syn,

Vybídnut k pomstě nebem a i peklem,

Jak nevěstka slovy si prázdním hrud',

Dávám se do klení jak uličnice

A cvachna nějaká.

Fi hanba! – Vzchop se vtipe! – Slýchalt' jsem,

Že zločinci, sedící v divadle,

Přečasto pravým herců uměním

Tak byli dotknuti, že hned na místě

Se přiznali k zločinům spáchaným;

Neb vražda, ačkoliv jí schází jazyk,

Mluvívá zázračnějším nástrojem. Ti herci

Musí mi něco hrát o vraždě mého otce,

U přítomnosti strýce. Já se mu

Na oči zavěším, dotknu se rány –

A mrkne-li, pak vím, kam kudy jít.

Ten duch, co se mi onehdy ukázal,

Snad ďábel jest – a ďábel má tu moc,

Ve příjemné zjevit se postavě,

A snad z mé slabosti a těžké mysli

(Neb takým duším vždy jest přemocný)

Chce vytěžít mou zkázu. Jistějších

Zjednám si důkazů. – Ta hra mě vede dále,

Neb v klíče její musím chytit krále.

Odejde.

Jednání třetí.

Výjev první.

Síň na hradě.

Vystoupí Král, Královna, Polonius, Ofelie, Rosenkranc a Guildenstern.

Král. Což nemohli jste žádným řeči během

Vyskoumat, proč tím zmatkem pojat jest,

Kterýž porušil mír všech jeho dní

Neklidným, nebezpečným šílenstvím?

Rosenkranc. Ont' vyznává, že zmaten jest na mysli,

Však příčinu tu nechce povědít.

Guildenstern. Nebyl též povolný se dáti skoumat,

Alebrž chytrým bláznovstvím se vzdaloval,

Když jsme ho chtěli přivést k nějakému

Vyznání o svém stavu.

Královna. Jak vás přijal?

Rosenkranc. Jak pravý dvořan.

Guildenstern. S velkým se k veselosti nucením.

Rosenkranc. V otázkách skoupý, na naše otázky

Však štědrý s odpovědí.

Královna. Vybídli jste ho

K nějaké kratochvíli?

Rosenkranc. Událo se, milostivá paní,

Že jsme se na cestě s divadelními

Potkali herci – řekli jsme mu to –

A on, tak nám se zdálo, s radostí

Přijal tu zprávu. – Jsouť zde u dvora,

A tuším že jim rozkaz udělil,

By před ním hráli tuto noc.

Polonius. To pravda; –

A prosil mne, bych Vaše Majestáty

Šel pozvat k tomu na hru podívání.

Král. Z celého srdce, a slyším to rád,

Že má zalíbení v takýchto věcech.

Vy dobří pánové již podněcujte

I dále jeho choutky, a zaveďte

K takým radostem jeho přichylnost.

Rosenkranc. Tak učiníme, pane královský.

Rosenkranc a Guildenstern odejdou.

Král. Též ty, milá Gertrudo, odejdiž.

Neb tajně vyzvali jsme Hamleta,

By přišed sem s Ofelií se potkal

Jak náhodou.

Otec její a já (ve právu svém)

Skryjem se tak, bychom vidouce vše

Neviděni, z jich schůzky soudili,

A poznali z jeho se tváření,

Zda soužení to lásky čili ne,

Co jej tak trápi.

Královna. Ráda poslechnu.

Co vás, Ofelie, se týče, přání mám,

By vaše byla to jen spanilost,

Jež třestí Hamleta. Pak mohu doufat,

Že vaše cnost na cestu obvyklou

Jej vrátí zas k pochvale vás obou.

Ofelie. Milostivá paní, to žádost má.

Královna odejde.

Polonius. Ty se procházej zde, Ofelie –

My tam se postavíme, Milost pane.

(*K Ofelii*) A čti ve knize, bysi zdánlivostí

Takého cvičení svou samotnost

Uličila. Ten hřích pácháme často,

Jak vůbec známo jest, že vzhledem skroušenosti,

Posuňkem pobožným pocukrujeme

Samého ďábla.

Král. Ó živá to pravda! –

(*K sobě*) Ostře šlehá ta řeč mé svědomí! –

Nevěstky tvář, ličidlem umělým

Okrášená, nebývá ohyzdnější
 Naproti tomu, co jí napomáhá,¹⁹⁾
 Než proti slovům líčeným můj skutek.
 Ó těžké břímě! –

Polonius. Hle, zde přichází – poustupme, pane!

Král a Polonius odejdou.

Vystoupí Hamlet.

Hamlet. Být či nebýt? – Taká zde jest otázka:

Zda šlechetněji duchu, snášeti
 Ostny a hroty vzteklé Štěstěny,
 Či zbroje se na přival nátisků
 Vzdorem je skončiti? – Umřít – usnout; –
 Nic více? – Říci že ukončen spánkem
 Bol srdce, ústrkův tisíce vrozených,
 Dědičných tělu – ba vytoužený
 Byl by to vřele cíl. – Umřít – usnout –
 Usnout! – Snad míti sny? – V tom závada! –
 Jaké as sny v tom spánku vzejdou,
 Když odmrštěno pouto smrtelné –
 To nás zaráží. – To ten zřetel jest,
 Co bídu dlouhým daří životem. –
 Aj, kdož by snášel důtky, hanu časův,
 Mohutných nátisk, pýška potupu,
 Bol lásky zhrzené, průtahy práva,
 Úřadů svévoli aneb urážky,
 Jež kydá nehodnost na tichou zásluhu,
 Kdy moh' by zjednat sobě pokoje
 Jen pouhou jehlou? – Kdož by nosil břímě,
 Udýchal, potil se pod tíží života? –
 Leč že jen strach z něčeho po smrti –
 Kraj ten neznámý, z jehož břehu žádný
 Poutník se nevrací – nám vůli mate,
 Že raděj nesem zloty, kteréž známe,
 Než bychom k neznámým se utekli.
 Tak svědomí z nás všech sket nadělá,
 A přirozená barva odvahy
 Jest tak zchorobena vyzáblým rozmyslem,
 Že podnikání vznešená a vážná
 Tím zřetelem zastavují svůj běh
 Tratíce jméno skutkův. – Ticho juž! –
 Krásná Ofelie! – Nymfo, v modlitbách svých
 Všech hříchů mých zpomínej. –

Ofelie (*popojdouc ku předu*). Milost pane,
 Jak jste se ráčil mít po všechen čas?

Hamlet. Ponižené vám díky. – Dobře.

Ofelie. Mámt' mnohé, pane můj, od vás památky,
 Jež dlouho jsem navrátit toužila.
 Prosím, račtež je nyní přijmout.

Hamlet. Já? – Ne.
 Já jsem vám nikdy nic nedal.

Ofelie. Milosti, dobře víte, že jste dal,
 A k tomu pojil slova sladkodechá,
 Jež činila ty věci bohatšími.
 Že vůně pozbyly, vracím je vám,
 Neb ušlechtilé myslí schudne dar,
 Když stal se dárcem nemilostivým.
 Zde, Milost pane.

Vrací dary.

Hamlet. Ha! ha! – Jste počestná?

Ofelie. Pane? –

Hamlet. Jste krásná?

Ofelie. Co tím Vaše Výsost míní?

Hamlet. Že, jste-li počestná a krásná, nemáte připouštět, by
 vaše počestnost s vaší krásou tovaryšila.

Ofelie. Aj můj princí, může-liž krása mimo počestnost lepšího
 míti tovaryšstva?

Hamlet. Ó zajisté. Neb mocnost krásy převrátí spíše počestnost

v kuplířku, nežli moc počestnosti učiní krásu sobě podobnu.
 To bývalo druhdy podivnůstkou, nyní však to potvrzuje běh
 časů. – Já vás jednou miloval? –

Ofeli. V skutku, Milost pane, choval jste se tak, že jsem tomu
 věřila.

Hamlet. Neměla jste mi věřiti; cnost se nedá tak na starý kmen
 očkovati, bychom po něm nijak nepáchli. – Nemiloval jsem
 vás.

Ofelie. Tím více byla jsem oklamána.

Hamlet. Jdi do kláštera. K čemu bys chtěla býti rodičkou
 hříšníků? – Jsemť sám dosti poctivý, a přece bych se mohl
 viniti z takých věcí, že by lépe bylo, kdyby mě nebyla
 matka zrodila. Jsem hrdý, mstivý, ctižádostivý, schopen
 více zločinů, nežli mám myšlének abych je obsáhl, nežli
 mám obraznosti abych jim mohl dáti tvářnost, aneb času
 abych je mohl vykonat. K čemu takoví chlapi jako já měli
 by se plaziti mezi nebem a zemí? – My jsme arcilotrí! –
 Nevěř nikomu z nás! – Jdi svou cestou do kláštera! – Kde je
 váš otec?

Ofelie. Doma, pane.

Hamlet. Dej za ním zavřítí dvěře, aby jinde ze sebe blázna
 nedělal, než ve svém vlastním domě. S Bohem!

Ofelie. Ó pomozte mu, milostivá nebesa!

Hamlet. Až se budeš vdávat, dám ti věnem tuto kletbu: Bud' si
 čistá šak led, bílá jak sníh, pomluvě neujdeš! Jdi do
 kláštera! s Bohem bud'! Chceš-li se však mermomocí
 provdati, vezmi si blázna, neboť moudří lidé vědí předobře,
 jaké vy z nich netvory děláte! Do kláštera jdi, a to honem!
 S Bohem!

Ofelie. Ó mocnosti nebeské, uzdravte jej!

Hamlet. O vašem malování slyšel jsem též, a tuze mnoho. Bůh
 vám dal obličej, a vy sobě spravujete jiný; – vy hopkujete,
 capete, šepcete, přezdíváte božským tvorům, a při vši
 zchlíplivosti stavíte se nevědoucími. – Ó jdiž! – Nic víc o
 tom! – Mně to zbláznilo. Já řku: my nechceme juž žádné
 sňatky. Kdo jste již manželé, všickni, krom jediného²⁰⁾,
 zůstaňtež na živě. Ostatní pak nechť zůstanou jak jsou. – Jdi
 do kláštera! – Jdi! –

Odejde.

Ofelie. Ó jak ušlechtilý zde zmařen duch! –
 Zrak dvořana, vojína pěst, mudrce kázeň,
 Květ spanilý, blahá to čáka státu,
 Zrcadlo mravů, vzdělanosti vzor,
 Zřetel všech zřetelů. – Po všem! po všem! –
 A já všech žen přebídná, neblahá,
 Jež slibů jeho zvuk lahodný sála,
 Vidím ten rozum vzácný, vznešený –
 Sladký ten souzvuk – bez ladu a skladu –
 Všechn ten tvar a vzhled mladistvé krásy
 Šilenstvím ztrhaný. Ó běda mně!
 Že jsem kdy viděla co viděla,
 Že vidím co vidím.

Král a Polonius se vrátí.

Král. Láskou? – To není jeho vášní směr,
 Aniž co mluvil, ač to trochu zcestné,
 Jest pouhé šilenství. Máť on cos v duši,
 Co zádušnost jeho přemítá,
 A z čehož tuším něco zlého vyjde.
 To předejít chci rychlým odhodláním,
 Že musí pryč, na kvap do Angličan,
 O daň tam upomínat zdrženou.
 Snad že pak moře, rozmanitost krajín,
 Předmětů střídavost to zapudí,
 Co se mu hnízí v duše hlubinách,
 A na čem stále mozek jeho kuje.
 Co o tom soudíte?

Polonius. To dobře poslouží. Posud však myslím,

Že žalu jeho znik a příčina
 Zamítnutá je láska. – Nuže dcero?
 Netřeba říci nám co Hamlet děl –
 My všechno slyšeli. Jednejte, pane,
 Dle libosti; uznáte-li to však
 Za dobré, necht' po divadelní hře
 Jej samého se táže královna
 Na jeho zármutek. Ať mluví zpřímá s ním.
 Já, libo-li, na blízkou zůstanu
 Na posluchách. Nevyskoumá-li jej,
 Pryč s ním do Angličan, neb někam jej
 Uvězněte dle vlastní moudrosti.

Král. Budiž. – U velmožů, to rozum káže,
 Šílenství nesmí chodit beze stráže.
Odejdou.

Výjev druhý.

Síň na hradě.

Vystoupí Hamlet a několik herců.

Hamlet. Prosím vás, mluďte tu řeč tak, jak jsem vám ji přednesl – lehkým jazykem. Nemelte při tom hubou, jako mnozí z našich herců, sic bych si raději přál, aby moje verše přednášel jarmareční dryáčnik. – Netepejte také rukama tuze do větru, nýbrž všechno s mírností provádějte. Právě v nejekotnějším proudu, v bouři, i abych tak děl, u vichřici vášně, musíte na se vzít a zachovat jakési zmírnění, ježto by jí udělovalo jemnosti. Ó, mne to až do duše uráží, když slyším takového zavalitého, parukatého kolohnáta ²¹⁾, kterak trhá vášeň na samé cucky a caparty, aby jen rozrázel sluch nedoučených floutků, kteří z většího dílu chápati mohou jen nesrozumitelné, němé posuňky a hlučení. Takovému chlapu přál bych notný výprask za jeho přepínání Termaganta ²²⁾ a za jeho přeherodesování Heroda. – Prosím, vyhněte se tomu.

První herec. To slibujeme, Osvícenosti.

Hamlet. Nebuďte také příliš bázlivi, anobř vlastní váš rozum budiž vašim opatrovníkem. Srovnajte posuněk se slovem, slovo s posuňkem, majíce vždy na zřeteli, abyste nepřekročili meze přirozené skromnosti. Neb všechno, co takto přehnané, mine se s účelem divadelní hry, jejížto cíl, z počátku a také nyní, byl a jest, přírodě takměř držeti zrcadlo, cnosti ukázati vlastní její tvář, zlotě vlastní její obraz, a věku i tělesnosti času jich vlastní formu a otisk. Když to pak přehnané, neb příliš nudné, ačkoliv nedouk tím k smíchu ponoukán bývá, moudrého to pohorší, jehožto úsudek více váhy u vás míti musí, nežli všech ostatních v celém divadle. Jsouť herci – a viděl jsem je hráti, a od jiných lidí slyšel vychvalovati až do nebe, kteří, ať nedím nic horšího, neměli ni přízvuku křesťana, ni chůze křesťana ani pohana, a vůbec nic na sobě lidského, a tak si vyšlapovali a tolik toho nabečeli, až jsem myslel, že nějaký nádenník přírody stvořil lidi, kteří se mu nepovedli; tak strašlivě nápodobili člověčenstvo.

První herec. Doufám, že jsme takové nespůsoby poněkud odložili.

Hamlet. Odložte je docela, a těm, co u vás představují šašky, nedovolujte mluvit více, než co stojí v jejich úlohách; – neboť někteří z nich dají se sami do smíchu, aby jen náhou část přihloupkých diváků též ke smíchu přiměli, nedbajíce na to, že by mezi tím nějaká důležitá stránka hry zasluhovala vážnějšího povšimnutí. – Jeť to lehkovážnost, dokazující jen bídnou samolibost blázna, který toho užívá. – Jděte a připravte se.

Herci odejdou.

Vystoupí Polonius, Rosenkranc a Guildenstern.

Hamlet (*k Polonioví*). Nu jakž, pane? – Chce se král na kousek té práce podívat?

Polonius. A královna též, a to hned v tom okamžení.

Hamlet. Kažte hercům aby si pospíšili.

Polonius odejde.

A vy dva nechtěli byste jim též k spěchu pomoci.

Rosenkranc, Guildenstern. Ano, můj princi!

Rosenkranc a Guildenstern odejdou.

Hamlet. Hle! holla! Horacio! –

Vystoupí Horacio.

Horacio. Zde, vzácný pane, k vašim službám.

Hamlet. Horacio, tys muž tak poctivý,

Že lepšího jsem nikdy nepoznal.

Horacio. Můj princi –

Hamlet. Neměj to za pochlebenství.

Jakéhož spomožení od tebe

Bych doufal, jenžto jiných důchodů

Nemáš, než zdravý vtip k své výživě? –

Aj, kdož by pochleboval chudobě? –
 Sladký nechť jazyk líže blbý přepych,
 Ochtomé koleno nechť ohýbá se,
 Když z toho zisk. – Slyšíš? – Od oněch dob,
 Co duše má nabyla vlastní vůle,
 A mezi lidmi rozdíl poznala,
 Hned tebe sobě obrala – neb tys
 Se vždy u všelikém utrpení
 Tak zachoval, jakbys nic netrpěl;
 Byls muž, jenž ústrk, přízeň osudu
 Nes' stejným děkem. Věru blaze těm,
 Jichž krev a moudrost v takém spojení,
 Že nejsou pišťalou pro prsty Štěstěny,
 By hrála co jí libo. Ukaž mně muže,
 Jenž není otrok vášně, a vnitř srdce
 Jej nosit chci, ba v srdci srdce svého,
 Jak nosím tebe. – Však již dost o tom.
 Dnes večer jest před králem divadlo.
 V tom bude jeden výstup tomu podoben,
 Co jsem ti řek' o smrti otcově.
 Prosím tě, až pak to se bude hrát,
 Dej pozor s veškerým své duše napnutím
 Na mého strýce. – Nevyzradí-li
 Se jeho tajný hřích při jedné řeči –
 Jak Vulkanovo kovadlo. Dej pozor naň! –
 I já své oči vryji v jeho tvář –
 A pak úsudky svoje sjednotíme
 Na ocenění jeho vzezení.

Horacio. Dobře, pane můj.

Kradí-li mezi hrou co odnese,
 A ujde nepoznan, chci krádež nahradit.

Hamlet. Již ke hře jdou. Musím zas blbem být.

Jdi na své místo.

*Dánský marš. Troubení. Na to vystoupí Král, Královna,
 Polonius, Ofelie, Rosenkranc, Guildenstern a dvořané
 obojího pohlaví.*

Král. Jak žije strýc náš Hamlet?

Hamlet. Výborně, na mou pravdu – od stravy chameleonovy; –
 jím povětří, nadívané přípověďmi. Ani kapouny nemohli
 byste lépe krmit.

Král. S touto odpovědí nic nemám, Hamlete – tato slova mně
 nepřináležejí.

Hamlet. Ani mně nyní. (*K Poloniově*) Vy jste někdy hrával na
 universitě divadlo? – Nežekl jste tak?

Polonius. Ano, můj princí, a byl jsem považován za dobrého
 herce.

Hamlet. A co jste představoval?

Polonius. Představoval jsem Cesara – byl jsem zabit na
 kapitulu – Brut mě zabil.

Hamlet. Tot' byl brutální kousek od něho, zabíjet tak kapitální
 tele. – Jsou herci již připraveni?

Rosenkranc. Jsou, milostivý pane, očekávají vašeho rozkazu.

Královna. Pojd', můj drahý Hamlete, a sedni vedle mne.

Hamlet. Ne, milá matko – zde jest přitažlivější kov.

Polonius (*ku Králi*). Oho! – Slyšíte?

Hamlet. Slečno, mám se položit do vašeho klínu?

Položí se k nohám Ofelie.

Ofelie. Ne, můj princí.

Hamlet. Myslím totiž – smím-li položit hlavu na váš klín?

Ofelie. Ano, můj princí.

Hamlet. Což myslíte, že provádím selské žerty?

Ofelie. Nemyslím nic, můj princí.

Hamlet. Je to pěkná myšlénka, ležeti mezi nohama dívky.

Ofelie. Co jest, můj princí?

Hamlet. Nic.

Ofelie. Jste jaksi vesel, můj princí.

Hamlet. Kdo? – Já?

Ofelie. Ano, Milost pane.

Hamlet. Jsem toliko váš šašek. – Co má člověk na světě jiného
 činit nežli být vesel? – neb – podívejte se jen, jak veselá jest
 moje matka – a otec můj zemřel teprv před dvěma
 hodinami.

Ofelie. Nikoli, můj princí, jeť tomu již dvakrát dva měsíce.

Hamlet. Tak dlouho již? – I toť aby ďábel nosil smutek – já se
 obleku v sobolinu. – Ó nebesa! – Dva měsíce již mrtev a
 ještě není zapomenut! – Toť je velká naděje, že památka
 velkého muže přežije snad jeho živobyť na půl leta. A však
 při sám Bůh, on musí pak stavěti kostely, sice nebude jeho
 zpomínáno jinak, než jak dětského konička, na jehožto
 pomníku stojí: „Neb ach, neb ach, koniček jest zapomenut.“

*Troubení. Na to následuje nemá hra²³). Objeví se Král
 a Královna, a velmi zamilovaně jeden druhého objímá.
 Ona před ním poklekne s posuňky ujišťování lásky. On ji
 zvedne a skloní hlavu svou na její šíji, pak se položí na
 trávnatou pohovku. Ona vidouc že usnul odchází. Na to
 přijde jakýsi Člověk, sundá králi korunu s hlavy, políbí ji,
 naleje pak jedu v jeho ucho a odejde. Královna se vrátí,
 spatří krále mrtvého a žalostivě si počíná. Travič se vrátí s
 několika němými muži a pojí nářek svůj k jejimu. Mrtvola se
 odnese. Travič hledí si královnu všelijakými dary naklonit.
 Ona se zpočátku zdráhá, pak zponenáhla svoluje, a přijme
 konečně jeho lásku.*

Odejdou.

Ofelie. Co to vyznamenává, můj princí?

Hamlet. Je to vrahomatlanina – to vyznamenává zlou příhodu.

Ofelie. Snad obsahuje ta nemá hra obsah kusu?

Vystoupí Proslov.

Hamlet. Toho se hned dovíme od toho chlapíka. Herci nedrží
 nic za zuby – hned všecko vyžvatlají.

Ofelie. Snad nám vyloží co ten výjev znamená?

Hamlet. Ano – ont' vyloží každý výjev, který mu ukážete.
 Nestyďte se mu to ukázat, a on se nebude stydět vám to
 vyložit.

Ofelie. Aj, vy jste zlý, jste zlý. – Raději budu si všímat hry.

Proslov. Pro naše představení

Přicházím bez prodlení

Prosit vás o shovnění.

Hamlet. Má to býti proslov, čili slova z nákého prstenu?

Ofelie. To je krátké, můj princí.

Hamlet. Jako láska ženy.

Vystoupí na divadle kníže a kněžna.

Kníže v divadle. Již třicetkrát obešel slunce Bůh

Neptunův okeán a země kruh,

Třicetkrát dvacet lun nám svítilo,

Dvanáctkrát třicet měsíců se měnilo;

Co láska srdcí, svazek manželství

Nás spoutaly k svatému blaženství!

Kněžna v divadle. Tak mnohých cest nechť slunce, lunny svit

I dál koná, než zhyne lásky cit! –

Než běda mně! – Ty zdáš se churavý,

Tak nevesel – jeť stav to nepravý,

Až mě to děsí již! – Však jakkoliv

Já dotklivá, ty zůstaň nedotkliv.

Neb ženy v míře té, jak milují, se troudí,

A v obojím buď nic, buď výstředivě soudí.

Jak tebe miluji, předobře víš,

A mou-li lásku znáš, trud oceníš.

Kde mnoho lásky jest, tamť trudu též přibývá,

Kde mnoho trudu jest, tamť mnoho lásky bývá.

Kníže v divadle. Ach, musím již tvé lásce výhost dát,

Síly opouštějí mne napořád.

Ty však na krásném světě žítí budeš dále,

Ctěná, milovaná, a pojmeš si za krále

Druhého manžela –

Kněžna v divadle. Ó nemluv tak!

Taká to láska nosí zrady znak.
S druhým nechť manželem stíhá mne kletba zlá!
Prvního zhoubkyně jenom se znova vdá.

Hamlet (*stranou*). To je pelyněk! –

Kněžna v divadle. Pohnůtká ta, jež druhý sňatek káže,
Ne k lásce, k zřetnosti jen srdce váže.
Podruhé vraždila bych nebožtíka
Dadouc se v moc druhého milovníka.

Kníže v divadle. Rád věřím, jak zde díš, že smýšlíš tak,

Však skutek bývá někdy naopak.
Předsevzetí jest otrok paměti,
Mohutné v rodu, slabé v poupěti,
A jak na stromě ovoce se zdá:
Uzralé bez třesení opadá.
Jeť přirozeno, že zapomínáme,
Co sobě dlužní, sobě platit máme;
Kdy v horké vášni slib byl značený,
Jak vašeň zmizí, slib i ztracený.
Ta prudkost žalu aneb radosti
Jest zkáza obou i jich činnosti.
Kdy radost jása, žal se nejhůř pění,
Hned radost v žal a žal se v radost mění.
A neníť divno, neb i sám svět mine,
Že naše láska s naším štěstím hyne;
A ta otázka k sledu nám se hodí:
Zda láska štěstí, neb to onu vodí.
Milovník odpadne, když velmož kles',
A přátel nabude, kdo výš se vznes'.
A tak za štěstím láska chodí host,
Kdo přátel nechce, má jich právě dost.
A kdo jsa v nouzi skoumá přítele,
Tu záhy pozná v něm nepřitele.
Bych však na konci měl počátku klíč,
Osud staví se vůli tak napříč,
Že naše záměry vždy překonány,
Myšlenky nám – a konce jinam dány.
Tyť myslíš, že se nevdáš za druhého už –
Umrout' tvé myšlenky, když pohřben první muž.

Kněžna v divadle. Nedejž mi země stravy, světla nebes moci,

Ať nemám rozkoše a klidu ve dne v noci,
Nechť těcha má a čáka v zoufalost se zvrátí,
Nechť žalář poustevnický život můj zachvátí,
Vše protivné, co s tváře radost shání,
Nechť všecka přání má do hrobu sklání;
Nechť zde a tam má strast se neukrotí,
Když, jsouci vdovou, stanu se zas chotí.

Hamlet (*k Ofelii*). Jestli to teď zruší –

Kníže v divadle. To velká přísaha. Ted' však mě nech –
Můj duch jest stíněn, rád by matný běh
Denního času spánkem si ukrátil.

Usne.

Kněžna v divadle. Spi sladce – nechť tě spánek sílí,

A nikdy ať nás zloba nerozdílí.

Odejde.

Hamlet. Nu Milost paní, kterak se vám to líbí?

Královna. Ta dáma tuším mnoho slibuje.

Hamlet. Však ona svůj slib splní.

Král. Znáte obsah hry? – Není v tom urážky?

Hamlet. Ó ani za mák. Oni pouze žertují – otravují v žertu; jak pravím, nic urážlivého.

Král. A kterak zove se ten kus?

Hamlet. Myší past'! – A víte proč? – To pouze tropický. Ten kus jest představení vraždy, ježto se udála ve Vienně; – Gonzago jest jmeno vévody, a chotí jeho Battista. Však hnedle uvidíte – je to kus šibalské práce. – Co ale nám po tom! – Vaší Milosti a nás ostatních, jelikož máme čisté

svědomí, se to netýká. Kde koho co svrbí, nechť se škrábe.

Vystoupí Lucian v divadle.

To je jakýsi Lucian, králův synovec.

Ofelie. Vyť jste takřka chórem zde, můj princí.

Hamlet. Ó mohl bych býti tlumočnickem mezi vámi a vaším milencem, jen kdybych mohl viděti laškování těch loutek.²⁴⁾

Ofelie. Jste pichlavý, můj princí, velmi pichlavý.

Hamlet. Ba, stálo by vás to mnoho vzdychání, než byste otupila můj hrot.

Ofelie. Pořád lépe a hůře.

Hamlet. Tak zneužíváte svých manželů. – Začni vrahu! – Zanech toho proklatého šklebení a začni. – Nuže spust'! – Krákvavý krkavec
Po pomstě řve! –

Lucian. Zlá vůle, hbitá ruka, utrejš výborný,

A čas a místo vhodné, nikdo přítomný; –
Ty tučná šťávo z nočních bylin vzatá,
Hekaty kletbou třikrát k zkáze spiatá,
Nechť se tvé kouzlo smrtných bolestí
V ten zdravý život rychle zahostí.

Vleje utrejš spícímu do ucha.

Hamlet. On ho otravuje v zahradě pro jeho statky. Jmeno jeho jest Gonzago; – popsání té události zachovalo se až posud a jest psáno výbornou vlaštinou. – Hnedle uvidíte, kterak si vrah vyzíská lásku Gonzagovy chotí.

Ofelie. Král vstává!

Hamlet. Vyděšen snad klamným poplachem?

Královna. Co jest vám, pane můj?

Polonius. Ať se skončí hra!

Král. Přineste světlo! – pryč!

Polonius. Světlo! světlo! světlo!

Král, Královna, Polonius, Ofelie, Rosenkranc, Guildenstern a ostatní dvořané odejdou až na Hamleta a Horacia.

Hamlet. Hoj, raněný tam jelen pláče,

Zajíc si vesel hrá,
Tu jeden spí a druhý skáče,
Tak světa běh se má.

Zdaliž pane to, a lesík per (pakli ten zbytek mého štěstí se mnou se k Turkům neobrátí) s dvěma provensálskými růžičkami na vyšpalíčkových střevících²⁵⁾, nezjedná mi kus podílu u nějaké tlupy kočujících komediantů?

Horacio. Půl podílu.

Hamlet. Já řku, celý podíl.²⁶⁾

Neb věz slad'ouneký Damone,
Že ten, co panoval dokud byl zdrav,
Byl Joviš sám; a nyní panuje
Zde pravý, pravý – páv.

Horacio. Z vás by mohl býti rýmovník.

Hamlet. Ó milý Horacio, tisíc liber chtěl bych vsadit na slovo toho ducha. – Pozorovals?

Horacio. Velmi dobře, můj princí.

Hamlet. Když přišla řeč na otrávení –

Horacio. Ani oka jsem s něho nespustil.

Hamlet. Honem hudbu, honem píš'aly sem!

Ha, ha, ha!

Neb jestli hra uráží krále sluch,

Nu toť se mu nelíbí, při sám Bůh!

Vystoupí Rosenkranc a Guildenstern.

Hamlet. Ha! hudbu! – hudbu!

Guildenstern. Dovolte mi, milostivý pane, jen jediné slovo.

Hamlet. Ó, celou historií, pane.

Guildenstern. Král – můj princí –

Hamlet. Nuže pane, co je s ním?

Guildenstern. Uchýlil se do svých pokojů a jest velmi rozčilen.

Hamlet. Pitím, pane?

Guildenstern. Nikoli, můj princí, nýbrž hněvem.

Hamlet. V tom případě měla se vaše moudrost lépe zachovati a oznámiti to lékaři – neboť kdybych mu já nějaký lík předepsal, popudilo by ho to snad ještě více.

Guildenstern. Laskavý můj princí, vpravte svou rozprávku do nějaké souvislosti a neodskakujte tak divoce od mého vyřízení.

Hamlet. Jsem krotký, pane – mluvte.

Guildenstern. Královna, vaše máti, v největším duše zarmoucení posílá mne k vám.

Hamlet. Jste mi vítán.

Guildenstern. Nikoliv, můj vzácný princí, tato zdvořilost není pravého způsobu. Jestli Vaší Milosti libo, rače mi dáti zdravou odpověď, a rád pak oznámím své vyřízení; nechcete-li však, pak budiž vaše odpuštění a můj odchod koncem práce mé.

Hamlet. Pane, já nemohu.

Guildenstern. Co, můj princí?

Hamlet. Dáti vám zdravou odpověď; – rozum můj jaksi ochuravěl. A však odpověď, jakou mi možno dáti, jest vám k službám, či jak jste sám pravil k službám mé matky; protož nic dále, nýbrž k věci samé. Má matka, pravíte –

Rosenkranc. Ona vám totiž vzkazuje, že vaše chování ji překvapilo podivením a úžasem.

Hamlet. Ó zázračný to syn, jenžto umí svou matku překvapiti úžasem! – A však, není hned v zápětí toho úžasu nějaký následek? Prosím, mluvte!

Rosenkranc. Ona si přeje mluvíti s vámi ve své komnatě, dříve než půjdete spat.

Hamlet. Poslechneme, a kdyby byla desetkrát naší matkou. – Máte ještě něco k vyřízení?

Rosenkranc. Můj princí – druhdy jste mě miloval.

Hamlet. Ano, přísahám u těchto zlodějských kleští²⁷⁾, že jsem tak činil.

Rosenkranc. Povězte přec, můj princí, jaká jest příčina vaší rozmrzelosti? – Věru, sám si zavíráte dvěře k svému ulehčení, an se spěchujete zármutek svůj sdíleti se svými přátely.

Hamlet. Pane – nedostává se mi povýšení.

Rosenkranc. Kterak to možné, když máte samého krále hlas ku posloupnosti na dánský trůn.

Hamlet. Inu, pane – vidíte – poněvadž –,zatím co tráva roste“ – to přísloví jest trochu plesnivě²⁸⁾.

Vystoupí hudebníci s fletnami.

Ah – fletny – podejte mi jednu. – Pojd' me dále. Co pořád okolo mne obcházíte, jakobyte mi chtěli vítr odejmout a vehnat mě do tenat.

Guildenstern. Můj princí, jestli má úslužnost poněkud smělá, pak jest i má láska příliš nespůsobná.

Hamlet. Tomu zcela nerozumím. Nechtěl byste trochu zahráti na tuto píšťalu?

Guildenstern. Já neumím, můj princí.

Hamlet. Prosím vás.

Guildenstern. Věřte že neumím.

Hamlet. Žádám snažně.

Guildenstern. Neznám ani jediného hmatu, můj princí.

Hamlet. Je to tak lehké jako lhaní. Sem na tyto průduchy vložte prsty, sem palec, sem přiložte ústa a dýchejte, a fletna bude rozprávěti přerozkošnými zvuky. Vidíte, zde se to drží.

Guildenstern. Neumím to právě držeti, abych vyvodil z toho nějaký libozvuk; nemám té umělosti.

Hamlet. Aj, pochopujete nyní, jak ničemnou věc děláte ze mne. – Na mne chcete hráti, stavíte se jakobyte dovedli hmatati po mně – rádi byste mi vyrvali srdce mého tajemství, chcete abych zvučel z nejhlubšího tónu až do nejvyššího hlásku: a hle, v tomto malém nástroji spočívá

tolik hudby, tolik výborných tónů, a přec jej nemůžete přivodit k hovoru. Hrom a peklo, myslíte že se dá snadněji hmatati po mně, nežli po tomto nástroji? Libo-li vám, nazvěte mě jakýmkoli nástrojem, vy dovedete toliko mě rozladiti, nikoliv ale na mně hráti.

Vystoupí Polonius.

Zdař Bůh, pane!

Polonius. Můj princí, královna by ráda s vámi mluvila, a to hned.

Hamlet. Vidíte tam ten oblak? Máť skorem podobu velblouda.

Polonius. I věru, podobá se v skutku velbloudu.

Hamlet. Zdá se mi, že jest podoben kolčavě.

Polonius. Ano, hřbet má zrovna jak kolčava.

Hamlet. Aneb snad jak velryba.

Polonius. Zrovna jak velryba.

Hamlet. Nuže, navštívím svou matku, a sice hned. – Ti mne nutí dělat blázna až do omrzení. – Hned přijdu.

Polonius. Vyřídím to.

Polonius odejde.

Hamlet. Přijdu hned jest snadně řečeno. Jděte přátelé.

Horacio, Rosenkranc a Guildenstern odejdou.

Hamlet. Teď pravá nočních příšer doba jest,

Kde hroby pukají a samo peklo chrlí
Mor do světa. Teď horkou krev bych pil,

A řádil tak, až by sám soudný den
Se z toho děsil. Ticho – nyní k matce.

Ó srdce – zůstaň měkké, nedopřej,
By pojal prsa má Neronův chtíč;

Buď ukrutné, ne však ku přírodě.
Chci mluvit dýky, žádnou na ni vzít.

V tom budiž jazyk s duší pokrytcem:
A jakkoliv ji raní slova má –

Přec skutek slovům pečeti nedá.

Odejde.

Výjev třetí.

Jiná síň na hradě.

Vystoupí Král, Rosenkranc a Guildenstern.

Král. On jest mi protivěn, a nebezpečná

Ta jeho šílenost. – Protož se strojte;
Neb s rychlým poselstvím vás vypravím,

A on do Angličan má s vámi jít.

Dél naše důstojnost nemůže sněti

Na blízku vůkol nás nebezpečí,

Rostoucí denně z jeho šílenství.

Guildenstern. Na kvap se připravíme.

Jeť zbožná, svatá starostlivost to,

Ošetřit tolik, tolik životů,

Jenž žijí v stínu Vaší Milosti.

Rosenkranc. Již život jednotlivce jest zavázán,

Vší zbraní a vši silou hájit se

Před pohromou. Tím více bytost ta,

Na jejíž bezpečnosti tolikých

Lidí spočívá život. Majestátnost

Nehyne samotna, než jako vír

Vše blízké s sebou chvátí; jeť mohutné kolo

Na vrchol spiaté hory nejvyšší,

V jehožto ohromných se drží loukotích

Tisíce malých věcí; a když padá,

S ním každý příměsek a drobné náčiní

Do zkázy rachotí. – Král nikdy sám

Nevzdechne, leč v povšechném vzdechnutí.

Král. Prosím, k rychlému odchodu se strojte.

Neb spoutat chcem tu bázeň, ježto nyní

Nohou si vykračuje svobodnou.

Rosenkranc, Guildenstern. Spěcháme již.

Rosenkranc a Guildenstern odejdou.

Vystoupí Polonius.

Polonius. Ont' slíbil k matce jít' co nevidět.
Chci, bych je slyšel, za čaloun se skrýt.
Však ona mu as notně domluví.
A jak jste ráčil moudře proslovit,
Jeť třeba ještě svědka mimo matku –
Neb ta jest vezdy stranná – jenž by přeslechl'
Jich rozmluvu. Již s Bohem, Milost pane,
A než se uložíte, přijdu povědít
Vše co jsem slyšel.

Král. Díky, dobrý pane.

Polonius odejde.

Ó hřích můj hnusný jest, až k nebi páchne.
Lpít' na něm kletba první, nejstarší! –
Tož bratrovražda! – Nemohu se modlit,
Ač bode vůle mě i náklonnost;
Silnějším hřích nad silný úmysl.
A jako člověk dvojí práci jat,
Tich stojím; nevěda kde začít dřív,
Nic nedělám. Když ruka prokletá
Otučněla tou krví bratrskou,
Což není v krásném nebi deště dost,
By zbělela jak sníh? – Co platna milost,
Ve tvář-li přímo vině nehledí?
Což není dvojí síla v modlitbě –
Předně pád předejít, anebo padlým
Získat odpuštění? – Já vzhlednu k nebi;
Jáť provinil! – Než, jaká modlitba
Mí prospěje? – Odpusť mi vraždy hřích? –
To být nemůž; neb v držení posud
Jsem oněch statků, pro které jsem vraždil;
Mámť trůn a slávu, mámť i královnu.
Můž spasen být, kdo z hřichu kořistí?
V porušených to běžích toho světa
Rukou pozlacenou soud odstrčíme,
A mnohdy samou cenou zločinu
Byl zákon přeplacen. Jináč však nahoře.
Tam není výhybu, tam skutek leží
V své nahotě, a nuceni jsme pak
Před pohledem a tváří vlastní viny
Vyznati ji. Co pak? Co zbývá mně?
Snad zkoušet želu moc? Žel všechno zmůže!
Co zmůže však, když želet nemožno?
Ó bído! Prsa černá jako smrt!
Ó duše lapená, jež chtějí se vyprostit
Tím víc se zaplítá! Pomozte andělé!
Ohni se příkré koleno, ty srdce
Z těch ocelových žil, ó změkni již
Jak outlé svazy novorozenáčka!
Snad ještě vše se může napravit!

Poodejde stranou a klekne k modlitbě.

Vystoupí Hamlet s vytaseným mečem.

Hamlet. Ha, teď bych moh' jej skolit an se modlí,
A staň se tak! – Než tak by v nebe stoup';
A jsem tak pomstěn? Rozvahy to žádá.
Padouch mi otce zabil, a za to já,
Syn jeho jediný, tohož padoucha
Chci poslat do nebe?
Tot' byl by plat a mzda, ne pomsty trest.
Ont' mého otce zbil při plném kvasu
A májovém všech hříchů výkvětu,
A jeho oučty tam jen nebe zná;
Co o tom nám však vědome a známo,
Zle as to stojí s ním. A jsem tak pomstěn,
Když urvu jej, an čistí duši svou,
An připraven a schopen k odchodu? –
Ne tak.
Pryč meči, dočkej chvíle hroznější.
Když opilý, když spí, když rozvztekl,
Když v cizoložných rozkoších se válí,
Když při hře, při klení neb jiné práci,
Jež příchutí nepáchne spasení.
Pak mrští ním až paty k nebi zvrátí,
A duše jeho zčerná v prokletí
Jak peklo, k němuž pádí. Čekáť máti;
Tu lhůtu chorým dnům tvým musím přátí.

Odejde.

Král (*vstane a stoupí do předu*). Má slova vzhůru letí, duch
můj dole jest;

Bez ducha nemohou se slova k nebi vznést.

*Odejde.*Výjev čtvrtý.*Komnata královna.***Královna, Polonius.**

Polonius. Hned přijde. Dejte mu jen notnou důtku,
Že k nesnešení divý jeho šprým,
A že jste stála chránic mezi ním
A velkým hněvem. – Já se skryji zde.
Prosím, jen mluvte zpříma.

Královna. Bud'te jist,
Že tak se zachovám. – Teď honem pryč,
Slyším ho již přicházet.

*Polonius se skryje za čaloun.**Vystoupí Hamlet.*

Hamlet. Nuž matko, co se líbí?

Královna. Ty, Hamlete, urazils těžce svého otce.

Hamlet. Ty, matko, urazilas těžce mého otce.

Královna. Ó jdiž, odpovídáš nectným jazykem.

Hamlet. Ó jděte, tážete se hříšným jazykem.

Královna. Aj, jaká řeč to?

Hamlet. Aj, a jaká věc to?

Královna. Což mne již neznáš?

Hamlet. Znám, při sám Bůh, znám.

Jste královna a svého švakra žena,

A – kéžby bylo jinak – moje matka.

Královna. Tot' zavolám, by s tebou jiný mluvil.

Chce odejít.

Hamlet. Hoj stůjte, sedněte, nesmíte z místa,

Pokud já zrcadlo vám nepodám,

V němž uvidíte celý vnitřek svůj.

Královna. Co chceš zde činit? Pusť mne! Chceš mne vraždit?

Ha! Pomoc! Pomoc!

Polonius (*za čalounem*). Pomoc!

Hamlet. Co to? Myš?

Vytasí meč.

Za dukát! Mrtva! Mrtva!

Bodne do čalounu.

Polonius (*za čalounem*). Ó! Jsem zabit!

Padne a skoná.

Královna. Ó běda! cos to učinil?

Hamlet. To nevím.

Je snad to král?

Odhrne čaloun a spatří Polonia.

Královna. Ó jak přenáhlený, krvavý čin!

Hamlet. Tak zlý a krvavý, má milá máti,

Jak krále vraždit, za švakra se vdátí.

Královna. Co? krále vraždit?

Hamlet. Ano, tak jsem děl.

(K Polonioví) Ty mrzký, dotíravý troupe, s Bohem bud.

Měl jsem tě za lepšího – to tvá mzda.

Vidíš, jak nebezpečná velká úslužnost?

Nelomte rukama, sedněte sem,

Bych zlomil vaše srdce – a to chci –

Jen jestli z křehké látky zrobené,

A hříšný-li zvyk tak je neztužil,

Že vzdorné citelnosti útokům.

Královna. Aj, jaký skutek jsem pak spáchala,

Že tak se na mne sápeš?

Hamlet. Skutek takový,

Jenž przní stud a vděky mravnosti,

Pokrytcem zúve cnost, jenž krade růže

Z milostné tváře lásky nevinné,

A na jich místo sází svrabinu;

Jenž mění svaté sliby manželstva

V kostkářů přísahy; – ó! taký skutek,

Jenž z těla nejsvětějších úvazků

Rve duši, a ze sladké nábožnosti

Směs tvoří marných slov! Tvář nebes hoří,

Ba přepevná ta světa podstata,

Jak v soudný den s žalostným pohledem

Tím skutkem schorobena na myslí.

Královna. Ó běda, jaký skutek, že tak hlučně

Burácí, strašně hřímaje?

Hamlet. Zde vizte obraz ten, a tento zde;

Dvou bratrů podobizny zdařeně.

Hle, jaká lepost v tomto obrví,

Apolla vlasy, čelo Joviše,

Marsovo oko k velení a hrozbě,

A postava Merkura, posla bohův

Když stoupá k nebetyčným vrcholům;

Ba zde jest srovnalost a spůsobá,

Kde každý bůh svou pečeť mít se zdá,

By svědectví dal světu co jest muž.

Ten byl váš manžel. – Hleďte co teď přijde.

Zde jest váš manžel, spálený jak klas,

Zdravého bratra zkáza. – Máte oči? –

Té krásné výše pastvu opustivši

Krmíte v bahně se? Aj, máte oči?

Nemůž to láska být, neb v vašem stáří

Jest výskot krve krotký, pokorný,

A slouží moudrosti. Než jaká moudrost vás

Od toho k tomu svedla? Jisto jest,

Že máte smysly, sice byste

Neměla dojem; však jisto že ty smysly

Ochromeny, neb tak nezbloudí šílenství,

Aniž tak smysly šílenství zaujme,

By nezbylo jim trochu rozvahy

To rozeznat. Ký d'ábel as to byl,

Co vás tak zklamal při hře v slepou bábu?

Bez hmatu zrak, a hmat zas bez zraku,

Sluch bez rukou a očí, bez všech čich; –

A přec, byť chorý, žádný z smyslů těch

Nemoh' by tak se zmásti. –

Ó hanbo! Kde tvé zardění? Pekelná zpouro,

Zuřící posud v údech stařeny,

Proměnič cnost ohnivých junů v vosk,

A vlastním ohněm jich jej strávit nech.

Nekydej hanu víc, že k útoku

Se žene horký chtíč, když ostrý mráz

Těž takým ohněm žže, a rozvaha

Jest vůle svůdníkem.

Královna. Ó nemluv víc.

Ty moje zraky srážíš v hloubi duše,

Kdež vidět musím černé, rudé skvrny,

Jež barvu nepouští.

Hamlet. Ne, žiti tak

V tom shnilém potu nečistého lože,

A v hříchu hnit, požívat rozkoš lásky

Na hnusném pelechu!

Královna. Ó nemluv dále.

Jak dýky slova tvá mi k sluchu jdou;

Nic dále, drahý synu!

Hamlet. Vrah a lotr,

Ni díl dvacátý desetiny toho,

Jenž vašim chotěm byl – král fučidlo,

Taškářský zloděj říše, zloděj vlády

Jenž ukrad' z římsy drahou korunu,

A strčil do kapsy.

Královna. Nic dále.

Duch se objeví.

Hamlet. Král

Záplat a příštípků! –

Ha, chraňte mne a kryjte svými křídly,

Nebeští kúrové! – Co chceš, velebný zjeve?

Královna. Ó běda, on jest šílený!

Hamlet. Přicházíš lenivého syna plísnit,

Jenž čas a vašeň zanedbav, zapomněl

Na velký úkon tvého rozkazu? –

Ó mluv!

Duch. Nezapomeň! – Přicházím, bych poostřil

Tvé předsevzetí již otupělé.

Než viz! – Poděšení tvou matku chvátí.

Vkroč mezi ni a zápas její duše;

Na slabé nejvíc předlud působí.

Promluv k ní, Hamlete.

Hamlet. Jak jest vám, matko?

Královna. Ach běda, jak jest tobě,

Že tak upíráš zrak svůj v prázdnotu,

A s netělesným větrem hovoříš?

Z očí hledí ti divé bytosti,

A jak se na poplach voj spící zbouří,

Tak hladké vlasy tvé v oživení

Se vzhůru pnou a ježí. – Drahý synu,

Tu horkost, zážeh ten své choroby

Skrop chladným stišením. Na co hledíš?

Hamlet. Naň! naň! – Hle bledý jak upírá zrak!

Ten jeho vzhled a osud pohnuly

By samo kamení. – Ó nehleď tak!

Sic zvrátíš tímto žalu vzezřením

Mé přísné dílo, a co činít mám,

Své barvy pozbude – snad slze, místo krve.

Královna. S kým mluvíš?

Hamlet. Což tam nevidíte nic?

Královna. Nic docela, krom nás nic nevidím.

Hamlet. A nic jste neslyšela?

Královna. Nic než nás.

Hamlet. Tam koukněte, hle, jak se pryč ubírá!

Můj otec, v havu svém jak druhdy žil.

Hle, právě nyní kráčí ze dveří.

Duch odejde.

Královna. To jen smyšlenka tvého mozku jest;

Tak netělesné stvůry ráda si
Vytržnost utváří.

Hamlet. Vytržnost!

Můj puls tak mírně bije jako váš,
Zdráv jeho zvuk; není to šílenost,
Co jsem zde děl; učíte zkoušku jen,
A slovo od slova opáčím zas.
Ó matko, spasením vás zapřisahám,
Neklad'te si na duši jemnou mast,
Že šílenost mluví a ne váš hřích.
Jen povrchně by vředy zhojila,
Co uvnitř nákaza, vše šírajíc,
By rostla dále. Svěřte se již nebi,
Žel mějte z minulého, z budoucího strach,
A mrvu nekydejte na koukol,
By bujněl hůř. Odpusťte té mé cnosti,
Neb v krátkodechu časů ztučnělých
Cnost musí mrzkost prosit za odpuštění,
A podlízat jí, by jí směla prospět.

Královna. Ó Hamlete, ty srdce mi rozrážíš.

Hamlet. Ó zahod'te tu horší jeho část,
A žijte s druhou půlkou cnostněji.
Již dobrou noc. Nechoďte spat s mým ujcem.
Aspoň se stavte cnostnou, nejste-li.
Ten netvor zvyk, ten hltoun smyslů všech,
Čert vtělený, přec v tom jest andělem,
Že skutků zlých neb dobrých úkonu
Podává šat neb oděv, jakýž snadno
Se obleká. Ó zdržte se jen dnes!
A získáte jakousi snadnost tím
Pro příští zdržlivost, a příště opět víc.
Ráz přírody mění se návykem
A ďábla zmůže, neb jej vyhostí
Zázračným úsilím. Již dobrou noc.
A až se vám pak zachce požehnání,
Pak chci je od vás mít. – Tohoto pána zde

Ukáže na Polonia.

Mi žel; usoudila však nebesa
Mě trestat tím, a to zas trestat mnou,
Že musím úslužně jich metlou být.
Jej obstarám a smrt i zodpovídám,
Již jsem mu dal. Tak opět dobrou noc!
V mém ukruťenství láska se ukrývá;
Začíná zlé, a horší ještě zbývá.
Poslední slovo, matko!

Královna. Co mám činit?

Hamlet. To nikoliv, co jsem vám činit kázal.
Nechť vláká hýřil král vás v pelech svůj,
Nechť vás poštipuje v tvář, cukrouškem zve,
A za to pak, když notně vás zulíbal,
Neb hříšným prstem v šíji polektal,
Vyklepte mu tu celou naši věc,
Že nejsem vlastně šílen, a že jen
Z chytrosti blázním! – Jen mu to tak strčte!
Aj, jakž má krásná, cnostná královna
Před žábou, kočkou, netopyřem tajit
Tak vzácnou věc? Kdož by tak činit chtěl? –
Na půdě nůši otevřte a pusťte ven
Ty ptáky, pak, jak známá opice
Na zkoušku sama v nůši zalezte
A zlamte vaz.

Královna. Ó věř, dechem-li slova jsou, a dech

Živobyť – nemám živobyť,
Bych vše to dýchala, cos mi tu řek'.

Hamlet. Musím do Angličan – to víte?

Královna. Běda!

Jáť zapomněla, tak jest uzavřeno.

Hamlet. Již zpečetěny listy, a dva spolužáci,
Jimž věřím tak, jak škůdným ještěrům,
Ponesou rozkaz. Ti mi cestu metou,
A vedou v lotrovství. Však nechme jich!
Toť v skutku veselé, když ohněstrůjce
Svým vlastním vzlétne prachem. Při sám Bůh!
Jáť na loket jich podkop podhrabu,
A vymrštím k měsíci. Ó toť krásné,
Když vrazí lest na lest ve stejné práci. –
Ten muž mi velké břímě naloží.
To střevo odveku v sousední síň. –
Nuž matko, dobrou noc. – Ba, radní tento pán
Jest nyní tichý, mlčivý a vážný,
Jenž v životě byl žvástal blouznivý.
Pojď' brachu, pojď', bys došel zcela konce.
Již matko dobrou noc.

Rozejdou se na rozličné strany, Hamlet Polonia odvlékaje.

Jednání čtvrté.

Výjev první.

Síň u královny.

Vystoupí Král, Rosenkranc a Guildenstern.

Král. Ty vzdechy mají význam, to stenání
Nám vyložte; jeť hodno, líp to znáti.
Kde jest váš syn?

Královna (*k Rosenkrancovi a Guildensternovi*). Dopřejte nám
zde trochu samoty.

Rosenkranc a Guildenstern odejdou.

Ach, choti můj, to hrozná byla noc!

Král. Jak to, Gertrudo? – Co je s Hamletem?

Královna. Jak moře v krutém s bouří zápasu,
Tak zuří on. V bezúdné vášni své,
Slyšev za záclonou jakýsi šust,
Meč vytasil, vykřik': To myš! to myš!
A v blouznivém probodl domnění
Dobrého v skrytu starce.

Král. Zlý to čin! –
Stojícím tam tak nám se mohlo stát.
Nebezpečná jest jeho svoboda,
Tož nám a vám a skorem každému.
Ach, kterak vraždu ospravedlníme? –
Padneť na nás, že naše opatrnost
Na uzdě neměla a v slušném vzdálení
Mladého šilence. Taká však naše láska,
Že jsme, co potřebné, nepoznali,
A jak neduhu zlého majitel,
Tajíce jej živoření mu přáli,
Až bujně vzrostl. – Rci, kam odešel?

Královna. By odtud odvekl zavražděného,
Nad nímž vyniká jeho šílenost
Jak lepší v šachtě kov nad ostatními
Nižšího druhu. – Žel má z toho teď.

Král. Ó Gertrudo, teď třeba spěchu mít.
Dřív nežli slunce hory zulíbá,
Musí být na cestě. Nám uložino
Jest, omluvit a ospravedlnit
Zlý skutek moudrostí a rozvahou.
He, Guildensterne!

Vystoupí Rosenkranc a Guildenstern.

Prokažte, přátelé, mně novou službu.
Princ Hamlet zabil v šílenství Polonia,
A odvek' jej z matčiny komnaty.
Hleďte jej, promluvte s ním, a mrtvolu
Uklid'te do kaple. – Pospěšte si.

Rosenkranc a Guildenstern odejdou.

Gertrudo, pojď'! – Svolejme moudrých přátel,

A zjevme jim co chceme započít,
I čin ten nevčasný. Snad pomluva –
Jejížto šepot přes končiny světa,
Jak dělo k cíli, jedem kalenou
Unáší střelu – pomine pak nás
A prázdný raní vzduch. – Teď honem pryč!
V méť duši nepokoj a strasti bič.

Odejdou.

Výjev druhý.

Jiná komnata na hradě.

Vystoupí Hamlet.

Hamlet. To dobře složeno.

Rosenkranc, Guildenstern. Hamlete! Princi Hamlete!

Hamlet. Slyš, jaký to hluk? – Kdo volá Hamleta?

Ah, tu již jsou!

Vystoupí Rosenkranc a Guildenstern.

Rosenkranc. Co učinil jste, princí, s mrtvolou?

Hamlet. V prach jsem ji vrátil, ze kterého pošla.

Rosenkranc. Řekněte nám, kde ji najdeme, bychom ji uklidili do kapse.

Hamlet. I nevěřte tomu.

Rosenkranc. Čemu nemáme věřit?

Hamlet. Že bych dovedl vaši radu u sebe podržeti a svou ne. A mimo to, když se houba táže – jakou má dáti odpověď králův syn?

Rosenkranc. Máte mě za houbu, můj princí?

Hamlet. Ano, pane, kteráž královu přízeň, jeho dary a milosti do sebe souká. A však tací služebníci proukazují králi konečně přece dobré služby. On, jak opice jablko, drží jej v hubě, ožvykuje a posléze spolkně. Potřebuje-li, co jste do sebe vsoukali, tu vás jen trochu smáčkne a – houbo, tys zase suchá.

Rosenkranc. Já vám nerozumím, můj princí.

Hamlet. To mě těší; poštilé řeči spávají obyčejně v poštilých uších.

Rosenkranc. Princí, musíte nám povědít, kde se mrtvola nachází, a s námi pak jíti ku králi.

Hamlet. Mrtvola se nachází u krále, a však král se nenachází u mrtvoly. Král jest věc –

Guildenstern. Věc, můj princí?

Hamlet. Tolik co nic. Uveďte mě k němu.

Slepá bábo, co děláš? ²⁹⁾

Odejdou.

Výjev třetí.

Jiná síň na hradě.

Král a dvořané.

Král. Dal jsem jej zavolat a hledat mrtvolu.

Jak nebezpečná jeho svoboda!

A přec nesmíme přísni k němu být.

Jeť milován od tlupy zmatené,

Jež bez rozvahy v zdání libost má;

A kde to tak, vinníka trest se váží,

Však vina nic. Pro lepší bezpečnost

Musí se zdát to jeho náhlé odeslání

Jak rozvážená věc. – Když choroba

Nebezpečná, nebezpečný jen lík

Pomoci může, má-li pomoc být.

Vystoupí Rosenkranc.

Jak jest? Jak stojí věci?

Rosenkranc. Kam mrtvé tělo, pane, zavlekl,
To nechtěl říci.

Král. A kde jest on sám?

Rosenkranc. V předsíni strážěn, čeká vaší vůle.

Král. Nuž, přiveďte ho sem.

Rosenkranc. He, Guildensterne, uveď prince sem.

Vystoupí Hamlet a Guildenstern.

Král. Rci, Hamlete, kde je Polonius?

Hamlet. U večeře.

Král. U večeře? – Kde?

Hamlet. Ne, kde by jedl, nýbrž kde jest jeden. Jakýsi říšský sněm politických červů právě se do něho dal. Váš červ jest i váš jediný císař stravy. Všechny ostatní tvory krmíme jen proto, abychom sebe nakrmili, a sebe samy krmíme zas pro červy. Tučný král a hubený žebrák jsou toliko rozličné pokrmy, dvě mísy na jediné tabuli, to je konec všeho.

Král. Ach běda! běda!

Hamlet. Člověk může i ryby lovit červem, který se najedl krále, a pojídat rybu, která toho červa snědla.

Král. A co tím myslíš?

Hamlet. Nic; chtěl jsem vám toliko ukázat, kterak může král cestovat skrze žaludek žebráka.

Král. Kde je Polonius?

Hamlet. V nebi; pošlete tam abyste to zvěděl, a pakli ho vaši poslové tam nenajdou, hledejte ho sám na jiném místě. A však nenaleznete-li jej za měsíc, pak vám bude do nosu čpítí, kde se chodí po schodech nahoru do holubí.

Král (*k dvořanům*). Jděte, hledejte ho tam.

Dvořané odejdou.

Hamlet. Ont' počká až přijdete.

Král. Pro vlastní, Hamlete, tvou bezpečnost,

Kterouž ti přejem, jakž i nás to hněte

Cos učinil – musíš na cestu rychle

Odtud se odebrat. Připrav se již,

Koráb čeká, jeť vítr příznivý,

Tvá družina a všecko hotovo

Do Angličan.

Hamlet. Do Angličan?

Král. Tak jest.

Hamlet. Dobře.

Král. Ba věru, kdybys znal jen záměr náš.

Hamlet. Vidím cheruba, kterýž váš záměr vidí. Však pojd'te do Angličan. S Bohem, drahá matko!

Král. Tvůj laskavý otec, Hamlete.

Hamlet. Moje matka. Otec a matka jsou muž a žena, muž a žena jedno tělo, následovně jste mou matkou. Pojd'te do Angličan.

Odejde.

Král. Za ním, a na koráb jej přilákejte,

Bez prodlení pryč musí tuto noc.

Vše máte zpečetěno, obstaráno

Jak velí potřeba. Prosím, popijte si.

Rosenkranc a Guildenstern odejdou.

Ó Anglicko, pakli mou přízeň ctíš,

(Jak tě má převaha muž poučít,

Neb nezacelena jest posud jizva tvá

Po dánském meči, a z pokorné hrůzy

Platíš nám hold) ať chladně nezhrdáš

Mohútnou naší vůlí, kteráž velí

V předútklivých ti listech, Hamleta

Na místě odpravit. – V tom se mi zachovej.

Neb jako neduh v krvi on mi zuří,

A ty mě zhojit máš. Až to pak zvím,

Ne dřív – zas k rozkoši se nakloním.

Odejde.

Výjev čtvrtý.

Rovina v Dánsku.

Vystoupí Fortinbras a vojsko na pochodu.

Fortinbras. Setníku, jdi a pozdrav krále Dánův,

Že žádá Fortinbras dle úmluvy

Na průchod slíbený skrz jeho říš

Bezpečný průvod. Víš kde hledat nás.

A chce-li Jeho Milost něco mít,
K ochotným službám volně hotov jsem.
To oznam.

Setník. Tak se stane, kníže můj.

Fortinbras. A nyní zvolna dále.

Fortinbras s vojskem odejde.

Vystoupí Hamlet, Rosenkranc a Guildenstern.

Hamlet. Povězte, přáteli, či jest to vojsko?

Setník. Norvega, pane.

Hamlet. Na koho, prosím?

Setník. Na Polany.

Hamlet. A kdo je vede, pane?

Setník. Fortinbras, synovec starého Norvega.

Hamlet. Čelí ta výprava na celé Polsko,

Či snad na nákou část?

Setník. Bych, pane, pravdu děl a bez přívěsků,

Chcem malý kousek země vydobyt,

Který krom jména nemá jiné ceny.

Ba, pět dukátů nechci nájmu dát,

A v leno dána neponese víc

Ni Polanům aniž Norvegovi.

Hamlet. Toť ji Polan snad hájit nebude?

Setník. Ó ano, už ji obsadil.

Hamlet. Dvacet tisíc dukátů, dva tisíce

Duší nespraví spor o toto stéblo!

To jest ta hlíza blaha, pokoje,

Jež uvnitř puknouc z venčí nejeví

Proč člověk umírá. Poslušně děkuji.

Setník. Bůh s vámi, pane.

Setník odejde.

Rosenkranc. Jest vám libo jít?

Hamlet. Hned přijdu. – Jděte trochu napřed jen.

Rosenkranc a Guildenstern odejdou.

Hle, jak mě každá tresce připadnost,

A línou dráždí pomstu. Co je člověk,

Když výkup jeho času, hlavní dobro,

Jen spaní jest a krm? – Jeť hovado, nic víc.

Ba ten, jenž vštípil nám ten bystrozrak,

Pohlížet zpět a v před, neobdařil

Nás bohorovným rozumem, bychom

Jen v sobě hnili. Nyní, nechť si jest

To blbá nepaměť, neb babská vrtocha,

Jež tuze přísně myslí na konec –

Tož myšlénka, kteráž rozčtvrcena

Moudrost chová jen v části jediné,

A ve třech zbabělost – již nevím proč

Jsem ještě živ, bych děl: „Tu věc máš vykonat!“

Když důvod, síla, prostředky mi dány

To konati? I příklady mě zvou:

Na důkaz tento četný, silný voj,

Veden ušlechtilým a outlým princem,

Jehožto duch unešen božskou pýchou

Skrytého výsledku se nehrozí,

Podáváje co smrtelné a křehké

V nebezpečí všech nehod ba i v smrt,

Tož pro skořápku z vejce. V pravdě velkým být,

To netřeba se hnout bez velké příčiny;

Však velké jest pro stéblo jítí v boj,

Když sázkou stojí čest. A co jsem já,

Ježž zhouba otce, poškrvnění matky,

Popudy rozumu a krev i vše

Ze spánku nebudí? an k vlastní hanbě zřím

Dvaceti tisíc mužů možnou smrt,

Kteřížto z vrtochy, pro slávy blud

Do hrobu kráčejí jak na postel,

A rvou se o capart tak uzounký,

Že počet jich nemůže na něm stát,

Ni hrob mít prostranný, jenž mohl by
Pochovat pobité. Od této chvíle
Buď zdechni rozume, neb krev buď tvoje píle.
Odejde.

Výjev pátý.

V Elsinorech. Síň na hradě.

Vystoupí Královna a Horacio.

Královna. – – Nelze mi mluvit s ní.

Horacio. Chce mocně sem – jeť v skutku zmatená.

Stav její smutný jest.

Královna. A čeho žádá?

Horacio. Rozpráví mnoho o svém otci; na to zas,

Že slyšela o šalbě ve světě.

A nařiká a do prsou se bije,

Ba drť ji zlobí, mluví zmateně,

A s málo smyslem; její řeč jest nic,

A přec v své nesouvislosti posluchače

Ponouká k hloubání – jenž schytav slova,

Svých myšlének jim dává významy.

A její při tom posuňky a kývání

Vzbuzují domnění, ač nejisté,

Že ve všem tom se něco zlého skrývá.

Královna. Musí se mluvit s ní; nebezpečně

By mohla trousit domněnky do hlav

O zlém přemítajících. Pusťte ji jen sem.

Horacio odejde.

Můj chorý duch, co jest se hříchem zřal,

Předzvídá v každé hříčce velký žal;

Nedůvěrou tak vina zplašena,

Že v bázni před zradou jest zrazena.

Vystoupí Horacio s Ofelií.

Ofelie. Kde jest ta krásná majestátnost Dánska?

Královna. Jak jest, Ofelie?

Ofelie (*zpívajíc*). Kterak poznám, mezi hochy,

Který jest tvůj milenec? –

Nosí hůl a klobouk s muší,

Za pasem má růženec.

Královna. Co znamená ta píseň, milá slečno?

Ofelie. Aj, co tu díte? Prosím, slyšte jen.

Zpívajíc.

Onť již umřel, zhynul, slečno,

Umřel, zhynul, Amen! –

U hlavy mu tráva roste,

U nohou má kámen.

Ó! – Ó! –

Královna. Ne tak, Ofelie!

Ofelie. Prosím slyšte!

V rubáši leží sněhobilém,

Vystoupí Král.

Královna. Ach, pohlédněte sem, můj pane!

Ofelie. Vonnými kvítky zasypán,

Vlhkými od slz věrné lásky,

Od nichž mu průvod k hrobu dán.

Král. Jak jest, má hezká slečno?

Ofelie. I dobře, zaplat' Bůh! Povídají že byla sova pekařova dcera³⁰). Ach pane, vímeť dobře co jsme, nevímeť však co z nás bude. Bůh s vámi pohoduj!

Král. Zpomíná na otce.

Ofelie. Prosím, nemluvme o tom více. Kdyby však se vás měli dotazovati, co to vyznamenává, tedy jim řekněte:

Dnes svatého Valentína,

Hejsa, zdobte se vavřínem,

A já holka u okénka

Chci být tvójím Valentínem.

Vstaltě hoch a oblík' šaty,

Pootevřel dvířka jen,

Vpustil pannu, jež co panna
Nepřišla z komůrky ven.

Královna. Drahá Ofelie!

Ofelie. Věřte mně, bez přísahy, hned to ukončím.

Ha, pro všechny všude svaté,
To je v pravdě špatná čest,
Hoch se žení kdy jen může,
Věru, hanlivé to jest.

Ona praví: Před mým pádem
Sliboval jste si mě vzít.

On odpovídá:

Ba to chtěl jsem, jen že dříve
Neměla jsi ke mně jít.

Král. Jak dlouho již tomu, co tak zmatená?

Ofelie. Doufám, že se všechno spraví. Musíme míti trpělivost.
Musím plakati, když si zpomenu, že ho chtějí vložit do
studené země. Můj bratr má o tom zvědět, a tak vám děkuji
za vaši dobrou radu. Pojď můj kočáre! Dobrou noc,
paničky! Dobrou noc, krásné paničky, dobrou noc! dobrou
noc!

Ofelie odejde.

Král. Pospěšte za ní, pozor na ni dejte.

Horacio odejde.

Toť otrava jest žalů hlubokých,
Jež základ v smrti má jejího otce.
Gertrudo! Ach Gertrudo!
Když strasti jdou, nejsou to harcovníci,
Leč celé pluky! Zabit její otec,
Syn váš vypovězen, jenž násilně
Ten trest si zjednal sám; lid zasmušen,
Myšlenky neblahé si šeptaje
O smrti dobrého Polonia!
Ó, chybili jsme, že jsme na překot
Jej pohřbili. Ofelia pak ubohá
Odcizena své zdravé soudnosti,
Bez nížto stíny jsme a němý tvor.
Posléz, co hůř než všechno to, se vrátil
Potají bratr její z Francie,
Tkví v stálém úžasu, skrývá se v mraku,
A sluch mu plní hejno poštěváků
O smrti otcově zlým hovorem,
Při čemž zlý úmysl, chud v důvodech,
Od ucha k uchu nese také nás
Bez rozpaku. Ó má drahá Gertrudo,
To sype na mne jako zhoubné dělo
Přehojnou smrt.

Hluk venku.

Královna. Ó běda! co ten lomoz?

Vystoupí Dvořenín.

Král. Pozor!

Kde jsou mí Švýcaři? Ať dvěře obsadí!
Co to má být?

Dvořenín. Zachraňte se, můj kníže!

Tak rychlým chvatem moře netrhá
Svůj břeh sežírājíc veškeru pláň,
Jak mladý Lert co hlava zbouření
Poráží vaše sluhy. Zběž jej zove pánem,
A jakoby se rodil teprv svět,
V zapomenutí věku, obvyklosti,
I rukojmí a základu všech slibů,
Tam křičí: „Volme! Lert má králem být!“
A kápě, ruce, ryk to vznáší k nebesům:
„Lert budiž králem! Lert má králem být!“

Královna. Jak vesele hlučí na klamně stopě!

Ba zcestné sledy to, vy dánští psi!

Vystoupí Lert ozbrojen, za ním tlupa ozbrojených Dánů.

Lert. Kde jest ten král? – Zůstaňte venku, muži.

Dánové. Ne, pusťte nás!

Lert. Ustupte, prosím vás.

Dánové. Nuž tedy, staň se.

Dánové odejdou.

Lert. Za to díky vám!

Obsad'te dvěře! – Ha, ty bídný králi,
Kde jest můj otec?

Královna. Zticha, dobrý Lerte.

Lert. Ta krůpěj krve, ježto utichne,
Nechť panchartem mě zve, rohounem mého otce,
A věrné matce mé znak nevěstky
Nechť vpálí mezi cnostné, čisté obrvy.

Král. Jaká jest, Lerte, toho příčina,
Že zpoura tvá tak obrovský má vzhled? –
Neboj se nic o nás, nech ho, Gertrudo.
Neb takým božstvím král opásán jest,
Že zrada, jedva zživla, již opouští
Od svého zámyslu. – Pověz mi, Lerte,
Co tě tak bouří? – Nech ho jen, Gertrudo.
Mluv jinochu.

Lert. Kde jest můj otec?

Král. Mrtev!

Královna. Ne ale ním.

Král. Nechť do syta se táže.

Lert. A kterak zahynul? Mne nezklameš!
Do pekla s poslušenstvím, k d'áblu sliby,
Milost a svědomí v nejhlubší hrob!
Nedbám zatracení! – Ba tam to došlo,
Že obou světů víc si nehledím,
Jsa na vše odhodlán. Jen pomstu chci
Úplnou za otce!

Král. Kdož by ji stavět chtěl!

Lert. Jen vůle má, a všechněch světů ne!
A chci svých prostředků tak použít,
Že dojdu s málem k cíli.

Král. Dobrý Lerte,
An pravdy dojit chcete o smrti
Draheho otce, pílí vaše pomsta,
S nepřítelem vyhladit přítele,
I s získatelem ztrátce?

Lert. Ne, jen jeho zhoubce.

Král. A chcete je už znáti?

Lert. Přátely jeho v náruč přivinu,
A jako obětovný pelikán
Svou krví naplním.

Král. Tak mluvíš zas

Jak dobrý syn a šlechtic skutečný.
Že otec tvůj mou vinou nezahynul,
A že proň truchlím velmi důtklivě,
To tvému rozsudku se odhalí
Jak zraku tvému den.

Dánové (venku). Jen ji tam pusťte!

Lert. Co to? – Co znamená ten hluk?

*Vystoupí Ofelie, fantasticky slaměnými klasy a kvítky
ozdobena.*

Ó horkosti, můj mozek všechen spraž,
Vy slze, sedmkráté slanější,
Zaplavte cnost a mocnost zraků mých! –
Při sám Bůh! Šílenost tvou těžce zaplatím,
Že naše váha sklesne. Růže májová!
Ty drahá, sladká sestro! Ach Ofelie!
Zda možno, nebesa! by rozum mladé dívky
Tak úpadný byl jako život starcův?
Jemný jest lásky pud, a v pádu tom
Drahou památku pak po sobě zůstává
Své lásky předmětu.

Ofelie (zpívá). Nesli ho na marách nepřikrytého;

Hej, můj june, june, june můj!
Mnohá slza skápla do hrobu jeho.
S Bohem buď, můj holoubku!

Lert. A kdybys rozum měla a ku pomstě nás přemlouvala,
nemohlo by nás to víc pohnout.

Ofelie. Musíte zpívati: „Jen dolů s ním, a pojmenujte ho dolů s ním jen!“ – Aj hle, jak ten kolovrátek se točí! – To je ten falešný hradní, co ukradl dceru svého pána.

Lert. To nic jest více než něco.

Ofelie. Tu máte rozmarinu na památku

³¹⁾ – Prosim, panáčku, pamatujte na mne – a zde nezabudky pro upomínku!

Lert. Jaké to poučení v šílenství: Upomínka a památka k sobě přiměřeny.

Ofelie. Zde sladký kopr pro vás a orlíček – tu zas pro vás routa – a ta zde pro mne zas – ve svátek dává se jí jméno „koní trud“ – vy můžete svou routu nositi s vyznačením; – zde je sedmikráska. Ráda bych vám dala trochu fialek – ony ale všechny usvadly co můj otec mrtev! Lidé praví, že prý vzal dobrý konec – –

Zpívá.

„Neb můj dobrý, sladký hoch byl mé potěšení!“

Lert. Žal, zádumčivost, vášeň, ba i peklo
Obrací v libozvuk a spůsobnost!

Ofelie (*zpívá*). Ach, což nejde můj miláček,

Ten můj milý jedináček?

Ne, onť umřel, věnec vadne,

Děvče, jdi na lůžko chladné,

Hoch tvůj nepřijde víc.

Vous má bílý jako svíce,

Lněné vlasy, bledé líce;

Zanech slzí, bédování,

Pomodli se při klekání:

Bůh buď mu milostiv!

A všem křesťanským duším! – Tak se vždy modlívám! –
Bůh s vámi!

Ofelie odejde.

Lert. Ó, viděli jste to? Ó Bože!

Král. Dopřejte, Lerte, mi, bych s vámi sdílel žal,

Jinak mi ukřivdíte. Poustupte,

Vyberte si těch nejmoudřejších přátel,

A ti nechť soudí mezi mnou a vámi.

A najdou-li nás přímě neb nepřímě

Podíl v tom mající, chcem dáti říš,

I korunu i život, vše co máme,

Vám v pokutu. Však jiná-li ta věc,

Pak strpení jen malé s námi mějte,

My s vaší duší snahu svou spojíme

K dosti učinění.

Lert. Nuž, staň se tak.

Ten spůsob jeho smrti, tajný pohřeb –

Ni zbraň, ni znak nad jeho mrtvolou,

Bez obřadu a slávy pochován,

To vše volá jak z nebes k zemi hlas,

Že mám to vyskoumat.

Král. To také máte.

A tam, kde vina, padniž trestu meč.

Již prosím, pojdte s námi.

Odejdou.

Výjev šestý.

Jiná síň na hradě.

Vystoupí Horacio a Služebník.

Horacio. Kdo jsou ti, co chtí se mnou mluvit?

Služebník. Plavci, pane.

Praví, že mají pro vás listy.

Horacio. Pust' je sem.

Služebník odejde.

Nevím, z kteréhož dílu světa kdo

By moh' mi psát krom prince Hamleta.

Vystoupí plavci.

První plavec. Bůh vás žehnej, pane.

Horacio. Tak i tebe.

První plavec. Staniž se, jestli mu libo. Zde vám, pane, přinášíme list. Pochází od vyslance, jenžto byl do Angličan poslán – je-li vaše jméno Horacio, jak mi bylo řečeno.

Horacio (*otevře list a čte*). „Horacio! Po přečtení toho listu zjednej těmto lidem přístup ku králi; přinášejí mu listy. Sotva jsme se plavili po moři dva dni, pustil se za námi dobře ozbrojený loupežnický koráb. Nemohouce nu uplouti odhodlali jsme se k odporu, a ve zmatku šarvátky skočil jsem na palubu loupežníků, hned na to však rozháčily se koráby a já zůstal v jich zajetí. Oni se mnou nakládali jak milosrdní zloději; vědělit' dobře co činí, a já se jim chci dobře za to odměnit. Odevzdej králi listy, kteréž jsem poslal, a odebeř se ke mně s takou rychlostí, jakobys ubíhal smrti. – Mámt' pro tvůj sluch taková slova, že z nich ohluchneš, a přeče jsou tuze lehká proti váze svého obsahu. Ti dobří lidé dovedou tě tam, kde se nyní vynacházím. Rosenkranc a Guildenstern ubírají se dále do Angličan. O těch mám mnoho co vyprávět. S Bohem! – Jak ti povědomo tvůj Hamlet.“

Již pojdte, listům těm ukáži cestu.

A to tím rychleji, byste mě pak

Uvedli tam, odkud je nesete.

Odejdou.

Výjev sedmý.

Jiná síň na hradě.

Vystoupí Král a Lert.

Král. Ted' přec uznáte, že jsem nevinný,

A v srdci svém mi dáte místečka,

Až jen povážným uchem uslyšíte,

Že ten, jenž zabil otce vám, též dychtí

Po mém bezživotí.

Lert. To patrnó;

Než to mi řekněte, proč výstupky

Tak zrádné, oukladné jste netrestal,

Jak moudrost, spása, bezpečnost a vše

vám velelo?

Král. Za dvojí příčinou,

Jež vám snad neplatnou se bude zdáti,

Mně silnou dost. Královna, jeho máť,

Jen z jeho zraků žije; ona zas

(Nechť to mou cností, neb mou necností)

Tak spojena jest s žitím, s duší mou,

Že, jak se hvězda v kruhu svém jen hýbe,

Též já jen v ní. Druhá pak příčina,

Proč jsem to nevznes' na veřejný soud,

Jest velká láska, již má u lidu,

Jenž noře jeho chyby v přízeň svou,

Jak onen zdroj měnicí dřevo v kámen,

I jeho vady v chválu obrací;

A moje šípy, slabé pro tu bouř,

Nazpátek zas by k luku letěly,

A ne kam bych je poslat chtěl.

Lert. A tak mi drahý otec zmařený,

I k zoufalosti sestra dohnaná,

Jejížto cena, jestli chválit smím,

Na chlumu stála vzorně věků všech

Pro cnosti své. – Však pomsta moje přijde!

Král. Tím nekazte si spánek. Nemyslete,

Že jsem z tak blbě látky utvořen,

Bych nebezpečím dal si tahat vous ³²⁾

A zval to žertem. V brzku zvíte víc.
Jak sebe, též vašeho otce ctíme,
A to vás tuším může poučit –

Vystoupí Posel.

Co jest? Co nám přinášíš?

Posel. Od prince Hamleta přináším listy,
Ten Vaší Milosti, ten královně.

Král. Od Hamleta? A kdo je přinesl?

Posel. Nějací plavci, já je neviděl.

Mně dal ty listy Klaudio, kterýž
Je od nich obdržel.

Král. Poslyšte, Lerte, též –

Ty můžeš jít.

Posel odejde.

Čte.

„Vznešený a nejmocnější! Vězte, že nah jsem vysazen do
vaší říše. Pro zítřek vyprosím si té milosti, pohleděti do
vašeho královského oka, až si vymohu Vašnostina dovolení,
abych směl vyprávět příčinu svého náhlého a přepodivného
návratu. – Hamlet.“

Co je to as? Jsou všichni zase zde?

Či podvod to a klamný výmysl?

Lert. Či písmo?

Král. Hamletova ruka – „nah“ –

A v dodatku že přijde „samoten“.

Co o tom soudíte?

Lert. Jsemť zmaten tím, můj kníže. Však nechť přijde.

Tím neduh můj mi v srdci pookřívá,

Že žiji a že mohu v tvář mu říci:

„To spáchals ty!“

Král. Aj Lerte, tak-li jest,

Proč byste chtěl to tak, proč jinak ne?

Nechte se řídit mnou!

Lert. Tak budiž, pane,

Nevřídíte-li do mne poklidu.

Král. Jen vlastní poklid tvůj. Až se navrátí

Té cesty syt, a kdyby nechtěl víc

Ji nastoupit, chci k něčemu ho navést,

Co jistou zkázu jemu přinese.

Podezření nezove se ni dechem,

I sama matka ouklad omluví

A nazve náhodou.

Lert. Již poslechnu,

A to tím víc, jestli mi dovolíte,

Bych já byl nástrojem.

Král. To právě vhod.

Když jste byl pryč, mnoho se mluvilo,

A to před Hamletem, o jisté vlastnosti,

Kterouž prý slynete. Vše ostatní,

Co vás zdobí, tak vám nezáviděl,

Jak jedinou tu vlastnost, jež v mých očích

Nevelké ceny jest.

Lert. Jaká to vlastnost, pane?

Král. Jeť pentlička to na klobouku mládí,

Však potřebná; neb rovněž zdobí mládež

Šat lehký, větrný, jak usedlý

Zas věk v sobolině a dlouhé říze

Nabývá vážnosti a zdravoty.

Před dvěma měsíci zde byl normanský rytíř –

Jáť druhdy sloužil proti Frankům sám,

Jsout' pevní na koni: však tento rek

Jak kouzlem v sedle rost', a takové

Prováděl zázraky s svým komoněm,

Že zdál se zrozený a v jedno srostlý

S tím ušlechtilým tvorem. Onť přestihl

Můj cvik, mou obratnost tak výtečně,

Že daleko za ním jsem zůstal stát.

Lert. Norman to byl, pravíte?

Král. Ano, Norman.

Lert. Na život přísahám, Lamort.

Král. Tentýž.

Lert. Ó, známť jej dobře, onť jest šperk a klenot
Celého národu.

Král. Ten nám o vás vyprávěl,

A valně chválil vaše mistrovství

V umění obrany a zápasu,

Vašeho zvlášť končíře vedení,

Až zvolal, to že chtěl by viděti

Vás s někým bojovat; šermíři jeho vlasti

Hnutí prý tratili, pozor i oko,

když jste se postavil. Ta zpráva, pane,

Hamleta závistí tak zjitřila,

Že nade vše si přál a toužil jen,

By náhle přišel s ním jste v zápas šel.

A z toho pak –

Lert. Co z toho pak, můj kníže?

Král. Váš otec, Lerte, přec vám milý byl? –

Či jste, jak malovaná truchlivost,

Bez srdce obličej?

Lert. Nač ta otázka?

Král. Nedím, že otce jste nemiloval,

Než láska v čase béře početí,

A mnohým zkušením to stvrzeno:

Čas mění její lesk i plápolý.

Tak žije cos v tom lásky plamenu,

Co jako knot neb oharek jej dusí,

A nic nestrvá v stejné dobroti.

Neb dobrot mře, množíc se v přemnohost,

V svém vlastním obihu. Co činit chcem,

Hned činme dokud chcem, neb chtění to

Se mění, a má tolik průtahů,

Co jazyků a ruk a případů.

Slovo „konejme“ promrhaný vzdech jest,

Jenž škodí úlevou³³). – Již sáhnem v samý vřed.

Hamlet se vrátí k nám, co počnete,

By skutkem víc než slovy jste dokázal,

Že syn jste svého otce?

Lert. Jáť hlavu mu uříznu v kostele.

Král. Ba vražda neměj nikde útočiště,

Ni pomsta závady. To chcete-li

Však učinit, v svou komnatu se skrejte.

Když Hamlet přijde, zvi hned že jste zde.

I vychlubíme vaši obratnost,

A dvojnásob tu slávu, kterou vám

Ten Francouz dal. Posléz vás svedeme,

A sázku učiníme na oba.

On, lehký, hrdý, bez podezření

Končíře neprohlídne, tak že snadně,

Neb s malou chytrostí vám vzítí lze

Ostrého meče, a obratným bodem

Pomstit smrt otcovu.

Lert. Tak učiním.

A k tomu cíli meč svůj napustím.

Jakýsi mastičkář prodal mi masť

Tak záhubnou, že, když ní zbrocen nůž,

Kde táhne krev, nižádná náplast' víc,

A byť i pod měsícem z nejlepších

Koříneků sebraná, člověka neochrání,

Když má jen trhlínu. Hrot svého meče

V tom jedu omočím, a málo-li jej raním,

Má z toho smrt.

Král. Při dalším rozmyslu

Uvažme, jakou shodou čas i prostředky

Nám poslouží. Neb sklapne-li to nám

A plán náš zrazen nepovedením,
Pak běda zkoušce té. Protož můj záměr ten
Za sebou druhý hned, jenž by obstál,
Když první zmařen. Zvolna, jen mne nechte.
Na vaši chytrost směle spolehám.
Ha, mám to již!
Když se tím šermováním zapotíte
(Hodně se ohánějte k tomu konci)
A on požádá nápoje, uchystaný
Podá se mu pohár, z něhož jak lízne,
Ušel-li záhubnému bodnutí,
Náš účel dosažen. – Stůj! Co to za povyk?

Vystoupí Královna.

Co jest, milená choti?

Královna. Žal za žalem nám tihne v zápětí.

Ach Lerte, sestra vaše jest utopena.

Lert. Utopena! A kde?

Královna. U vrby, jež se sklání přes potok

Své šedé listí v toku zrcadlic,
Tam fantastické věnce splítala
Z kohoutků, kopřiv, lilků a drobějšků,
Jímž drzý pastýř horší jméno dal –
Cudné je dívky zovou mužím prstem.
I lezla na strom zavěsiti chtíc
Své věnečky, v tom praskla zrádná snětev,
A ona s pestrým spadla plevelem
V slzící tok. Šat její rozprostřen
Jak mořskou pannu chvíli dál ji nes',
A ona k tomu písně zpívala
Jakby v tom živlu byla zrozena
A domovem. Však v brzku na to hned
Šat její těžkým mokem vsáknutým
Z té zpěvné pohovy ji dolů strh'
V bahnatý hrob.

Lert. Ach běda, utonula?

Královna. Utopena! Utopena!

Lert. Ach sestro neblahá, přemnoho vody vážíš,

Že netřeba ti slzí; ale přec
To způsob náš. Tak velí příroda,
Ač stud se tomu přičí. Až jen vytekou,
Prost budu zženštilosti. S Bohem, kníže.
Rád blýskávám se řečí plamennou,
Ta nehoda však uhasila ji.

Lert odejde.

Král. Za ním, Gertrudo.

Co mne to stálo, ztišit jeho vztek!
Tím, bojím se, že znova popuzen.
Pročež jej následujme.

Král a Královna odejdou.

Jednání páté.

Výjev první.

Hřbitov.

Vystoupí dva hrobníci s motykami.

První hrobník. Má býti ta po křesťansku pohřbena, kteráž své
spasení svévolně vyhledává?

Druhý hrobník. Já řku že ano, protože dělej honem její hrob.
Kommissar mrtvolu prohlídl a usoudil na křesťanský
pohřeb.

První hrobník. Kterak to možné, leda by se byla utopila při
vlastní obraně.

Druhý hrobník. Já řku, tak bylo usouzeno.

První hrobník. Muselo se to státi v obraně. Nemůže to jinak
být. Neb v tom pádu jedná se o to: když se já sám omyslně
utopím – tedy jest to důkazem jakéhosi skutku; a při skutku
se rozeznává trojí, totiž: jednání, činění a vykonání –
následovně, ona se utopila omyslně.

Druhý hrobník. I poslechněme toho pána kopáče.

První hrob. S dovolením. Zde leží voda, dobrá; zde stojí
člověk, dobrá. Když člověk jde k této vodě a utopí se, tedy
jest jisté, nechť chce neb nechce, že šel; když ale voda k
němu dojde a jej utopí, tedy on neutopil sám sebe –
následovně, kdo není příčinou své smrti, neukrátil svého
živobytí.

Druhý hrobník. A zní to podle práva?

První hrobník. Ba ovšem, podle práva ouředního ohledače.

Druhý hrobník. A chcete věděti pravdu toho? Kdyby nebyla
šlechtična, byla by pochována mimo křesťanský hřbitov.

První hrobník. I podívejme se! Toť věru smutné, že velcí páni
mají více volnosti na tomto světě oběsiti neb utopiti se,
nežli jich ostatní spolukřesťané. – Pojď sem, ty má motyko.
Není starších šlechticů nad zahrádky, kopáče a hrobníky –
ti ještě drží Adamovo řemeslo.

Druhý hrobník. Což byl on šlechticem?

První hrobník. Ont' byl nejprvnější co užíval zbraně.

Druhý hrobník. Vždyť neměl žádně.

První hrobník. Co, jsi ty pohan? – Kterak znáš písmo? –

Písmo praví: Adam kopal; tedy užíval motyky, a není-li
motyka zbraň? ³⁴) – Dám ti ještě jinou otázku, a jestli mi
dobře neodpovíš, tedy se musíš přiznati, že jsi –

Druhý hrobník. Nu tedy.

První hrobník. Kdo umí pevněji stavět nad zedníka, loďaře i
tesaře?

Druhý hrobník. Stavitel šibenice, neb jeho stavení přečká tisíc
obyvatelů.

První hrobník. Na mou věru, tvůj vtíp se mi líbí. Šibenice činí
dobře. Kterak ale činí dobře? – Ona činí těm dobře, kteří zle
činí. Nyní však činíš ty zle, pravíš-li, že šibenice pevněji
jest stavěna nežli kostel, následovně činiti bude tobě
šibenice dobře. Tedy ještě jednou.

Druhý hrobník. Kdo pevněji staví nad zedníka, loďaře i
tesaře?

První hrobník. Ano, řekni mi to, a můžeš pak jít na
odpočinutí.

Druhý hrobník. I věru, teď to už vím.

První hrobník. Nuže –

Druhý hrobník. Hrome – já to přec nevím.

Vystoupí Hamlet a Horacio opodál.

První hrobník. Nelámej si již déle tím hlavu, neb bitím
nepřinutíš svého hloupého osla do lepšího kroku. Jestli ti
někdo budoucně zas tu otázku dá, tedy mu řekni, že
hrobník. Ty domy, které on staví, trvají až k soudnému dni.
Seber se a přines mi z krémy láhev breberky.

Druhý hrobník odejde.

První hrobník (kope a zpívá). Když jsem v mládí holky líbal,
Chutnalo mi to jak med;
Čiperně jsem se tu hýbal,
Při té práci byl jsem hned.

Hamlet. Což nemá ten chlap ani pocitu svého řemesla? Kope
hrob a zpívá.

Horacio. Přivyklostí se v tom otužil.

Hamlet. Ba že tak. Ruka méně cvičená mívá více
choulostivosti.

První hrobník (zpívá) Přišlo stáří tichým chodem,
Pěstí svou mě urvalo,
Vezlo dál mě času svodem,
Jakby nic nebývalo.
Vyhrabe lebku.

Hamlet. V té lebce byl druhdy jazyk a ona mohla zpívat;
kterak ten ničema ji hodil na zem, jakoby to byla Kainova
čelist', který první vraždu spáchal. Snad to byla hlava
nějakého politika, jehož nyní ten osel překonává, totiž
takového, jenžto chtěl samého Boha přelstít – že ne?

Horacio. To možné, můj princí.

Hamlet. Aneb snad nějakého dvořana, kterýž uměl říci: „Dobré jitro, sladký pane! Jak se daří, dobrý pane?“ – Či snad to byl háký Milostpán ten-a-ten, jenžto vychvaloval koně Milost pána toho-a-toho, když jej chtěl na něm vyžebat – že ne?

Horacio. Ano, můj princí.

Hamlet. Ba že tak; a nyní slečna Červová! bez čelisti, a uhozena do brady motykou hrobníkovou. Toť je krásný převrat, jen kdybychom to uměli vyskoumat. Což nezasloužily tyto hnáty lepšího zaopatření, než aby se jimi hrálo v kuželky? Moje mne bolí, když na to pomyslím.

První hrobník (zpívá). Sem s lopatou, s motykou,

Bílé prostěradlo v zpod,
Z hlíny jámu hlubokou –
Takovému hostu vhod.
Vyhodí opět lebku.

Hamlet. Tu je druhá; snad to byla lebka právníka? Kde jsou nyní jeho partyky a praktiky, jeho výklady, jeho výtočky a podskoky? Proč nyní to snaší, že tento hruboš pobláčenou lopatou ho v lebku bije, nehroze mu pohnati jej k soudu pro tu urážku? Hm! Ten člověk býval snad za svého času velký kupovač statků s jich hypotekami, jistinami, zápisy, zástavami, rukojemstvími a výkupy. A ze všech těch jistin a výkupů zbyla mu jistinou a výkupem tato ujistěná lebka plna pojištěného bláta? A jeho rukojmové nepojistují mu ze všech jeho zákupů a překupů nic více, než délku a šířku několiha upsání? Sotva by právní listiny na jeho statky mohly se směstnati v této skříní; a dědic sám neziská ze všeho více? Co?

Horacio. Ani o mák více, můj pane.

Hamlet. Nedělá se pergamen z ovčí kůže?

Horacio. Ano, můj princí, a z telecí též.

Hamlet. A jiné ovce a telata v tom jistoty vyhledávají. – Promluvím s tím chlapíkem. Jářku, či je to hrob?

První hrobník. Můj, pane –
Zpívá.

Z hlíny jámu hlubokou
Takovému hostu vhod.

Hamlet. Zdá se mi v skutku že tvůj, poněvadž v něm ležiš.

První hrobník. Vy ležíte mimo něj a protož není váš; já v něm neležím a přec jest můj.

Hamlet. Ty v něm lžeš, poněvadž v něm pravíš že jest tvůj.

Onť jest pro zemřelé a ne pro živé – proto lžeš.

První hrobník. Jeť to živá lež, pane, a protož ode mne k vám nazpět ubíhá.

Hamlet. A pro jakého muže jej kopeš?

První hrobník. Pro žádného muže.

Hamlet. Pro jakou ženu tedy?

První hrobník. Též pro žádnou.

Hamlet. Kdo tedy má býti v něm pochován?

První hrobník. Nějaká, jež byla ženou, pane – Bůh jí budiž milostiv, nyní jest mrtva.

Hamlet. Jaký to drzý chlap! – Musíme s ním podle kapitoly mluvit, sice nás dvojjazyčností umoří. Při sám Bůh, Horacio, po ty tři roky to již znamenám, náš věk stal se tak vytřelým, že skorem již sedlák dvořanu na paty šlape. – Jak dlouho tomu cos hrobníkem?

První hrobník. Mezi všemi dny v roce dostal jsem se k tomu v ten den, kdy náš poslední král Hamlet přemohl Fortinbrasa.

Hamlet. Jak dlouho tomu již?

První hrobník. Nevíte to? Každý blázen to ví. Bylo to v ten samý den, když se mladý Hamlet narodil, jenžto se zbláznil a poslán jest do Angličan.

Hamlet. Aj, věru-li? A proč byl poslán do Angličan?

První hrobník. Poněvadž se zbláznil, a tam prý se má uzdravit k rozumu; neuzdraví-li se, tedy to nic neškodí.

Hamlet. A proč?

První hrobník. Poněvadž to tam nebude pozorováno, neboť všichni lidé tam blázní jako on.

Hamlet. A kterak se zbláznil?

První hrobník. Praví se, že velmi podivně.

Hamlet. Kterak podivně?

První hrobník. Inu právě tím, že pozbyl rozumu.

Hamlet. A znáte grunt?

První hrobník. Zde je dánský grunt; jsem tu již po třicet let hrobníkem, co chlapec i muž.

Hamlet. Jak dlouho musí člověk ležeti v zemi, nežli uhnije?

První hrobník. Věru, pane, neuhní-li již před smrtí (a máme za našich časů francskou nemocí schváčených těl, kterážto sotva v celosti se mohou uložit v zemi), tedy vám trvá as osm aneb devět roků, koželuh devět let.

Hamlet. A proč ten déle než jiný člověk?

První hrobník. Inu pane, kůže jeho jest tak vydělaná jeho řemeslem, že na dlouhý čas do sebe vody nepřijímá, a voda jest zlý zhoubce takového ničemného těla. Zde vidíte lebku, kterážto ležela v zemi celých třiadvacet let.

Hamlet. Komu náležela?

První hrobník. Blouznivému ničemovi. Co myslíte as, komu náležela?

Hamlet. To nevím.

První hrobník. I bohdejž ho čert, toho blouznivého troupa! – Jednou mi vyliil celou láhev rýnského na hlavu. Tato lebka zde, pane, byla Yorikova lebka, králova šaška.

Hamlet (zdvihne lebku). Ta?

První hrobník. Ano, tatáž.

Hamlet. Ach, ubohý Yorik! – Znalť jsem jej, Horacio; byl to jonák, pln neskonálního vtipu a výborných nápadů.

Tisíckrát mě nosival na zádech – a nyní – kterak se to mé obraznosti hnuší, až mi z toho zle. Zde visely ony rty, kteréžto jsem tak často líbával. Kam se nyní poděly vaše šprýmy, vaše skoky, vaše zpěvy, vaše výbuchy veselosti, z kterýchž se celé večeradlo řehtalo smíchem? – A nikdo zde, kterýž by se poděsil z tvého šklebení? – Uhnulo všecko? – Odebeř se v ložnici milostivé paní, a řekni jí, kdyby se i pomalovala na prst, že konečně přijde v tato místa; snad ji tím rozveselíš. Prosím tě, Horacio, pověz mi jednu věc.

Horacio. A jakou, můj princí?

Hamlet. Máš za to, že Alexander pod zemí také tak vyhlížel?

Horacio. Ovšem že tak.

Hamlet. A také tak zaváněl? – Phu!
Zahodí lebku.

Horacio. Také tak, můj princí.

Hamlet. K jak bídnému to konci jsme ustanoveni, Horacio! Proč by nemohla obraznost stopovati Alexandrovu ušlechtitou mrvu, až by ji našla v zácpě čepové díry?

Horacio. Považovati věci tak, bylo by podrobné považování.

Hamlet. Ó zajisté ne, ani za chlup; s velkou skromností mohli bychom jej následovati, a možnost věci bude našim vodičem. Ku příkladu tak: Alexander umřel, Alexander byl pochován, Alexander proměnil se v prach, prach se stal zemí, ze země děláme hlínu, a proč bychom nemohli tou hlínou, v kterouž byl obrácen, zacpat díru pivního sudu? Velký Cesar mrtev, k hlíně schvácen, V zátku malé dirky jest obrácen; Prst, před kterou se druhy třásl svět, Snad zalepuje nyní bídnou zeď. – Však ticho! – Ustupte! – Zde král přichází.

Kněží a t.d. v průvodu; Oféliina mrtvola na rakvi, za ni Lert a jiní ve smutku. Král, Královna a družina.

Hamlet. To královna a dvůr; za kým to jdou?

Pohřeb tak chatrný! To znamená,
Že zoufanlivou rukou mrtvola
Na vlastní život sáhla. Byla od stavu; –
Na chvíli ustupme a pozorujme.

Ustoupí s Horaciem.

Lert. A jaký obřad dále?

Hamlet. To je Lert,
Jun velmi šlechtný.

Lert. A jaký obřad dále?

První kněz. Jejímu pohřbu tolik přáli jsme,
Co možné bylo nám. Smrt její pochybná,
A kdyby rozkaz mocnější byl nepřevládl
Pořádek náš – v neposvěcené zemi
K soudnému dni by ležet musela;
Ba místo zbožných modliteb, jen třepy
A pískem, křemeny by byla zasypana.
A přec jí přán byl vínek panenský,
Dívčí sypání květin, poctivý
Pohřeb a zvonění.

Lert. A víc se nesmí dít?

První kněz. Nic víc nesmí se dít.
Zneuctěn byl by zákon pohřební,
Kdybychom pěli „requiescat“ jí,
Jak klidně zemřelým.

Lert. Do země s ní! –

A z její sličné, čisté mrtvoly
Fialky vykvetou. Pravím ti, příkrý knězi,
Má sestra služným bude andělem,
Ty svržen k úpění.

Hamlet. Jak? – To Ofelie?

Královna (*sypajíc kvítí na hrob*). Lahodné lahodu. Již s
Bohem bud!
Za choť Hamletovu jsem si tě přála;
Tvé lože svatební jsem chtěla strojít,
A nikoli tvůj hrob.

Lert. Ó trojí běda
Tu kletou hlavu stihniž třicetkrát,
Jež hříšným skutkem rozumu bystrého
Tě zbavila! – Ustaňte v sypání,
Bych ještě jedenkrát ji obejmul.
Skočí do hrobu.

A nyní sypte na živé i mrtvé,
Až z jámy té vyroste větší vrch,
Než starý Pelion, neb mračné týmě
Modrého Olympu.

Hamlet (*přistoupí*). Kdož jest, jehož žal
Tak chlubně zní? jehožto bědování
I hvězdy zastavuje na své cestě,
Jak posluchače divem raněné.
Zde jsem, tož Hamlet, Dán.
Skočí do hrobu.

Lert. Měj ďábel duši tvou.

Zápasí s Hamletem.

Hamlet. Tyť zle se modlíš.

Prosím tě, dej své prsty z hrdla mi;
Neb věř, ač nejsem prchlý, kalokrevný,
Přec něco v sobě mám nebezpečného,
Čehož se moudře střež. Pryč s rukou, díme!

Král. Rozdělte je!

Královna. Hamlete! Hamlete!

Dvořané. Šlechtní pánové!

Horacio. Spokojte se, můj princí.

Dvořané je rozdělí, oni vystoupí z hrobu.

Hamlet. Ba o tu věc chci zápasiti s ním,
Až víčka očí mých zapadnou.

Královna. O jakou věc, můj synu?

Hamlet. Ját' miloval Ofelii;
Čtyřicet tisíc bratrů nemůže
S veškerou měrou lásky své dostihnout
Mé lásky ouhrnku. – Co pro ni učiníš?

Král. Ach Lerte, on jest šílen.

Královna. Pro Bůh, nedbejte naň!

Hamlet. Mluv, hrom a peklo! Co chceš činit ty?

Chceš slzet, práť se, postít, rvát své tělo?
Chceš řeku vypít, krokodila sníst?
Já vše to konat chci. Přišels sem kvílet?
Mne překonat, skočiv k ní do hrobu?
Dej se s ní zakopat, i já se dám.
Leč o horách-li žvastáš, dej na nás
Na miliony vrstev nasypat,
Až proti naší mohyle, o žhavý kruh³⁵⁾
Své týmě pražící, co bradavice
Se zcvrkne Ossa! Chceš-li chlubit se,
Těž já to dovedu.

Královna. Tot' pouhé šílenství,
A chvíli jen to v něm tak lomcuje;
Však v brzku zas jak jemná hrdlička,
Když zlatá vyseděla mlád'átka,
Tich sklopí křídla svá.

Hamlet. Poslyšte, pane;
Co příčinou, že tak se máte k nám?
Vždy jsem vás miloval. Však necht' je tak.
Byť Herkul cokoliv měl dělati,
Chce kočka mňoukat, pes zas štěkati.
Odejde.

Král. Prosim, Horacio, dej pozor naň.

Horacio *odejde.*

Král (*k Lertovi*). Utužte strpení své v naší smlouvě,
Tu naši věc hned v skutek uvedem.
Dobrá Gertrudo, strážce synu dej.
Ten hrob má živý pomník dostati:
Ba v brzce budem klidnou dobu míti,
Dotud chcem trpělivě dále jíti.
Odejdou.

Výjev druhý.
Sňh na hradě.

Vystoupí Hamlet a Horacio.

Hamlet. Dost o tom, pane, nyní k jiné věci.

Snad zpomínáte každou okolnost?

Horacio. Zajisté, princí můj.

Hamlet. V mém srdci, brachu, jakby zápas byl,

Až tím jsem nemoh' spáti. Byloť mi,
Že ležím hůř, než v poutech buřiči.

V tom náhle – díky přenáhlení – neb vezme:

I kvapnost někdy může dobře sloužit.

Kde hlubný záměr klame; to nás uč,

Že božství utváří výsledky,

Jež připravujem zhruba toliko.

Horacio. To nejvyšš pravdivé.

Hamlet. I šel jsem z kotce

V plaveckém šatě svém, a po tmě hmatám,

Bych domakal se jich. I našed je

Uchvátil jsem jich vak, a vrátil se

Zas do své komory. Tím z bázně osmělen,

Zapomněv slušnosti, rozpečetím

Hlavní jich rozkaz, a tu shledal jsem

Královské padoušství, tož přísný rozkaz,

Protýkaný důvody všeho druhu,

Pro blaho Dánska i též Anglicka,

I hrůzou, postrachem z života mého,

Bych hned s doručením, bez průtahů,

Bez prodlení, tož ostřím sekery,

O hlavu skrácen byl.

Horacio. Zda možno to?

Hamlet. Zde rozkaz; příhodně si přečti jej.

Však, chceš i slyšet co jsem učinil?

Horacio. Ba, prosím o to.

Hamlet. Tak lotrovstvím obklíčen se všech stran,

Dřív než jsem proslov v mozku zosnoval,

Již hru jsem započal. I sed' jsem si,

Vymysliv nový rozkaz krásně napsal.

Ját' druhdy hezky psát za hloupé měl,

Jak naši státníci, a velmi snažil se

Ten cvik zapomenout; však nyní, brachu,

Činil mi panskou službu. Chceš i znát

Ten obsah mého psaní?

Horacio. Ano, princí.

Hamlet. Nejsnažnější že žádost králova,

Věrným-li Anglicko mu manem jest,

Jich láska má-li kvést jak palmoví,

Mír stálý nosit vínek klasový,

A v jich tu přátelství jak spojka stát,

I mimo jiné vážné dolehání,

By král hned po přečtení toho listu,

Bez dlouhých nebo krátkých rozpaků,

Těch listů nosičům dal rychlou smrt,

Nepovoliv jim chvíle k zповědi.

Horacio. Kterak to zpečetěno?

Hamlet. V tom právě zjevné nebes řízení.

V svém měsíci měl jsem pečeť otcovu,

Jež byla vzorem dánské pečeti.

Složil jsem list jak druhý složen byl,

Podepsal, zpečetil a podstrčil

Do vaku bez jich vědomí. Druhého dne

Byl mořský boj, co potom stalo se,

Jest tobě známo.

Horacio. Toť zhynou Guildenstern a Rosenkranc?

Hamlet. Byliť k té posílce přeochoťni,

A svědomí mě netlačí. Jich pád

Se urodil z jich vlastních obmyslů.

Jeť nebezpečno, když se sprosták chce

V boj mísit rozvířených čepelů

Mohutných soupeřů.

Horacio. Jaký to král?

Hamlet. Zda věc, již rci, neleží na jevě?

On, jenž mi zabil otce, zprznil matku,

Mne vytisk' z posloupnosti naděje,

Na život můj svou udici uličil

S tou chytrostí – zda nemám práva, vše

Mu splatit rukou svou? – Zda hříšné není

Poshovět tomu raku, by se žral

Vždy dál v náš blahobyť?

Horacio. Z Anglicka záhy dojde zpráva jej,

Jaký těch oukladů byl výsledek.

Hamlet. To brzo bude. Čas před tím jest můj.

A život není víc, než říci: jedna.

To však mě rmoutí přec, Horacio,

Že jsem se s Lertem tak byl zapomněl.

Ját' vidím na obraze sporu svého

Podobný jeho spor. Ctím velmi jej.

Než chloubá jeho strasti tak mě tkla,

Že jsem se rozhorlil.

Horacio. Kdo zde přichází?

Vystoupí Osrik.

Osrik. Vítejte nám, Milosti, při návratu svém v Dánsko.

Hamlet. Pokorně děkuju. – Znáš toho vodního komára?

Horacio. Neznám, vzácný princí.

Hamlet. Tím líp pro tebe. Znátí jej jest ohavnost. Ó, máť on

mnoho statků, a velmi ourodných; když se stane zvíře

knížetem zvířat, budou státi jeho jesle vedle králova stolu.

Jeť to skalní kavka, ale jak pravím, s rozsáhlou majetností

lejna.

Osrik. Nejsladší princí, má-li Vaše Milost po chvíli, sdělil bych vyřízení od Jeho Majestátu.

Hamlet. Chci je vyslechnouti se vší pilností ducha. S kloboukem na pravé místo, patří na hlavu.

Osrik. Děkuji, Milosti, je velmi horko.

Hamlet. Nikoliv, věřte mně, je velmi chladno; máme dnes vítr severní.

Osrik. V skutku, Milosti, je velmi chladno.

Hamlet. A přec, zdá se mi, že je mrtvo a parno, aneb snad moje povaha –

Osrik. Nad míru, můj princí, jeť velmi mrtvo – jakby – aniž vím jak. Můj princí, Jeho Majestát mi nařídil oznámiti Vaší Milosti, že učinil velkou sázku na vaši hlavu. Milostivý pane, vše jest ta –

Hamlet. Žádám vás, abyste nezapomněl –

Dává mu znamení, aby posadil na hlavu klobouk.

Osrik. Nikoli, Milost pane, činím to pro pohodlí, věru. Před nedávnem, pane, vrátil se ke dvoru Lert; věřte, dokonalý to kavalír, pln výtečných vlastností, jemných způsobů a statečného vzhledu. V skutku, bych o něm s citem promluvil, jeť on mapou aneb kalendářem ušlechtilosti; neboť shledáte v něm obsah všelikých darů, jakých kavalír viděti si přeje.

Hamlet. Vidím již, pane, že obsah jeho vlastností u vás nedojde umenšení, ačkoli vím, žeby dokonalý inventář všech jeho ctností pomátl arithmetiku paměti. A přec by to bylo jen malátné v ohledu jeho rychlé plavby. Co se však týká pravdivosti jeho chvály, mám jej za ducha velké kloudnosti, a jeho vnitřní cenu za tak drahou a vzácnou, že – bych jej spravedlivě líčil – kdo mu podoben, toliko jeho zrcadlem jest, a kdož by jej následovati chtěl, mohl by jen stínem jeho býti, a ničím víc.

Osrik. Vaše Milost nemylně o něm rozpráví.

Hamlet. Co dále, pane? Proč zaobalujeme toho kavalíra do našeho hrubého dechu?

Osrik. Pane?

Horacio. Možno-li abyste v jiném jazyku tomu porozuměl?

Vy zajisté, pane.

Hamlet. Proč to připomenutí o tom šlechtici?

Osrik. O Lertovi?

Horacio. Jeho měšec je již prázdný; všechna jeho zlatá slova již vylítala.

Hamlet. Ano, o něm, pane.

Osrik. Víím, že nejste vědom –

Hamlet. Přál bych, abyste to věděl, pane, ačkoliv by mně to v pravdě nesloužilo k velké slávě. Dobře tedy, pane.

Osrik. Nejste nevědom, jak výtečný jest Lert –

Hamlet. Já to nesmím říci, sic bych se musel měřiti s jeho výtečností; a však svého bližního znáti jest tolik, jak znáti sebe samého.

Osrik. Myslím jeho vedení zbraně; neb dle všeobecného cenění není prý mu nikde rovného.

Hamlet. V jaké zbrani?

Osrik. Na kord a končiči.

Hamlet. Tot' dvojí zbraň; však dále.

Osrik. Král vsadil na vás šest berberských hřebců; proti tomu on, nemýlím-li se, zaručil šest francouzských končičů a kordů, se všelikým k nim příslušenstvím, tož pasy, zavěsky a jinými věcmi. Tři z těchto pochev jsou na pohled velmi drahé, velmi příslušné k rukovětím, velmi vzácné pochvy obzvláštní leposti.

Hamlet. Co zde nazýváte pochvami?

Horacio. Však jsem si myslil, že vás přívěsky baviti budou, než dojdete ku konci.

Osrik. Pochvy, můj princí, jsou závěsné řemeny.

Hamlet. Výraz ten lépe by se hodil, kdybychom nosili po boku děla. Až dotud zůstanou to závěsky. A však, šest berberských hřebců, proti šest francouzských končičů s jich příslušenstvím, a tři pochvy obzvláštní leposti – toť je francouzská sázka proti dánské. Čeho se týká ta sázka?

Osrik. Král se vsadil, že Lert ve dvanácti výpadech mezi vámi a ním nebude míti ani o tři body víc než vy, můj princí. On vsadil na devět proti dvanácti, a odpoví-li Vaše Milost Lertovi, může se to hned rozhodnouti.

Hamlet. Což kdybych odpověděl, že nechci?

Osrik. Já myslím, princí, osobně-li se postavíte Lertovi k té zkoušce.

Hamlet. Pane, budu se procházeti zde v síni. Libo-li Jeho Majestátu, chci trávit zde čas svého oddechu. Přineste končiče. Má-li ten mladý pán k tomu chuti, a stojí-li král na svém, chci zaň tu sázku, možné-li mi bude, vyhrátí; nevyhraju-li, neutřím z toho nic více, než zahanbení a přebývající body.

Osrik. Mám to tak oznámit?

Hamlet. As tak, milý pane; ovšem s okrášlením dle vaší libosti.

Osrik. Milosti, poručím se vám k službám.

Odejde.

Hamlet. Má služba. – Dobře činí, že sám se odporučuje; jiný by mu tu laskavost neproukázal.

Horacio. Tu běží ten kejhal ještě s vaječnou skořápkou na hlavě.

Hamlet. Onť byl již zdvořilý s matčiným prsem dříve než jej do úst bral. Tím způsobem on, i mnohý jiný, jehož vidím pochlebovati tomu zvěřilému věku, přiosobil si toliko přízvuk času a povrchní způsobnost řeči a chování. Tito lidé mají zásobu obojetných frází, jimiž si pomáhají skrze nejpopověžlivější otázky; ale zkus toho a ofoukni je – a bubliny jsou ty tam.

Vystoupí Dvořan.

Dvořan. Můj princí, Jeho Milost král dal se vám po mladém Osriku poroučeti, a ten mu v zájem oznámil, že prý ho zde v síni očekáváte. On mě posílá, bych zvěděl, zdali vám libo s Lertem se potýkat, čili to chcete odložit na další čas.

Hamlet. Jsemť peven ve svých předsevzetích a řídím je dle vůle královny. Je-li on pohotově, já jsem, nyní a kdykoliv, totiž schopen-li k tomu jsem jak nyní.

Dvořan. Král i královna a všichni již jdou dolů.

Hamlet. V příhodný čas.

Dvořan. Královna vás žádá, byste s Lertem, dřív než hru započnete, několik přívětivých slov vyměnil.

Hamlet. Dobrou dává radu.

Dvořan odejde.

Horacio. Tuším, můj princí, že tu sázku prohrajete.

Hamlet. Nezdá se mi. Co Lert odešel do Francie, zůstal já v stálém cviku. Při té výhodě zajisté vyhrám. A však nemůžeš si ani pomyslit, jak bolně mi okolo srdce. Leč co na tom.

Horacio. Můj drahý princí.

Hamlet. Jest to pošetilost; ale je to jakýsi druh předtuchy, jež by snad ženu zděsila.

Horacio. Jestli vaši myslí něco protivno, uposlechněte jejího hlasu. Já odvrátím jich příchod sem, a řeknu, že nejste připraven.

Hamlet. Nikoli; vzdoruju předtuchám. Prozřetelnost bdí nad pádem vrabce. Co se nyní stane, nemůž se budoucně státi; co se nestane budoucně, stane se teď, a co není teď, budoucně přece bude. Býti připraven, to je všecko. Když člověk neví co vše opouští, co na tom, když to opustí záhy? – Zanech toho.

Vystoupí Král, Královna, Lert, Osrik, dvořané, družina s končiči.

Král (*vloží Lertovu ruku v Hamletovu*). Pojď, Hamlete, a vezmi ruku tu.

Hamlet. Odpusťte, pane, ublížil jsem vám;

Jakožto šlechtic odpusťte mi to.

Jeť známo všem, a jistě také vám,

Jak navštíven jsem šíleností zlou.

To co jsem učinil,

Ježto se povahy, cti, důstojnosti

Vaší snad zhruba tklo, šílenstvím zovu.

Že Hamlet Lertovi ublížil? Nikoliv.

Sobě samému-li byl Hamlet odcizen,

A on-li nebyl ten, co vám ublížil,

Neučinil to Hamlet, Hamlet čin zapírá.

A kdož pak učinil to? Jeho šílenství.

V tom pádu Hamlet sám jest uražen,

Nepřítelemť mu vlastní šílenství.

Již pane před těmi zde svědky

V ušlechtilé vybavte myslí mne

Tou omluvou od zlého umyslu,

Že slepě střeliv přes krov poranil

Jsem bratra.

Lert. Uspokojen tím cit rodinný,

Jenž by mě v pádu tom nejvíce měl

Popudit k pomstě. Zákonem však cti

Stojím podál, a nesmím smířiti se,

Leč by mi starší mistři, ve cti proslulí,

Na ruku dali taký toho způsob,

Bych zachoval se čist. Dotud budiž

Podání vaší lásky mi jak láska,

Již nechci ublížit.

Hamlet. Rád svoluji,

A zápasím o bratrskou tu sázku.

Podejte nám končiče.

Lert. Také mně.

Hamlet. Jsemť odlesk váš; neb vaše umělost

V mou neumělost vnikne zážehem,

Jak hvězda v tmavou noc.

Lert. To posměch, pane.

Hamlet. To ne, při této ruce své!

Král. Dej zbraň, Osriku. Strýci Hamlete,

Vy znáte sázku?
Hamlet. Znáám. Přelaskav, pane,
 Přířknul jste slabší straně bodů míř.
Král. Jsemť bez strachu. Viděl jsem oba vás.
 On zlepšil se a přál té výhody.
Lert. Ten příliš těžký jest, podejte jiný.
Hamlet. Ten je mi vhod. Jsou všechny stejné délky?
Osrik. Jsou, vzácný pane.
Lert a Hamlet postaví se k šermu.
Král. Sem na stůl stavte s vínem nádoby!
 Trefí-li Hamlet jednou, podruhé,
 V třetím-li výpadu bod oplatí,
 Nechť děla hřmí to se všech cimbuřích;
 Připije král si na zdar Hamleta,
 A v pohár hodí perlu³⁶), bohatší,
 Než mělo čtvero králů po sobě
 Na dánské koruně. Sem dejte mi poháry.
 A bubnu ryk ať k troubě hovoří,
 A trouba zas tam k dělostřelci ven,
 A děla k nebi, nebe k zemi zas:
 Že pije nyní král na zdraví Hamleta.
 Již začněte!
 Vy soudcové však pilný pozor mějte.
Hamlet. Nuž pojd'te, pane.
Lert. Pojd'te.
Oba šermují.
Hamlet. Jednou!
Lert. Ne.
Hamlet. Hned rozsudek!
Osrik. Trefen, patrně trefen.
Lert. Nu dobře, tedy znovu.
Král. Víno sem!
 Ta perla, Hamlete, jest tvá! – Ať žiješ! –
 Podejte mu pohár!
Troubení a střelení za jevištěm.
Hamlet. Až budu hotov
 S tím výpadem. Postavte ho jen tam.
 Sem pojd'te! – Trefen zas! – Co díte teď?
Lert. Jen trochu, připouštím.
Král. Syn vítězí.
Královna. Je tlust a krátkoduchý.
 Zde, Hamlete, můj šátek; utři tvář.
 V tvé štěstí královna ti připíjí!
Hamlet. Ó drahá matko!
Král. Nepí, Gertrudo!
Královna. Chci pít, pane – prosím, přejte mi.
Pije.
Král (stranou). To pohár s jedem! Běda, pozdě již!
Královna podává pohár Hamletovi.
Hamlet. Teď nesmím, matko, pít, za chvíli až.
Královna. Sem přístup blíž, bych utřela ti tvář.
Lert (ku Králi). Teď, králi můj, jej raním.
Král. Nevěřím.
Lert (stranou). A přec to proti mému svědomí.
Hamlet. Potřetí, Lerte! Laškujte jen.
 S veškerou prosím silou začněte.
 Vyť chcete ženkyem mě učinit.
Lert. Myslíte? Tedy pojd'te!
Šermují.
Osrik. U obou chybeno.
Lert. Teď pozor mějte!
Lert raní Hamleta; v zmatku zápasu vytrhne jeden druhému končíř, a Hamlet raní Lerta.
Král. Rozdělte je, jsou zjitřeni!
Hamlet. Ne, ještě jednou!
Královna klesá k zemi.
Osrik. Pomozte královně.

Horacio. Oba krvácejí? – Jak jest, můj princí?
Osrik. Jak s vámi, Lerte?
Lert. Jak sluka chycen v vlastních osidlech.
 Spravedlivě svou vlastní zabit zradou.
Hamlet. Co královně?
Král. Spatřivši krev, omdlívá.
Královna. Ne, ne, ten nápoj, milý Hamlete –
 Ten nápoj – nápoj – jsem otrávena.
Hamlet. Ó ničemnosti! Dvěře zavřete!
 To zrada! Pátřejte!
Lert (klesne). Zde, Hamlete! Tys zabit, Hamlete!
 Nižádný světa lék tě neochrání,
 Ni půl hodiny života víc v tobě.
 Jeť nástroj zrady v ruce tvé, tož zbraň
 Břítka, napuštěná, ty ouklady
 Na mne se sřítily! Zde ležím, běda!
 Bych nevstal víc. Otrávena tvá matka –
 Víc nemohu – král – král jest příčinou.
Hamlet. Hrot jedem napuštěn?
 Nuž tedy, jede, práci dokonej!
Protkne Krále.
Osrik a dvořané. Zrada! Zrada!
Král. Ochraňte mne! – Jsem jenom raněn!
Hamlet. Zde, cizoložný, vražedný ty Dáne,
 Vypí ten nápoj! – Je ta perla zde?
 Mou matku následuj.
Král umře.
Lert. Zasloužená to mzda;
 Neb jeho ruka jed ten míchala.
 My však si odpuštění dáme, Hamlete.
 Smrt otcova ni má nepadniž na tebe,
 Ni na mne tvá.
Umře.
Hamlet. Nechť Bůh ti odpustí! Jdu za tebou!
 Umírám, s Bohem, matko neblahá!
 Vy však zbledlí, polekáni tím pádem,
 Tož němí svědkové té žalné hry –
 Ó, kdybych času měl (krutý ten biřic, smrt
 Přerychle zatýká) – ó, chtěl bych říci vám;
 Však dosti již – Horacio – jsem mrtev;
 Tys živ – sděl o mně a mém příběhu
 Všem nespokojeným.
Horacio. To nevěřte;
 Jsem více starý Říman nežli Dán.
 Zde zbylo trochu nápoje.
Hamlet. Stůj, jsi-li muž!
 Sem pohár dej! – Ustaň! – Při sám Bůh chci to!
 Ó nebesa! Jak zneuctěné jmeno
 Bych zanechal, kdyby to skryto zůstalo!
 Nosil-lis mne v přátelském srdci svém,
 Odřekniž se na chvíli spasení,
 A v psotném světě zde jen potvrj
 Vyprávět život můj.
Za jevištěm váleční hudba a střelení.
 Co hluk ten válečný?
Osrik. To mladý Fortinbras, jenž vítězně
 Se z Polska vrátiv tím pozdravením
 Vyslance vítá anglické.
Hamlet. Umírám.
 Prudký ten jed mi ducha kvapem chvátí!
 Neuslyším již zprávy z Angličan.
 Předzvídam však, že bude vyvolen
 Za krále Fortinbras. On má též mé
 Umírající slovo. To mu sdělte,
 I všechny osudné ty případy,
 Jenž staly se; to poslední mé slovo.
Umře.

Horacio. Zde puká čacké srdce. Dobrou noc, můj princ!
Nechť andělé ti hudou k poklidu.
Proč sem se bubny blíží?
Bubnování.

Vystoupí Fortinbras, angličtí vyslancové a j.

Fortinbras. Kde jest to divadlo?

Horacio. Co chcete vidět?

Žalost či zázrak? – Nehledejte dál.

Fortinbras. O záhubě jde hlas! – Ó hrdá smrti!

Jaký to kvas u věčné klenbě tvé,
Že tolik knížat jedním úchvatem
Porážíš krvavě?

První vyslanec. To strašný zjev!

A pozdě z Angličan jdem s poselstvím.
Netečnýť jejich sluch, by slyšeli,
Že vykonán jest rozkaz, za kterýmž
Umřeli Rosenkranc a Guildenstern.
Odkud nám bude dík?

Horacio. Ne z jeho úst,

Byť měl i k tomu sílu života.
On nikdy nedal rozkaz k jejich smrti.
Že však tak náhle k zkázy divadlu,
Vy z polské války, vy zas z Angličan,
Jste přišli sem, rozkažte těla ta
Vystavit veřejně kdes na odiv,
A sdělit přejte mi všem nevědoucím,
Jak se to zde událo. Uslyšíte pak
O skutcích smilnosti, krvavé hrůzy,
O soudu náhody, o slepých vraždách,
O smrti oukladné i násilné,
A v této závěrce o záměrech,
Jenž stihly hlavy svých vynálezců.
To vše vyprávět mohu věrně vám.

Fortinbras. Jen záhy nám to sdělte,

A nejdůstojnějších svolajte v sněm.
Já truchliv jen přijímám štěstí své;
Mámť práva jakási k té říši zde,
Jichž nyní použít můj prospěch káže.

Horacio. Též o těch budu příčinu mít mluvit,

A z jeho úst, jichž hlas víc objeví.
Než rychle budiž vše to vykonáno,
Neb lidskáť mysl vratká, by nestihla nás
Zlá nehoda z bludů a oukladů.

Fortinbras. Nechť čtvero vůdců nese Hamleta

Jak hrdinu na lešení, neb jistě by,
Jsa živ, byl královsky se osvědčil.
Nechť hlučně provází ho na té cestě
Vojenská hudba, obřad váleční.
Již těla zdvihněte – zjev takový,
Bojiště hoden, zde jest nehodou.
Již jděte, kažte vojsku stříletí.

*Pohřební hudba k pochodu. Odcházejí, nesouce mrtvá
těla, na to se ozve střelba z děl.*

Konec.

Připomenutí.

Původní látka, podlé kteréž tato veleznamení tragédie zosnována, nalézá se v kronice latině psané dánského letopisce *Saxona Grammatika*, jenžto žil as v druhé polovici 12. století. *Belleforest*, ozdobiv báji o šíleném knížeti *Amléthovi* přichutnějším rouchem, umístil ji do své sbírky novel, též latině psaných, kteréž v Londýně roku 1564 po svazcích vydávati započal, a teprv z této sbírky byla

přeložena na jazyk anglický, a první výtisk toho překladu padá do roku 1608.

Že *Shakespeare* toho překladu pro své drama nepoužil, nýbrž pouze *Belleforest*, ano i snad původnějšího *Saxona Grammatika*, o tom nejplatnější podává důkaz *Johnson*, kterýžto tvrdí, že se mu dostalo do ruky *Speghtovo* vydání *Chaucera*, byvší druhdy majetností současníka *Shakespeareova* D. *Gabriela Harveye*, jenž vlastnoručně v knize poznamenal, že viděl provození *Shakespeareova* *Hamleta* roku 1598, tedy deset let před vyjitím onoho anglického překladu *Belleforestovy* novely.

V zápiskách stávajícího tehdaž v Londýně kněhupeckého spolku jest kus ten zapsán od *Jamesa Robertsa* (July 1602) pod názvem: „*Knih*, nazvaná pomsta *Hamletova*, prince *Dánského*, jak to posledně provozováno od služebníků pana komorního.“ (Tak nazývaly se údové herecké společnosti, v jejímžto čele stál *Fletcher*, již za posledních let panování královny *Alžběty*.) Jiná starší hra téhož způsobu i obsahu, kterou byl sepsal jakýsi *Tomáš Kyd*, byla provozována již před *Hamletem* *Shakespeareovým* na *Londýnském* divadle *Newington-Batts*, roku 1594, a možná že *Shakespeare* snad při tvoření svého dramatu *Kydova* kusu mistry použil.

A však hned na první ránu nebylo to mistrovské dílo provedeno tak, jak nyní před námi leží. Vydání této tragedie v kvartu (r. 1603) znamenitě se liší neúplností svou od pozdějšího vydání téhož kusu v úplné sbírce *Shakespeareových* dram ve folio r. 1623. V kvartu chybí netoliko jednotlivá, velmi důležitá, charaktery psychologickým světlem objasňující místa, ano i delší expektorace, ku př. zde monolog (III.2.), onde zas celý výstup (IV. 4. Setkání se *Hamleta* v dánské rovině s vojskem *Fortinbrasovým*). Co později opraveno, doplněno a pro dosažení správnějšího celku přidáno, všecko to jest tak veledůležité, že povážlivější badatel příčinu těchto změn a dodatků v dospělejší soudnosti *Shakespeareova* ducha hledati musí.

Hamlet jest jeden z nejvyhlášenějších kusů *Shakespeareových*, ačkoliv mnozí kritikové pouze trpný charakter hlavní osoby a celou z toho pocházející osnovu tohoto dramatu pokládali za nedůstojnou tragedie. Naproti tomu ale upříti se nedá, že *Hamlet*, co se týče vnitřní ústrojnosti a důsledného provedení celku i jednotlivých částí, jest právě mistrovské dílo našeho básníka a snad rovného sobě nemá mezi ostatními jeho kusy. I pojediné výjevy a řeči plny jsou vzácných kras a hlubokých myšlének. Obširnější rozbor přesahoval by meze tomuto *Připomenutí* položené, pročež zde jenom to ještě podotknuto buď, že *Hamlet* právě pro tuto svou mdlou povahu, která mu k žádnému rozhodnutí a ustanovení přijíti nedovoluje, jest jedna z nejtěžších úloh pro herce, na kterou jenom nejvýtečnější umělci odvážiti se smějí.

Na konec budiž zde ještě podotknuto, že mezi ostatními slovanskými národy *Poláci* a

Rusové výtečné toto drama jak ve svých literaturách tak i na svých divadlech zdomácnili. Polský překlad podal Ignac Holowinski, kterýžto roku 1840 vyšel ve Vilně v prvním svazku dramát Shakespeareových (obsahujícím též Romea a Julii, a Sen Svatojanské noci); ruský překlad podal známý výtečný panegyrista Puškinův, Polevoj, již dříve pak jiný velmi podařilý překlad Vrončenko.

Poznámání.

- ¹). V středním věku, ba ještě za časů Shakespeareových mělo se za to, že pouze učené lidé umějí s prospěchem osloviti duchy zemřelých aneb jiné nadpozemské bytosti. Ovšem se to stáváti muselo latinou.
- ²). měsíc.
- ³). Ve foliovém vydání od r. 1623 jest toto místo docela vypuštěno, od Malona však z dřívějšího kvartu opět přijato, ačkoliv za příčinou ztráty prostředních veršů smyslu velmi nádherně se vyvinujícího obrazu nemálo ublíženo.
- ⁴). Podlé pneumatologie onoho věku byl i každý živel opanován a obytován přiměřeným sobě druhem duchů, a zabloudil-li jakýsi těkající duch z obydlí svého pořádku do jiného, na zazpívání ranního kohouta vrátiti se zas musel do vyměřených sobě mezí.
- ⁵). *A little more than kin, and less than kind*. Anglické slovo „kind“ jest starogermanské a znamená původně tolik co dítě. V anglickém jazyku vyznamenává co jméno statné: rod, druh, způsob, co jméno přídavné znamená: laskavý, přívětivý. Panuje tedy v tomto místě hra v slovech. V posledním smyslu mohlo by se říci, že král dle Hamletova domnění se neprojevil příliš laskavým, zmocniv se tak na kvap koruny a zasnoubiv se se svou švegruší, ovdovělou královnou.
- ⁶). t. j. já chci se zváti tvým sluhou a ty mým přítelem.
- ⁷). Dle poznámání neznámého korektora Payna-Collierova objeví se duch Hamletova otce v prvním výjevu prvního jednání ve zbroji (armed), a ve čtvrtém výj. téhož jed. též (armed as before), pak v čtvrtém výj. třetího jed. při Hamletově rozprávce s matkou bez brnění (unarmed). Poznámání v kvartu od r. 1603, kteréž, jak vůbec známo, tak velké pochvaly u Goethe došlo, že duch totiž v této scéně v nočním svém županu objeviti se má (in his night-gown), nenalézá dle Collierova vydání rukopisných poznámání neznámého korektora žádného stvrzení. (Pro herce důležité.)
- ⁸). V originalu *hebenon*, vlastně *henbane* (*hyoscyamus niger*), rostlina narkotická, a u velké míře požívána otravující. – Použil jsem u překladu slova „bolehlav“ co nejznámější otravující byliny (*conium*) z pokolení rostlin okoličnatých. (Rostl. 1. 289.)
- ⁹). Za časů Shakespeareových lidé takřka každého stavu nosili při sobě takové tobolky, do kterých zapisovali zajímavé průpovědky řečníků, buďsi v kostele neb

v divadle a jinde.

- ¹⁰). *Hillo ho boy! come bird!* Takové bylo volání sokolníků na jich ptáky, dokud byli nahoře v povětří, aby je zas přilákali.
- ¹¹). *An airy of children*. Narážka to na menší divadla Londýnská za časů Shakespeareových, jako *Bankside, Fortune* a j., kdežto hrávali tehdejší chlapci královské kaple aneb kostela sv. Pavla, u nás tak zvaní vokalisté.
- ¹²). Malone myslí, že Shakespeare zde naráží na divadlo Globe v Londýně, na jehožto střeše stála socha Herkula, nesoucího zemskou kouli.
- ¹³). T. j. není divu, že ti noví herci tak ouprkem dotřeli se k slávě, neb můj ujec jest dostatečný příklad, jak rychle člověk v důstojenství postoupiti může.
- ¹⁴). *Then came each actor on his ass*. Zdá se to býti řádek z nějaké staré ballady.
- ¹⁵). Není pochybnosti, že za časů Shakespeareových studenti u příležitosti rozličných slavností provozovali hry těchto dvou římských dramatiků, dle obyčeje tehdejšího vůbec panujícího.
- ¹⁶). *O Jephtha judge of Israel*. Opět řádek z nějaké staré ballady.
- ¹⁷). *Com'st thou to beard me?* Anglické toto pořekadlo vyznamenává: s někým potupně nakládati.
- ¹⁸). Týká se mladého herce, jenž dle tehdejšího obyčeje hrál ženské úlohy, pokud hlas jeho nepřešel v mužský.
- ¹⁹). Totiž naproti ličidlu.
- ²⁰). Totiž krom strýce, krále Klaudia.
- ²¹). Za časů Shakespeareových nosili se na divadle vůbec paruky.
- ²²). Termagantem nazývá se v starých anglických romancích bůh Saracenů.
- ²³). *Němá hra* (dumb show). Před provozováním dramatického kusu prováděly se takové pantomimické hry, naznačující pouhými posuňky hlavní obsah dramatu.
- ²⁴). Narážka na vykladače v divadlech, posuňky loutek aneb tatrmanů vysvětlující.
- ²⁵). Naráží se tu na obvyklý kroj divadelních herců za dob Shakespeareových, kteřížto nosili bohaté chochole z peří a vysoké střevíce. – *Turn Turk* (státí se Turkem), pořekadlo, znamenající nepříznivý obrat štěstí.
- ²⁶). Divadelní herci neměli za oněch dob stálých platů, nýbrž každý dostával jistý podíl z příjmu, menší neb větší dle své zásluhy.
- ²⁷). *By these pickers and stealers*, t. j. přísahám na tyto ruce.
- ²⁸). Úplně zní přísloví toto: *Zatím co tráva roste, ubohý kůň hladu mře*.
- ²⁹). V originalu: *Hide fox, and all after* (skrej se liško, a všichni po ní). Dětská to hra, podobná hře „na slepou bábu“.
- ³⁰). Dle pověsti proměnil prý Spasitel pekařovu dceru, která mu chleba odepřela, v sovu.
- ³¹). O zápachu rosmarinovém domníváno se, že sílí pamět.
- ³²). Tahati někoho za bradu považováno bylo

druhdy za velikou potupu. Zde užito
frase té k vyznačení velikosti
nebezpečnosti.

- ³³). Narážka to na obecné mínění, že každým
dechnutím ubývá životních sil.
- ³⁴). V originále nalézá se nepřeložitelná
hříčka se slovem *arms*, které bráno brzo
ve smyslu *paže* (ramena), brzo ve smyslu
zbraň nebo *erbovní znak*.
- ³⁵). Dle mínění starých byla země v jisté
výši obtočena ohnivým kruhem.
- ³⁶). Královský to důkaz štědrosti. Při té
příležitosti vsype bezpochyby král též
do poháru jedu.